

Nordea

Årsrapport 2019

Livsforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS

Innhold

Årsberetning 2019	4
Resultatregnskap	17
Balanse	19
Endringer i egenkapital	22
Kontantstrømoppstilling	23
Note 1 – Regnskapsprinsipper	24
Note 2 – Styring av forsikringsrisiko	31
Note 3 – Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - hovedbransjer	35
Note 4 – Endring i forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfaste forpliktelser	36
Note 5 – Endring i forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje	36
Note 6 – Resultat på hovedbransjer	37
Note 7 – Resultatanalyse på hovedbransjer – Fordeling mellom kunde og eier	39
Note 8 – Erstatninger	40
Note 9 – Flytting	41
Note 10 – Nytegning	41
Note 11 – Finansiell risiko	42
Note 12 – Finansielle instrumenter til virkelig verdi	46
Note 13 – Klassifikasjon av finansielle instrumenter	49
Note 14 – Virkelig verdi finansielle eiendeler til amortisert kost	49
Note 15 – Inntekter fra finansielle instrumenter fordelt på kategori	50
Note 16 – Aksjer og andeler i samme konsern	51
Note 17 – Aksjer og andeler	52
Note 18 – Derivater	53
Note 19 – Bygninger til eget bruk og investeringseiendommer	53
Note 20 – Kapitalavkastning	54
Note 21 – Immaterielle eiendeler, anlegg og utstyr	55
Note 22 – Aksjekapital	55
Note 23 – Salgskostnader	55
Note 24 – Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader	56
Note 25 – Ansvarlig kapital og Solvenskapitalkrav	59
Note 26 – Andre kostnader	60
Note 27 – Godtgjørelse til revisor	60
Note 28 – Ytelser og lån til ledende ansatte	61
Note 29 – Skatt	62
Note 30 – Ansvarlig lånekapital	63
Note 31 – Andre forpliktelser	63
Note 32 – Nærstående parter	64
Note 33 – Leasing	64
Note 34 – Hendelser etter balansedagen	65
Revisors beretning	66
Begreper og uttrykk	69
Styrende organer	70

Årsberetning 2019

Nordea Liv er det tredje største selskapet i det private livs- og pensjonsforsikringsmarkedet i Norge. Nordea Liv tilbyr tjenstepensjon, livsforsikring og spareprodukter og forvalter 142 milliarder kroner for ca. 16.500 bedrifter og vel 600.000 privatpersoner. Selskapet oppnådde et resultat før skatt på 653 millioner kroner for 2019.

Sterk vekst innen privat pensjonssparing i tillegg til en meget solid avkastning til våre kunder har bidratt til en vekst i forvaltningskapitalen på 17,6 prosent i 2019. Kapitalen øker fra 121 milliarder til 142 milliarder kroner ved utgangen av året.

Nordea har som målsetning å tilby markedets beste tilbud av bærekraftig forvaltning og produkter. Våre kunder blir stadig mer oppmerksom på betydningen av bærekraft i sine investeringer, og minimum 25 prosent av fremtidens innbetalinger skal investeres i bærekraftige fond. Dette krever et godt tilbud, enkel og forståelig kommunikasjon.

Selskapet har hatt høyt fokus på god og effektiv drift gjennom de siste årene. Det satses målrettet på bruk av ny teknologi for at responstiden for kundene skal bli kortere og driftskostnadene lavere. Vi er fortsatt bare i startgropen for det digitale salget og selskapet forbereder seg på å møte ny kundeadferd gjennom å digitalisere hele kundereisen.

Bærekraft, digitalisering av kundereisen, fortsatt lave renter er tre trender som vil sette retning for selskapets strategi fremover.

Majoriteten av våre kunder med innskuddspensjon har valgt en moderat risikoprofil på sine pensjonsmidler. Porteføljefondet Aktiva Bedrift 50 oppnådde en avkastning på 15,3 prosent i 2019, mens fondet Aktiva Bedrift 100 ga en avkastning på 23,9 prosent.

Verdijustert og realisert avkastning for kollektiv porteføljen utgjør henholdsvis 5,8 prosent og 4,6 prosent per 31.12. Kundene har fått tildelt et resultat på 2.352 millioner kroner for 2019. Av dette utgjør rentegaranti 1.384 millioner kroner og 103 millioner kroner som overskudd. Det er avsatt 488 millioner til tilleggsavsetninger. I tillegg er det avsatt 377 som følge av at levealderen i befolkningen øker. Selskapet har i 2019 fullfinansiert oppreserveringen for langt liv i samsvar med Finanstilsynets krav.

Selskapets administrasjonsresultat endte på 338 millioner kroner.

Virksomheten

Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS er 100 prosent eid av Nordea Life Holding AB. Hovedkontoret er lokalisert i Bergen, men selskapet er i tillegg representert

med eget kontor i Oslo og ellers i hele landet via kontornettet til Nordea Bank og Tryg Forsikring. Ut over dette distribueres Selskapets produkter via uavhengige meglere og på ulike digitale plattformer.

Strategi

Nordea Liv sin visjon er:

Det er vi som får nordmenn til å ta ansvar for egen bærekraftig fremtid - enkel sparing – trygghet i livet.

Selskapet skal levere finansiell trygghet for personer som blir pensjonister, eller som opplever egen uførhet eller nærstående død.

Samfunnsansvar

Å ta samfunnsansvar er et klart fokusområde i Nordea. Nordea Liv er sertifisert som Miljøfyrtårn bedrift. Miljøfyrtårn er et konkret og effektivt verktøy for sertifisering og miljøledelse, som hjelper oss med å ta miljøansvar. Vi ønsker aktivt å bidra til et mer bærekraftig samfunn gjennom måten vi driver virksomheten vår på ved å knytte bærekraft til målene i alle aktivitetene våre.

Muligheter fremover

Ved utgangen av 2019 forvaltet Nordea Liv 142 milliarder kroner. Nordea Liv har hatt mange år med sterk markeds- og resultatvekst. Selskapet er markedsleder på individuelle produkter med investeringsvalg og er en solid leverandør til bedriftsmarkedet.

Innføringen av egen pensjonskonto og den generelle økende interesse for privat pensjonssparing gir oss gode muligheter for videre vekst. Med god historikk på avkastning, et styrket pensjonsrådgivingsapparat, økt fokus på bærekraft og sterke distribusjonskanaler er Nordea Liv godt posisjonert i både privat og bedriftsmarkedet for videre vekst.

Markedet

Pensjonsmarkedet har i 2019 vært preget av at mange personkunder ser behovet for sparing ut over det de vil motta fra folketrygden og tjenstepensjonsordningene. Mye fokus og debatt i media bidrar til at flere og flere blir oppmerksomme på behovet for egen sparing.

Innenfor markedet for produkter med investeringsvalg inklusiv pensjonskapitalbevis, oppnådde Nordea Liv en markedsandel på 27 prosent av brutto forfalt premie, som er en økning fra 22 prosent fra året før.

Nordea Liv oppnådde en samlet vekst i forsikringsforpliktelsene på 18,8 prosent i 2019. Den sterke veksten i forsikringsforpliktelsene reflekterer at 2019 var et år hvor Nordea Liv fikk mange nye store bedriftskunder samt at salget av individuelle spareavtaler var bra. I tillegg har aksjemarkedene

utviklet seg sterkt og gitt en meget god avkastning og vekst i kundeporteføljene.

Forsikringsbransjen har arbeidet med forberedelser til nye regler for innskuddspensjon og pensjonskapitalbevis (Egen Pensjonskonto). Regelverket forventes å bli satt i kraft 1. januar 2021. Det nye regelverket innebærer en stor endring både for forsikringsselskapene, bedriftskundene, medlemmene i tjenestepensjonsordninger og for innehavere av pensjonskapitalbevis. Det er to hovedelementer i regelverket. For det første blir dagens pensjonskapitalbevis slått sammen i en pensjonskonto og flyttes til arbeidsgivers ordning. Det vil skje automatisk for alle, med mindre arbeidstakeren har reservert seg mot det. Det andre punktet i reformen er at arbeidstaker får rett til å flytte den aktive ordningen hos arbeidsgiver til en annen leverandør enn arbeidsgiveren har valgt.

Tjenestepensjonsmarkedet preges ellers av at det arbeides med tilpasninger til nytt regelverk og det er fokus på volumer i storkundesegmentet og et generelt press på marginer.

Økningen i individuell sparing har forsterket seg i 2019, delvis grunnet forbedrede rammebetingelser for IPS, men mange velger også å spare i andre individuelle produkter som for eksempel Unit Link Fondskonto.

Nordea Liv har i 2019 videreutviklet sin sterke posisjon både i bedriftskundemarkedet og i personkundemarkedet. Bankassuransestrategien fortsetter å gi resultater, særlig på individuelle produkter med investeringsvalg. Samarbeidet med Tryg Forsikring har utviklet seg positivt i 2019 og sammen med Nordea Bank gir dette Nordea Liv tilgang til et omfattende distribusjonsnett. Selskapet vurderer kontinuerlig nye distribusjonskanaler.

Det er stadig flere kunder som kjøper våre produkter online. Det digitale salget varierer basert på type produkt, men i privatmarkedet etableres nå i gjennomsnitt 1 av 5 spare- og forsikringsavtaler av kunden direkte uten at våre rådgivere er involvert.

Den totale bestanden målt i antall bedriftskunder var ved årsskiftet ca. 16.500 og av disse var 15.800 innskuddsordninger.

Årsregnskap

(Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i 2018)

Årsresultatet for Nordea Liv før skatt, ble 653 millioner kroner (577) i 2019. Av dette kommer 243 millioner kroner (253) fra produkter med investeringsvalg, 277 millioner kroner (268) fra rene risikoprodukter, 98 millioner kroner (59) fra tradisjonelle produkter som

ytelsespensjon og fripoliser, samt et positivt resultat fra selskapskapitalens investeringer på 35 millioner kroner (-3).

Kunder med tradisjonelle produkter som ytelsespensjon og fripoliser har fått tildelt 2.352 millioner kroner (2.310) for 2019. Her utgjør den garanterte renten 1.384 millioner kroner (1.375), avsetning til langt liv på 377 millioner kroner (306), overskudd på 103 millioner kroner (115) og tilleggsavsetninger på 488 millioner kroner (513).

Premieinntekter

De samlede premieinntektene inkludert overførte reserver for Nordea Liv ble på 16.918 millioner kroner (12.239). Dette er en vekst på 38 prosent i 2019.

Premieinntekter fra produkter med investeringsvalg utgjorde 15.607 millioner kroner som er en vekst på 43 prosent fra året før (10.801). For investeringsvalgsprodukter i bedriftsmarkedet er veksten, inklusiv overflyttede reserver på 18,5 prosent til 7.373 millioner kroner (6.221). For private produkter med investeringsvalg er veksten i premieinntekter på 75,5 prosent og utgjør 8.234 millioner kroner (4.691) i 2019.

Tilflyttede reserver fra andre selskaper utgjorde 3.137 millioner kroner i 2019 (2.443).

Premieinntektene for individuelle risikoprodukter fortsetter den gode trenden med vekst på 6,3 prosent til 683 millioner kroner (643).

Årlig premie og engangspremie for garanterte produkter er nedadgående og for 2019 er premieinntektene redusert med 8,3 prosent mot året før og utgjorde 628 millioner kroner (685).

Erstatninger

Samlede erstatninger, uttak, gjenkjøp samt fraflytting utgjorde 7.683 millioner kroner (9.641). Av dette utgjorde utbetaling av erstatninger til de forsikrede 5.802 millioner kroner (6.069).

Fraflytting, det vil si overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger til andre selskaper utgjorde 1.926 millioner kroner (3.643). I regnskapet fremkommer slik fraflytting som «Erstatninger i livsforsikring».

Sterk vekst i tilflyttede reserver fra andre selskaper, samt redusert fraflytting medførte at selskapets flyttebalanse ble positiv i 2019 med 1.211 millioner kroner (-1.200).

Kostnader

Driftskostnadene inkludert kostnader relatert til finansforvaltningen ble 666 millioner kroner (627). Økning i kostnader skyldes i hovedsak engangskostnader knyttet til ekstra nedskrivning av immaterielle eiendeler og økte provisjoner som følge av vekst i premieinntekter og forvaltningskapital. Selskapet

har høyt fokus på effektivisering og automatisering av prosesser i selskapet. Kostnadsprosenten (kostnad som andel av inntekter) har vist en jevn nedgang over flere år. Kostnadsprosenten ble for 2019 på 3,9 prosent (5,1). Driftskostnadene i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital ble 0,51 prosent mot 0,52 prosent året før.

Endringer i forsikringsforpliktelser

De samlede endringene vedrørende kontraktsfastsatte forpliktelser utgjorde 1.495 millioner kroner (499). Selskapet har avsatt 643 millioner kroner til kursreguleringsfondet mens det året før ble overført 392 millioner fra kursreguleringsfondet. Videre er det foretatt avsetning til at befolkningen lever lenger (langt liv) med 328 millioner kroner (306). Avsetning for økt levealder er i sin helhet knyttet til fripoliser, da ordninger med ytelsespensjon er fullt oppreservert tidligere. Med årets oppreservering har selskapet ferdigstilt nødvendig oppbygging av langt liv reserver både for ytelsespensjon og for fripoliser.

Det er i 2019 avsatt 488 millioner kroner (513) til tilleggsavsetninger og dette er fordelt på 324 millioner kroner til Fripoliser, 78 millioner kroner til Ytelsespensjon og 86 millioner kroner til privatforsikringer. Ved utgangen av 2019 utgjør tilleggsavsetningene 2.510 millioner kroner.

RESULTAT		
Beløp i millioner kroner	2019	2018
Administrasjonsresultat	338	331
Risikoresultat	287	140
Avkastningsresultat	863	886
Risikofee og pris rentegaranti	89	99
Oppreservering for økt levealder og annet	-333	-252
Resultat til fordeling	1 244	1 205
Til tilleggsavsetninger	-488	-513
Overskudd til kunde	-103	-115
Resultat før skatt	653	577
Skatt	-275	-145
Årsresultat	378	432

Skatt

I 2016 bokførte Nordea Liv en skatteinntekt på 635 millioner kroner i forbindelse med omorganisering av selskapets eiendomsportefølje. I 2019 har selskapet mottatt et varsel om endring ligningen for inntektsåret 2016 knyttet til denne omorganiseringen. Nordea Liv er uenig i argumentene som er lagt til grunn i varselet, men har likevel avsatt 335 millioner kroner som skattekostnad i 2019 som følge av dette.

Innføring av nye skatteregler høsten 2018 med tilhørende overgangsregler har medført at selskapet har inntektsført 215 millioner kroner i skatteinntekt for 2019.

Forvaltningskapital

Nordea Livs forvaltningskapital utgjorde ved årsskiftet 142 milliarder kroner (121). Dette er en vekst på

17,6 prosent i 2019. Netto innbetaling fra kunder er på 9 milliarder kroner, mens resterende vekst i kapitalen kommer fra positiv finansavkastning. Forvaltningskapitalen er plassert i aksjefond, obligasjons og pengemarkedsfond, sertifikater samt eiendommer. I mindre grad brukes derivater og alternative investeringer. Forvaltningskapitalen i selskapet er inndelt i tre hovedporteføljer: Investeringsvalgporteføljen, Kollektivporteføljen og Selskapsporteføljen.

Investeringsvalgporteføljen

Midler knyttet til kontrakter med investeringsvalg forvaltes i Investeringsvalgporteføljen. I denne porteføljen inngår innskuddspensjon, pensjonskapitalbevis og individuelle spareprodukter. Det er i hovedsak kundene selv som bestemmer hvilke finansielle fond og nivå på risiko som skal inngå i forvaltningen, og kundene kan dermed selv velge hvordan midlene forvaltes.

Tabellen viser fordeling per aktivaklasse i prosent av kundemidler

Aktivaklasse (andel i prosent)	2019	2018
Aksjefond	56,0	50,9
Obligasjonsfond	43,1	24,7
Pengemarkedsfond*		23,3
Annet	0,9	1,1
Totalt prosent	100	100
Forvaltet kapital (milliarder kroner)	78	59

*Fra og med 2019 er ikke pengemarkedsfond skilt ut i egen portefølje

Kollektivporteføljen

Fripoliser, ytelsespensjon og individuelle kapital- og renteprodukter er tradisjonelle produkter med garantert avkastning og disse forvaltes av selskapet i Kollektivporteføljen. Kollektivporteføljen er inndelt i to separate underporteføljer med ulik aktivaallokering. Det er den implisitte rentegarantien som bestemmer hvilken kundeportefølje midlene knyttet til kontrakten blir forvaltet i. Fripoliser og ytelsesavtaler med implisitt garanti på 3,2 prosent eller mer, forvaltes i «Høy» porteføljen, mens fripoliser og ytelsesordninger med implisitt garanti under 3,2 prosent, forvaltes i «Lav» porteføljen. De individuelle produktene forvaltes i lav porteføljen.

Fordeling av finansielle eiendeler i prosent av kollektivporteføljene Høy og Lav pr 31.12.2019

Aktivaklasse (andel i prosent)	Høy	Lav
Aksjer	8,8	10,0
Obligasjoner	14,2	13,9
Obligasjoner til amortisert kost	63,7	60,7
Eiendom	12,3	14,5
Annet	1,0	0,9
Forvaltet kapital (milliarder kroner)	22	30
Kursreguleringsfond (millioner kroner)	259	1 371

Kursreguleringsfondet i kollektivporteføljen utgjorde 1.630 millioner kroner ved utgangen av 2019, noe som er en økning på 643 millioner kroner fra fjoråret. Høy porteføljes andel av kursreguleringsfondet utgjorde 259 millioner kroner, mens for Lav porteføljen var andelen på 1.371 millioner kroner.

Selskapsporteføljen

Selskapsporteføljen forvaltes med liten risiko og investeres hovedsakelig i stats- og statsgaranterte papirer med løpetid inntil 3 år.

Finansavkastning

Investeringsvalg

Året 2019 har vært et meget godt år i finansmarkedene med solid positiv avkastning for investorene på verdens børser. For våre kunder med investeringsvalg produkter har dette medført en finansavkastning på 9,6 milliarder kroner mot negativ avkastning på 2,5 milliarder kroner i 2018.

Kunder som har tjenestepensjon eller privat pensjonssparing hos Nordea Liv har mulighet til å velge mellom en rekke ulike investeringsprofiler tilpasset sitt behov. I bedriftsmarkedet velger de fleste medlemmene en moderat risikoprofil med en aksjeandel på 50 prosent gjennom fondet Aktiva Bedrift 50.

Avkastningen for de ulike investeringsprofilene i Bedriftsmarkedet var som følger:

Investeringsfond Bedrift	2019	2018
Aktiva Bedrift 10	6,8 %	-1,2 %
Aktiva Bedrift 30	11,0 %	-2,9 %
Aktiva Bedrift 50	15,3 %	-4,6 %
Aktiva Bedrift 65	17,7 %	-5,7 %
Aktiva Bedrift 80	20,3 %	-6,6 %
Aktiva Bedrift 100	23,9 %	-7,9 %
Vekstpensjon	15,2 %	-4,5 %

I privatmarkedet kan våre kunder også velge mellom investeringsprofiler med ulike vektning i aksjer og dermed ulik risikoprofil. Majoriteten av kundene velger en risikoprofil med 50 prosent aksjer eller lavere, og selv med en lav aksjeandel var avkastningen langt over hva man kunne oppnådd med ordinær banksparing. I år med høy aksjeavkastning vil det lønne seg å ta noe mer risiko og derigjennom øke sin aksje eksponering.

Avkastning for de ulike aktivafondene ble i 2019:

Investeringsfond Privat	2019	2018
Aktiva 10	6,7 %	-1,6 %
Aktiva 30	11,2 %	-3,1 %
Aktiva 50	15,9 %	-4,7 %
Aktiva 65	18,9 %	-5,5 %
Aktiva 80	22,0 %	-6,3 %
Aktiva 100	26,3 %	-6,9 %

Kollektivporteføljen

I kollektivporteføljen ble verdjustert avkastning på 5,8 prosent (3,9) og realisert avkastning på 4,6 prosent (4,9). Netto finansinntekter for kollektivporteføljen utgjorde 2.907 millioner kroner (1.933).

Tabellen under viser verdjustert avkastning for de to kollektivporteføljene per aktivaklasse.

Verdjustert avkastning per aktivaklasse	Høy	Lav
Aksjer	26,3 %	25,7 %
Obligasjoner	3,3 %	2,7 %
Obligasjoner til amortisert kost	3,6 %	3,5 %
Eiendom	10,5 %	10,5 %
Annet	4,4 %	4,3 %
Verdjustert avkastning portefølje	5,6 %	6,0 %

Realisert avkastning for fripoliser og ytelseskontrakter i Høy porteføljen ble 5,9 prosent, mens for Lav porteføljen ble realisert avkastning 3,7 prosent.

Eiendomsinvesteringene er sentralt plassert i de tre storbyene Oslo, Bergen og Stavanger, og har gitt en avkastning på 10,5 prosent i 2019 (14,5). I all hovedsak har byggene lange og sikre leiekontrakter og dette bidrar til å sikre en stabil avkastning for våre kunder i kollektivporteføljen. Direkteavkastning i porteføljen ble 270 millioner kroner i 2019, som utgjør 4,1 prosent avkastning. Verdiregulering av eiendommene utgjør 6,4 prosent (6,8).

Avkastningen på selskapskapitalen ble 1,3 prosent (0,8) i 2018.

Kontantstrømoppstilling

Selskapet har store finansielle transaksjoner. Årlige innbetalinger av premier plasseres fortløpende i finansmarkedet. Netto kontantstrøm fra forsikringsvirksomheten utgjør 13.467 millioner kroner (6.724) mot netto kontantstrøm fra kapitalforvaltnings virksomheten på -13.575 millioner kroner (-7.000). Samlet netto kontantstrøm for 2019 utgjør 138 millioner kroner (277).

Risiko, kapitalforhold og soliditet

Soliditet

Soliditetskapitalen består av egenkapital, ansvarlig lån, tilleggsavsetninger, kursreserve på obligasjoner til amortisert kost og kursreserve på finansielle omløpsmidler. Midlene kan anvendes til å oppfylle renteforpliktelsen på forsikringsmidlene. Anvendelsen av soliditetskapitalens elementer har imidlertid forskjellige forutsetninger og tidshorisont. Soliditetskapitalen pr. 31. desember 2019 utgjorde 16.024 millioner kroner (14.569), tilsvarende 34,2 prosent (31,5) av premiereserve mv. for kontraktsfastsatte forpliktelser.

Soliditetskapskapital	2019		2018	
	NOK mill.	prosent*	NOK mill.	prosent*
Egenkapital	7 900	17,1	7 549	16,3
Ansvarlig lån	2 830	6,1	2 830	6,1
Tilleggsavsetninger	2 510	5,4	2 090	4,5
Urealisert kursreserve				
obligasjoner til				
amortisert kost	1 154	2,5	1 113	2,4
Merverdi				
omløpsmidler	1 630	3,5	987	2,1
Sum				
soliditetskapskapital	16 024	34,6	14 569	31,5

*) I prosent av forsikringstekniske avsetninger med garanti.

Solvens

Nordea Liv beregner solvens ved hjelp av standardmetoden slik den er definert i regelverket. Det er fastsatt en overgangsbestemmelse som gir anledning til å fase inn markedsverdi av forpliktelsene over en periode på 16 år. Effekten av overgangsbestemmelsen er størst ved lavt rentenivå og avtar i takt med stigende rente. Finanstilsynet har godkjent at Nordea Liv benytter seg av overgangsbestemmelsen.

Nordea Liv er godt kapitalisert og oppfyller solvenskapitalkravet med god margin. Solvensgraden var 176 prosent pr. 31. desember 2019, en reduksjon fra 184 prosent pr. 31. desember 2018. Utviklingen skyldes i hovedsak redusert effekt av overgangsbestemmelsen for forsikringsforpliktelsene.

Solvensmargin Solvens II	2019		2018	
	Med	Uten	Med	Uten
NOK mill.	overgangs- bestemmelse		overgangs- bestemmelse	
Solvenskrav (SCR)	6 516	6 516	6 004	6 089
Ansvarlig kapital til dekning av kapitalkravet	11 449	11 449	11 064	10 810
Solvensgrad i prosent	176	176	184	178

Overgangsbestemmelsen for forsikrings-forpliktelsene hadde ingen effekt pr 31 desember 2019, sammenlignet med 339 millioner kroner pr. 31. desember 2018. Overgangsbestemmelsen beskytter solvensposisjonen mot rentenedgang og vil få effekt dersom rentene faller.

I tillegg til kvantitative krav til verdivurdering, kapital og kapitalkrav inneholder solvens II regelverket krav til risikostyring, internkontroll og ekstern rapportering. I Rapport om solvens og finansiell stilling gis det ytterligere beskrivelser av selskapets risikoprofil, solvens og kapitalstyring.

Risikoforhold

Styret i Nordea Liv har det overordnede ansvaret for selskapets risikostrategi og risikoappetitt, samt fastsettelse av prinsippene for hvordan disse skal styres.

Styret drøfter og vedtar selskapets risikostrategi og risikoappetitt minst årlig. Nordea Liv har etablert et rammeverk for risikostyring som er i tråd med Nordea Gruppens retningslinjer og prinsipper. Rammeverket består av policyer, instruksjoner, rammer og kontroller designet for å sikre tilstrekkelig og rettidig identifisering, måling, overvåkning, styring og rapportering av risiko selskapet påvirkes av.

Nordea Liv eksponeres for forskjellige former for risiko i sin virksomhet. Nordea deler risiko i ni hovedkategorier: markeds-, kreditt-, forsikrings-, likviditets-, operasjonell, omdømme-, modell-, bærekrafts- og forretningsrisiko. De to største risikoene i form av bidrag til selskapets solvenskapitalkrav er markedsrisiko og forsikringsrisiko.

Markedsrisiko er den dominerende risikoen i Nordea Liv, og er i hovedsak knyttet opp mot selskapets evne til å innfri kundenes årlige rentegaranti. Risikoen omfatter både finansielle eiendeler og gjeld, samt renterisiko knyttet til forsikringsforpliktelsene. Innenfor tradisjonell forsikring er det knyttet rentegaranti til de fleste produktene, hvor den gjennomsnittlige garantien pr 31. desember 2019 var 3,21 (3,23) prosent. Rentegarantien reduseres gradvis ettersom garantien på nye innbetalinger er satt til maksimalt 2,0 prosent, samt at eldre kontrakter med generelt høyere garanti avløper.

Styret fastsetter årlig rammer for kapitalforvaltningen. Rammene sikrer at investeringene er tilstrekkelig diversifisert med hensyn til aktiva og utstedere. Hensikten med risikostyringen er at selskapet skal opprettholde en tilfredsstillende risikobærende evne og tilpasse risikoen til selskapets solvens og soliditet, samtidig skal forvaltningen legge grunnlaget for en god og konkurransedyktig avkastning. Selskapets risikokapital skal til enhver tid tilfredsstillende alle lovpålagte og interne krav.

Forsikringsmessig risiko knytter seg i hovedsak til utviklingen i levealder og uførhet. Forsikringspremiene bygger på tariffer basert på statistisk erfaringsmateriale. Endringer i forutsetningene kan medføre behov for reservestyrking. Alle tariffer selskapet anvender er meldt til Finanstilsynet. Selskapet har en egen risikokomiteé og styret fastsetter årlig et reassuranseprogram for styring av forsikringsrisiko.

Operasjonell risiko er knyttet til direkte eller indirekte tap forårsaket av utilstrekkelige eller manglende rutiner, menneskelig svikt, systemsvikt eller eksterne hendelser. Selskapet har etablert prosesser for identifisering, måling, overvåkning og rapportering av operasjonell risiko. Styret behandler årlig status av den etablerte internkontrollen.

Forretningsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen, kundeadferd, teknologisk utvikling og myndighetenes reguleringer, eller som følge av uegnede mål og strategier.

Risikoen styres gjennom god strategisk planlegging.

Det henvises for øvrig til note 2 og 11 som gir ytterligere beskrivelse av de største risikoene selskapet er utsatt for og tiltak for å måle og styre risikoene. Notene kvantifiserer også enkelt risikostørrelser.

Nordea Liv gjennomfører kvartalsvis en tilstrekkelighetstest, der forsikrings-forpliktelsene vurderes opp mot virkelig verdi. Testen viste positive marginer per 31. desember 2019 og ved alle måletidspunktet gjennom året.

Organisasjon, personal og likestilling

Organisasjon

Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS er 100 prosent eid av Nordea Life Holding AB. Hovedkontoret er lokalisert i Bergen, men selskapet er i tillegg representert med eget kontor i Oslo og ellers i hele landet via kontornettet til Nordea Bank og Tryg Forsikring. Ut over dette distribueres produktene via uavhengige meglere og på ulike digitale plattformer

Selskapets finansielle investeringer i aksjer- og obligasjoner blir i all hovedsak forvaltet av Nordea Investment Management and Funds. Kunder i investeringsvalg porteføljen har også mulighet til å velge blant en rekke ulike aksje- og rentefond som forvaltes av eksterne forvaltere uavhengig av Nordea Konsernet. Selskapets eiendomsportefølje forvaltes i det vesentligste av Aberdeen Asset Management og Malling & Co Næringsmegling AS. Selskapets IT-systemer driftes av Nordea IT og DXC Technology.

Arbeidsmiljø

Nordea ønsker å være en attraktiv arbeidsgiver, gjennom å legge grunnlaget for et bærekraftig arbeidsmiljø der våre ansatte kan yte sitt beste.

Vi ønsker å tiltrekke oss medarbeidere med et agilt tankesett og en lidenskap for å skape verdier for våre kunder og fremtidens pensjonister. Vi vil at våre ansatte skal ta ansvar for sin egen karriere, føle seg verdsatt som medarbeider gjennom muligheter til læring, utvikling og engasjement. På denne måten kan våre ansatte få en positiv innvirkning på sitt eget arbeid og i samfunnet for øvrig.

Antall medarbeidere i faste stillinger var per årsskiftet 216 (214). Antall årsverk per utgjorde 201 (204) ved årsskifte. Forskjellen mellom fast ansatte og årsverk skyldes at noen flere ansatte i permisjoner enn ved forrige årsskifte. Selskapet har gjennom ulike effektiviseringstiltak, naturlig avgang og tilbud om virkemiddelpakker gjennomført betydelig nedbemanning og effektivisering i de senere år.

Gjennomsnittsalderen i selskapet er 45 år. For kvinner utgjør dette 45,0 år og for menn 45,5 år.

Gjennomsnittsansienheten er 13,5 år for kvinner og 11,9 år for menn, totalt 12,7 år for selskapet i sin helhet.

Sykefraværet i selskapet i 2019 var 3,2 prosent, hvorav 3,1 prosent for kvinner og 3,3 prosent for menn. Fravær knyttet til syke barn utgjorde 42 dager, hvorav 22 dager for kvinner og 20 dager menn. Uttak av foreldrepermisjon utgjorde 1.363 dager i 2019 hvorav kvinner 656 dager og menn 707 dager.

Selskapet har kontinuerlig fokus på sykefravær og arbeider aktivt på flere plan for å holde sykefraværet lavt. Det gjennomføres et systematisk HMS-arbeid og alle sykmeldte blir fulgt opp i henhold til oppfølgingsregler for sykefravær. Forebyggende helsearbeid, med fokus på fysisk aktivitet og god tilrettelegging av kontorarbeidsplassene, inngår også som viktige elementer i HMS-arbeidet. Nordea Liv har outsourset HR-avdelingen til Nordea Bank People organisasjon. I samarbeid med Bedriftshelsetjenesten bistår People ledere, medarbeidere, arbeidsmiljøutvalget, verneombud og tillitsvalgte med proaktivt å fremme trivsel og forebygge sykdommer og plager på arbeidsplassen

Nordea Liv er en inkluderende arbeidslivsbedrift (IA) og følger Nordeakonsernets handlingsplan for IA-arbeid.

Selskapet har kontinuerlig fokus på det fysiske arbeidsmiljøet. Det avholdes jevnlig møter for å evaluere og implementere tiltak for å ivareta et godt fysisk arbeidsmiljø. Det er ikke registrert alvorlige skader eller ulykker relatert til ansatte i 2019.

Nordea konsernet gjennomfører kontinuerlig kartlegging av arbeidsmiljø og medarbeiderengasjement, og har innført kvartalsvis «People Pulse» undersøkelser. For Nordea Liv var det 80 prosent av de ansatte som svarte på denne i fjerde kvartal 2019.

Formålet med undersøkelsen er å ta pulsen på organisasjonen og kartlegge hva som fungerer bra i forhold til arbeidsmiljø og engasjement. Nordea ønsker at alle ansatte skal se frem til å komme på jobb hver dag og sammen bidra til å skape engasjement og vekst. Engasjerte medarbeidere skaper et godt arbeidsmiljø og derigjennom gode prestasjoner. Gjennom People Pulse etableres et verktøy for å systematisk å følge opp hva som fungerer bra i forhold til det daglige arbeid, samt identifisere områder der vi kan bli bedre både på avdelingsnivå og på gruppe nivå. Resultatene analyseres og blir gjennomgått i de ulike avdelingene og på ledernivå for å sikre konsistent oppfølging på tvers av selskapet.

Nordea har null toleranse for enhver form for trakassering og mobbing på arbeidsplassen. Det er utarbeidet egne gruppedirektiver med klare instruksjoner til ledere og ansatte om hvordan man skal forholde seg til slik uønsket adferd.

Selskapets styre mener arbeidsmiljøet i selskapet er godt, noe som underbygges av positive resultater på People Pulse og det lave sykefraværet.

Likestilling og arbeidsstokk

Nordea ønsker å være ledende innen likestilling i finanssektoren. Selskapet har en tilnærmet lik fordeling av kvinner og menn i organisasjonen.

Tabellen under viser andel kvinner fordelt på ulike stillingsnivå

Andel kvinner fordelt på stillingsnivå	2019
Ledergruppen	40 %
Mellomleder	47 %
Øvrige ansatte	49 %
Andel kvinner i styret	40 %

Både styrets leder og administrerende direktør er kvinner.

Etterhvert som selskapet blir mer og mer digitalisert møter vi nye utfordringer i forhold til å oppnå en balansert kjønns sammensetning. Ved årsskifte var 70 prosent av medarbeiderne som jobber med IT menn, mens 30 prosent var kvinner. Tilsvarende forskjell finner vi også innen selskapets salgsdivisjon med 70 prosent menn.

Lik lønn for likt arbeid.

Nordea har de siste årene jobbet fokusert mot likelønn uavhengig av kjønn. Ledere er oppfordret til å vurdere likt lønn for likt arbeid og sørge for at eventuelle forskjeller jevnes ut i de årlige lønnsvurderingene.

Samarbeidsutvalget fungerer som Likestillings- og diskrimineringsutvalg, og målsetting og tiltak knyttet til likestilling og diskriminering forankres og drøftes i dette organet. Nordea Liv har etablert et eget Ansettelsesutvalg som består av representanter fra de tillitsvalgte og ledelsen. En av oppgavene til Ansettelsesutvalget er, i ansettelsesprosesser, å sikre at det ikke forekommer diskriminering samt ivareta forhold rundt likestilling.

Tabellen under viser gjennomsnittslønn i selskapet for ansatte uten lederansvar fordelt på kvinner og menn.

Gjennomsnittslønn	2019
Kvinner	655 269
Menn	821 566
Selskapet	743 142

Lønn gruppert etter stillingsnivå.

Kvinnens andel av lønn i forhold til menn etter stillingsnivå	2019
Ledergruppen	113 %
Mellomleder	65 %
Øvrige ansatte	80 %

Lønn inkluderer faste godtgjørelser og utbetalt variabel godtgjørelse i 2019. Forskjellen i nivå mellom kvinner og menn kan delvis forklares med at flere menn enn kvinner er ansatt i stillinger som inkluderer variabel lønn. I tillegg har nødvendig kompetanseskifte medført rekruttering av flere IT spesialister, og disse har i all hovedsak vært menn. Stor etterspørsel i markedet etter denne typen spesialkompetanse har medført et lønnsnivå som ligger over gjennomsnittet for øvrige ansatte i selskapet.

Arbeidstidsordningene i selskapet gir store muligheter for fleksibilitet og alle ansatte omfattes av fleksitidsordning. Selskapet fører en livsfaseorientert personalpolitikk ved å tilby ansatte fleksible arbeidsforhold. I dette inngår blant annet mulighet for å opparbeide fleksitid og ta ut avspasering. Fra fylte 64 år gis de ansatte mulighet for nedtrapping til 90 prosent stilling med full lønn.

Ca. 4,7 prosent av arbeidsstokken har valgt å jobbe i redusert stilling, og andel kvinner utgjør 4,3 prosent.

Ansatte opprettholder 100 prosent lønn under sykdom og foreldrepermisjoner.

Kompetanse og utvikling

Nordea Liv tilrettelegger for like muligheter til fremgang og karriereutvikling i selskapet, uavhengig av kjønn, alder eller etnisk bakgrunn. Det oppfordres og legges til rette for interne forflytninger mellom avdelinger og divisjoner for kompetanseheving.

Selskapet har fokus på medarbeiderutvikling. Foruten kartlegging og oppfølging som skjer i tilknytning til den kvartalsvise People Pulse undersøkelsen, gjennomføres det kvartalsvise dokumenterte medarbeidersamtaler mellom leder og ansatt der fokus er på hvordan den enkelte medarbeider kan ta eierskap til egen utvikling gjennom å sette mål for læring og utvikling i Nordea.

Gjennom e-læringsprogrammet "License to Work" gjennomgår alle ansatte årlig oppdatering innenfor relevante lover og regler for Nordea konsernets virksomhet. Programmet er utformet for å gi ansatte den informasjon og kunnskap de trenger for utføre sitt arbeid med høy etisk standard og forsvarlig risikostyring. «License to Work» er obligatorisk for alle ansatte og bidrar til å løfte de ansattes kompetanse og kulturforståelse opp på en felles plattform.

Samfunnsansvar og miljø

Samfunnsansvar

Nordea har et tydelig fokus på hvilken rolle vi som en vesentlig finansinstitusjon har i samfunnet. Konsernets verdier er tydelig på at vi skal være et ansvarlig og bærekraftig bankkonsern. For at vi skal kunne møte kundenes forventninger, redusere risiko og bli en enda mer robust bank og forsikringsaktør, skal vi integrere ansvarlighet og bærekraft i alt vi gjør. Etisk virksomhet og ansvarlig drift i overensstemmelse med gjeldende lover og regler er grunnleggende aspekter ved Nordeas bedriftskultur og er nedfelt i Nordeas Etske retningslinjer. Nordea er en Global Systemic Important Financial Institution (GSIFI) og vi erkjenner at vi har et særskilt ansvar for å bygge en kultur som sikrer at samfunnsansvar og miljø er en integrert del av virksomheten. Selskapets etiske retningslinjer fungerer som en rettesnor for hvordan Nordea skal drive sin virksomhet. Gjennom opplæringsprogrammet «License to work» sikrer vi at de etiske retningslinjene er kommunisert til alle ansatte. Risiko knyttet til compliance er risikoen for at virksomheten ikke overholder lover, forskrifter, markedspraksis og etiske standarder. Full etterlevelse av lover og regler er en forutsetning for samvittighetsfull og etisk drift av et finansforetak. I Nordea handler det ikke bare om hva vi må gjøre for å få lov til å drive vår virksomhet, men hva vi som ansvarlig samfunnsaktør kan gjøre, for å bygge tillit og bidra til et sikrere samfunn. Som finansinstitusjon er Nordea med Nordea Liv med på å utgjøre «navet» i samfunnet. Vi har et særskilt ansvar for å bidra til bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Nordea aksepterer ikke at kriminelle bruker oss som plattform for hvitvasking, terrorfinansiering eller økonomisk kriminalitet i noen form. Nordea Liv er bevisst sitt pålagte samfunnsansvar for å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Gjennom å være en integrert del av Nordea konsernet, søker Nordea Liv å utnytte konsernets tilgjengelig verktøy og kompetanse innenfor forbygge hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet.

Miljø

Nordea og Nordea Liv har miljø høyt på agenda. Våre kunder etterspør fond som er ESG screenet og bidrar til bedre bærekraft, og tilsvarende opplever vi økende krav fra våre leietakere i våre eiendommer at vi som utleier har en tydelig miljøprofil. Nordea Liv er sertifisert som Miljøfyrtårn bedrift. Miljøfyrtårn er et konkret og effektivt verktøy for sertifisering og miljøledelse, som hjelper oss med å ta miljøansvar.

Vi ønsker at miljøarbeid skal være en naturlig del av hverdagen der alle kan bidra. Reisevirksomhet søkes minimert både gjennom restriktive regler og utnyttelse av effektive tekniske løsninger. Alle ansatte bidrar daglig til miljøfokus gjennom løsninger for avfallshåndtering med høy sorteringsgrad, clean desk og minimering av printing.

Gjennom miljørapporteringen knyttet til Miljøfyrtårn, har vi fått et mer bevisst forhold til hvor virksomheten setter et miljømessig fotavtrykk. Analyser viste at selskapet tidligere sendte ut over 12 tonn papir årlig til våre kunder. Både papirproduksjon og transporten som skal til for å distribuere alle brevene medfører en negativ påvirkning av miljøet i tillegg til at det utgjør en vesentlig kostnad. I 2019 har vi gjennomgått kundens profiler knyttet til om de foretrekker korrespondanse per post eller elektronisk. Foreløpig effekt er at over 100 000 kunder har valgt bort korrespondanse per brev til utelukkende elektronisk kommunikasjon. Ved å ta tak i dette har vi spart miljøet for unødvendig papirutsendelser samtidig som selskapet oppnår en kostnadsbesparelse og kundene får en bedre kundeopplevelse.

Bærekraftige investeringer

Nordea konsernet samarbeider på tvers av forretningsområder om bærekraftige investeringer. Nordea Liv er integrert i dette arbeidet.

I all kapitalforvaltning er økonomiske nøkkeltall viktige. I Nordea Liv sin kapitalforvaltning er vi også opptatt av menneskerettigheter, arbeidsvilkår, miljø og forretningsetikke (ESG) som danner grunnlaget for bærekraftige investeringer. Slik skaper vi verdi for kunden med bærekraftig avkastning.

UNPRI

Nordea Liv har signert UNPRI (United Nations Principles for Responsible Investments). Ved å signere på UNPRI forplikter Nordea Liv seg til å omsette prinsipper for bærekraftige investeringer til handling gjennom investeringsanalyser, beslutningsprosesser og aktivt eierskap. UNPRI har seks grunnprinsipper for ansvarlige investeringer:

Vi innarbeider ESG-temaer i investeringsanalyser og beslutningsprosesser.

Nordea Liv krever at alle våre forvaltere har bærekraft som en integrert del av sin investeringsprosess. Dette er noe vi undersøker i forkant av investeringer og vi følger opp forvalterne våre på dette jevnlig. Det er ikke alle porteføljer som har konkrete begrensninger på ESG-nivå, men vi tror bærekraft lønner seg på sikt og vil alltid vektlegge dette i investerings-beslutninger. Derfor blir bærekraft og ESG-temaer alltid diskutert og vurdert av Nordea Liv investeringsavdeling i forkant av investeringer.

Vi er nå i ferd med å utarbeide intern ESG-rapportering og karbonmåling på alle våre porteføljer. Dette vil sette oss i stand til bedre å følge opp bærekraft i våre porteføljer fremover.

Vi er aktive eiere og innarbeide ESG-temaer i våre eierskapsutøvelse.

I løpet av 2019 har Nordea Liv også sørget for at våre direkte eide posisjoner i selskaper inkluderes i Nordeas generelle eierskapsutøvelse. Dette sikrer at vi er konsistente i vårt engasjement på tvers av Nordea gruppen og sørger for at vi kan bruke vår samlede eiermakt, sammen med eksempelvis Nordea Fondene, for å bidra til en bærekraftig utvikling i selskapene vi er eier i.

I 2020 vil vi også vedta en policy for stemmegiving og formalisere et samarbeid med Nordea Fondene for å sørge for at vi avgir stemmer på generalforsamlinger i så mange selskaper som praktisk mulig. I dag stemmer Nordea Liv på generalforsamlinger i utvalgte selskaper, men den nye løsningen vil gjøre det mulig å stemme i langt flere selskaper. Stemmegivingspolicyen vil bygge på Nordea Fondenes eksisterende policy og slik sikre konsistens i stemmegivingen på tvers av selskapene i Nordea-konsernet.

Vi arbeider for tilfredsstillende rapportering av ESG-temaer fra selskaper vi er investert i.

Ettersom Nordea Liv i stor grad benytter fond i vår forvaltning vil våre mulighet til påvirkning i stor grad gå indirekte gjennom våre valg av forvaltere og hvilke krav vi stiller til dem. Vi jobber aktivt opp mot alle våre forvaltere, både eksterne og Nordea-forvaltere, og utfordrer dem på deres bærekraftsrapportering og deres konkrete håndtering av ESG- spørsmål. Alle forvaltere som Nordea Liv benytter har blitt vurdert opp mot bærekrafts kriterier, enten av Nordea Liv selv eller av en av Nordeas avdelinger som spesialiserer seg i utvelgelse av forvaltere. Vi erfarer at våre krav til bedret bærekraftsrapportering bidrar til at våre forvaltere også begynner å levere en dedikert bærekrafts rapport for sine fond. Forvalterne på sin side, følger opp selskapene de investerer i, med krav til å forbedre bærekraftsrapportering i disse selskapene.

Vi fremmer aksept for, og implementering av, prinsippene i finansmarkedet.

Selskapet signerte UNPRI 1/10-2014 som del av Nordea Life & Pensions og rapporterer på etterlevelsen av prinsippene til UNPRI på årlig basis. Vi oppfordrer alle våre forvaltere til selv å signere UNPRI, noe de aller fleste av forvalterne også har gjort. Nordea Liv har også i den senere tid blitt en mer aktiv aktør i debatter, seminarer og andre bransjefora hvor vi blant annet fremmer vårt syn på bærekraftige investeringer.

Vi samarbeide for å forbedre effektiviteten i implementering av prinsippene.

Nordea Liv bidrar i en rekke bransjeinitiativer og fora, enten indirekte gjennom Nordea gruppens representanter eller direkte i fora der Nordea Liv selv er representert. Disse foraene og initiativene bidrar til informasjonsutveksling og utarbeidelse av

felles standarder og prosesser for bærekrafts arbeid og rapportering. Et eksempel på et slikt initiativ er Finans Norges «Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen» som ble lansert i 2018. Nordea Liv har også ved flere anledninger deltatt i paneldebatter for å diskutere bærekraft og bærekraftige investeringer. Nordea Life & Pensions gruppen er også medlem av Net-Zero Asset Owner Alliance som forplikter oss til å eliminere netto karbonutslipp i våre porteføljer innen 2050. Dette er noe vi vil jobbe aktivt med i årene som kommer.

Vi rapporterer på våre aktiviteter og fremgang i implementering av prinsippene.

I tillegg til denne oppsummeringen utarbeider Nordea Liv også en egen bærekrafts rapport til våre kunder. Rapporten leveres samlet for alle selskaper under navnet Nordea Life & Pensions. Rapporten for året 2020 planlegges levert i løpet av april.

Bærekrafts strategi

Nordea Livs strategi for bærekraft har fire bærebjelker: Ekskluder de verste, Foretrekk de beste, Engasjement og Transparens.

Ekskluder de verste.

Nordea Liv etterstreber å investere i selskaper som er konkurransedyktige ut fra ett finansielt, sosialt og miljømessig perspektiv. To ganger per år gransker Nordea Liv derfor porteføljene ved å bruke normbasert screening. Gjennomgangen tar sikte på å identifisere selskaper som bryter internasjonale normer og avtaler om menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og antikorrupsjon. Dersom et selskap blir fanget opp under screeningen velger Nordea Liv å gå i dialog for å påvirke selskapet til bedre atferd. Salg av aksjer er alltid siste steg.

Foretrekk de beste

I 2019 etablerte Nordea Liv Norges første bærekraftige fondsfamilie, Nordea Liv Bærekraft. Våre kunder kan her velge mellom 6 ulike risikoprofiler med ulik aksjeandel. Porteføljene består av fond som investerer i selskaper som utmerker seg positivt i måten de håndterer risiko knyttet til miljø, menneskerettigheter, arbeidsvilkår og forretningsetikk. All fondsutvelgelse skjer i samarbeid med Nordeas eksperter på bærekraftige investeringer og følger kriteriene for Nordeas Bærekraftige fondsutvalg.

Engasjement

Nordea Liv er overbevist om at engasjement er bedre enn ekskludering. For å klare overgangen til en bærekraftig fremtid, må Nordea Liv spille en aktiv rolle i forhold til selskapene vi er investert i. Nordea Liv fører dialog med utvalgte selskaper for å stimulere til en mer bærekraftig atferd.

Transparens

Å måle, evaluere og følge opp er viktig for å

operasjonalisere arbeidet med bærekraftige investeringer. Redusert karbonfotavtrykk (eksponering til utslipp av karbon) og bedre gjennomsnittlig ESG rating er to langsiktige mål for Nordea Liv.

I tråd med Nordeas strategiske fokus på bærekraft, ble det i 2019 lansert et eget e-læringskurs for alle medarbeidere i Nordea en generell innføring i bærekraft. I e-læringen får den enkelte vite mer om de globale utfordringene som samfunnet står overfor, og hvordan Nordea kan bidra til å takle utfordringene gjennom våre produkter og tjenester.

Eiendomsporteføljen

Nordea Liv har en ambisiøs miljøhandlingsplan for den direkte eide eiendomsporteføljen. Den inneholder konkrete mål om reduksjon i energi- og vannforbruk, CO2 avtrykk og å øke avfallssorteringen.

Selskapet har startet arbeidet med å klassifisere alle eiendommene i BREEAM systemet. BREEAM-NOR er en norsk tilpasning av BREEAM, en internasjonal metode for sertifisering av nye eller total-rehabiliterede bærekraftige bygg. Eksisterende bygninger kan sertifiseres i BREEAM In-Use systemet. Dette er et lavterskel forvaltningsverktøy og et internasjonalt sertifiseringssystem til bruk for eiere, forvaltere og leietakere med ambisjoner om å redusere driftskostnader, energiforbruk og miljøbelastninger i eksisterende yrkesbygg.

BREEAM In-Use kan brukes internt for egevaluering og man kan uten ekstern bistand evaluere og forbedre miljøytelsen til enkelte eiendommer eller hele porteføljer. Ved å tilknytte seg en ekstern revisor, kan man ta ut et BREEAM In-Use sertifikat for bygget, forvaltningen og bruken, – hver for seg eller under ett. Nordea Liv har i 2019 klassifisert to nye bygninger i BREEAM In-Use systemet; Grensesvingen 6 som oppnådde karakteren «Good» og Sommerrogata 13-15 som oppnådde karakteren «Very Good».

Nordea Liv er også medlem av foreningen Grønn Byggallianse. Grønn Byggallianse har som formål å være den viktigste norske katalysatoren for en bærekraftig bygg- og eiendomssektor – for og med næringen. Grønn Byggallianse er medlem av World Green Building Council (WGBC) – et globalt nettverk bestående av over 70 land og deres 32. 000 medlemsbedrifter.

Nordea Liv har forpliktet seg til å følge Eiendomssektorens veikart mot 2050. Dette er Grønn Byggallianse og Norsk Eiendoms anbefaling til eiere og forvaltere av yrkesbygg om hvilke valg de bør gjøre på kort og lang sikt for at eiendomssektoren skal bidra til et bærekraftig samfunn i 2050. Det inneholder ti strakstiltak:

1. Miljø sertifisere organisasjonen (ISO 14001 eller Miljøfyrtårn for mindre bedrifter)
2. Fjerne fossil oppvarming (olje og gass), også til topplast

3. Kun kjøpe bygningsprodukter uten innhold av helse- og miljøfarlige stoffer
4. Innføre miljøledelsessystem, for eksempel en BREEAM-In-Use gjennomgang, på hele porteføljen og sette opp plan for kontinuerlig forbedring av byggene
5. Gjennomføre en utredning om hva takflatene kan og bør brukes til, som for eksempel overvannshåndtering, energiproduksjon, rekreasjonsareal eller birøkt
6. Premiere innovative løsninger og diskutere risikohåndtering, for eksempel gjennom å sette av en egen post i budsjettet for risiko ved utprøving av nye løsninger
7. Kreve at arkitekten utarbeider plan for hvordan materialene kan demonteres og gjenbrukes ved ombygging eller riving og tilstrebe å finne løsninger og materialer som gir minst mulig avfall
8. Bestille energibudsjett for beregnet reelt energibruk (i tillegg til beregningskrav i TEK) og dokumentasjon av hvilke tiltak som er gjort for å få ned forventet reelt energibruk i drift av bygget
9. Etterspørre og prioritere bygningsprodukter som har lave klimagassutslipp (dokumentert gjennom EPD (Environmental Product Declaration))
10. Etterspørre fossilfri byggeplass

Nordea Liv implementerer veikartets ti strakstiltak i vår løpende utvikling av porteføljen, og følges opp på dette av Grønn Byggallianse. Som en følge av innførte tiltak er Nordea Livs hovedkontor sertifisert som Miljøfyrtårn.

Framtidsutsikter

Nordea Liv hadde ved utgangen av 2019, 142 milliarder kroner i forvaltningskapital. Selskapet har hatt mange år med sterk markeds- og resultatvekst. Vi er markedsleder på individuelle produkter med investeringsvalg og er en solid leverandør i bedriftsmarkedet.

Trender

Økt fokus på pensjon

Pensjon er og blir et stadig viktigere tema for befolkningen generelt og for våre kunder. Vi erfarer en økende trend der stadig flere både unge og eldre er opptatt av pensjonssparing. Det forventes at antall alderspensjonister vil passere 1 million i de nærmeste årene og dette tallet vil bare fortsette å øke i takt med stigende levealder. Fra 2030 er det forventet at de offentlige utgiftene vil vokse raskere enn inntektene, og dette vil skape store utfordringer for dagens pensjonssystem. Pensjonsreformen av 2011 er derfor neppe den siste reformen og et godt pensjonssystem må hele tiden må utvikle seg i takt med samfunnsutviklingen. Skal fremtidens pensjonister opprettholde sin levestandard vil det være et stort behov for individuell pensjonssparing som et tillegg til den offentlige pensjon. Økt fokus på pensjon i ulike kanaler har medført at stadig flere unge også blir opptatt av pensjonssparing og dette vil være et marked med

potensiale for betydelig vekst.

Bærekraftige investeringer

Historisk avkastning på pensjonssparingen har vært viktig ved valg av ulike alternative plasseringer. Vi ser imidlertid nå en utvikling der kundene ikke bare er opptatt av hvor god avkastning de kan oppnå, men også hvordan midlene blir forvaltet, er avgjørende. Fokus på bærekraft, klima og miljø spiller en stadig større rolle i kundenes plasseringsvalg, og produkter med en tydelig bærekrafts profil etterspørres i økende grad. Nordea Liv har som ambisjon å være det livsforsikringsselskapet med markedets beste tilbud av bærekraftig forvaltning og produkter. Målsetningen er at minimum 25 prosent av fremtidige innskudd skal investeres i bærekraftige fond. Dette krever et komplett utvalg av gode spareprodukter med fokus på bærekraft, samt en enkel og forståelig kommunikasjon som synliggjør dette for kundene.

Marginpress

Det lave rentenivået forventes å vedvare og setter ytterligere press på lønnsomheten til livbransjen. Sammen med økt konkurranse, nye produkter og regulatoriske utfordringer forventes et ytterligere press på lønnsomheten fremover. Gjennom flere år med kontinuerlig fokus på forenkling, digitalisering og automatisering står Nordea Liv godt rustet til å møte disse utfordringene.

Digitalisering

Nordea Liv ligger langt fremme i digitalisering av hele kundereisen gjennom bruk av ulike nettbaserte plattformer. Ved å anvende kunstig intelligens kan vi tilby kunden personlig rådgivning gjennom vår digitale rådgiver Nora, samtidig som våre tradisjonelle rådgivere fortsatt er tilgjengelig via en Chat eller i en bankfilial.

Våre samarbeidspartnere er opptatt av at vi som leverandør, kan levere enkle og robuste digitale løsninger til kundene.

Automatisering og kunstig intelligens gjør det enklere og mer effektivt for kundene å få hjelp når en hendelse inntreffer. Nordea Liv er langt fremme i å automatisere ulike kundeforhold og stadig større andel av kundenes erstatningsbehov håndteres maskinelt. Kunder med et legitimt erstatningskrav får på denne måten sine saker raskere behandlet uten å måtte vente unødvendig lenge på å motta sin erstatning.

Våre kunder er opptatt av at vi som selskap tilbyr tjenester og produkter som er tilpasset deres behov og livssituasjon. Vi erfarer fortsatt at flere av våre produkter og tjenester er til dels krevende å selge kun digitalt. Eksempler på dette er Innskuddspensjonsordning til bedrifter, Private Banking segmentet og rene livsforsikringsprodukter. For Private Banking kunder er personlig rådgivning tilpasset kundens kunnskap og behov avgjørende for hvordan kunden velger å investere sine sparemidler, mens for Livsforsikring handler det

ofte om at kundene ikke er oppmerksom på nytten av dette produktet på samme måte som for en tradisjonell skadeforsikring av for eksempel bil.

Et godt samarbeid med våre distributører er derfor avgjørende for å lykkes i disse markedene og med disse produktene. God rådgivning knyttet til kapitalforvaltning og bærekraft, herunder ansvarlige investeringer stiller høye krav til produkt innovasjon og teknologisk utvikling. Nøkkelparametere vil være informasjon, kommunikasjon og transparens. I tillegg må det legges til rett for et agilt og fleksibelt miljø som evner å tilpasse seg nye krav og muligheter.

Nordea Liv er godt forberedt og har blant annet utviklet en egen App (Nordea Boost) som både skal gjøre det enklere å sette seg inn i egen pensjon og ta grep som kan gi høyere pensjonsutbetaling. Nordea Boost blir også et viktig verktøy nå som egen pensjonskonto, med tilhørende lovendringer, stadig rykker nærmere.

Det er vi som får nordmenn til å ta ansvar for egen bærekraftig fremtid - enkel sparing – trygghet i livet

Regelverkendringer

Egen pensjonskonto

Det forventes at regelverket om egen pensjonskonto trer i kraft fra 1.1.2021. Med dette vil hver enkelt person få større oversikt og innflytelse over sin egen pensjon. Reglene innebærer at arbeidstakere i bedrifter med innskuddspensjonsordninger får samlet sine pensjonskapitalbevis og får forvaltet disse sammen med sin aktive pensjonsopptjening på én pensjonskonto i arbeidsgivers pensjonsordning, evt. hos en selvvalgt leverandør. Det er også vedtatt å oppheve den såkalte 12-månedersreglen, slik at arbeidstakere i innskuddspensjonsordninger skal ha rett til å få med seg sin opptjente pensjonskapital uavhengig av lengden på arbeidsforholdet.

Egen pensjonskonto vil skape nye muligheter, men også bidra til en økt konkurranse i markedet. Nye aktører kan komme inn på markedet som følge av harmonisering med EU regelverket. Dette kan være nisje aktører eller aktører med andre krav til compliance og kapital som dermed setter press på de etablerte aktørene i Norge.

Selskapet forventer at egen pensjonskonto vil skape en økt etterspørsel etter rådgivning når dette trer i kraft. Samtidig erfarer vi at kundene i mindre grad oppsøker en rådgiver, men ønsker i stedet å treffe oss på en rekke andre plattformer.

Garanterte pensjonsprodukter

En stor andel av forvaltningskapitalen til livselskapene i Norge er plassert i garanterte pensjonsprodukter. Dette gjelder kollektive ytelsesbaserte pensjonsordninger og fripoliser utgått fra slike ordninger samt private forsikringer med rentegaranti. Finansdepartementet nedsatte i 2018 en arbeidsgruppe med mandat

til å; «vurdere om det er mulig å gjøre endringer i virksomhetsregelverket som klart er til kundenes fordel». Som et resultat av dette arbeidet sendte Finansdepartementet den 06. januar 2020 et høringsutkast med forslag til regelendringer.

I høringsutkastet foreslås blant annet følgende endringer:

- Tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond slås sammen til et bufferfond.
- Bufferfondet skal i motsetning til dagens tilleggsavsetninger kunne dekke negativ avkastning ved oppfyllelse av rentegarantien.
- Minste årlige utbetaling for fripoliser økes fra 0,3 til 0,5 G.
- Kundene kan velge raskere utbetaling av fripoliser med årlig utbetaling mellom 0,5 og 1 G.
- Ved overgang fra fripoliser med rentegaranti til fripoliser med investeringsvalg kan pensjonsleverandørene kompensere kundene for bortfall av garanti. Hensikten er at det skal bli mer lønnsomt for kundene å velge investeringsvalg.
- Muligheten til å føre obligasjoner og fordringer til amortisert kost foreslås avvirket.

Styret er positiv til forslagene i høringsutkastet som klart kommer kundene til gode. Når det gjelder forslaget om å avvikle muligheten til å anvende amortisert kost i regnskapet, er styret av den oppfatning at dette hverken er til det gode for kundene eller livselskapene og dette bør derfor ikke innføres.

Det presiseres at det normalt er betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold.

Koronavirus og markedsure

Etter årsskifte har koronaviruset spredd seg fra Kina til resten av verden og selv om dette først og fremst er en helseutfordring for Norge er det nå klart at dette også får store konsekvenser for norsk økonomi. Mange av våre bedriftskunder merker allerede dette gjennom betydelig reduserte inntekter og varsler om permitteringer. Sammen med et kraftig fall i oljeprisen har også privatkundene merket dette gjennom stort fall i aksjeverdiene på verdens børser som igjen resulterer i negativ utvikling i markedsverdien på kundenes fondsprodukter.

Selskapet har som en del av Nordea konsernet gode kriseplaner og er godt forberedt til å håndtere vårt viktige samfunnsoppdrag som pensjonsleverandør. Løpende pensjonskjøringer og fondshandler er identifisert som to kritiske prosesser som det vernes særskilt om. Selskapet har innført en rekke tiltak for å redusere skadevirkningene bl.a. begrensninger på all reiseaktivitet, pålagt hjemmekontorløsninger, splitting av avdelinger, samt innført en rekke ekstra hygienetiltak for å forebygge og begrense smitteoverføring. Selskapet har også løpende dialog med våre kunder om blant annet

avholdelse av kundeseminar og lignende og vurderer fortløpende om slike aktiviteter skal utsettes i samsvar med Folkehelseinstituttets retningslinjer.

Flere av våre bedriftskunder kan komme i situasjoner der de må si opp eller permittere sine ansatte, og dette kan medføre at de løpende innbetalinger fra disse kundene blir redusert fremover. Ansatte med innskuddspensjon som mister jobben permanent vil få utstedt Pensjonskapitalbevis som forvaltes i Unit link porteføljen, mens ansatte med ytelsespensjoner vil få utstedt fripoliser ved en eventuell oppsigelse. Til nå har dødeligheten av Koronaviruset i all hovedsak rammet eldre folk, og i den grad dødsraten i Norge stiger som følge av Koronaviruset vil dette derfor i mindre grad påvirke selskapets risikoresultat. Markedsverdiene på investeringsvalgskundene sine porteføljer som er eksponert i aksjer har falt betydelig siden årsskiftet. Dette vil ha innvirkning på selskapets resultat da en del av inntektene til selskapet er avhengig av verdiene på midlene som forvaltes.

Garanterte produkter (rentegaranti) som fripoliser, ytelsespensjon samt individuelle produkter forvaltes i kollektivporteføljen. Denne porteføljen er i all hovedsak plassert i rentepapirer med lang løpetid, i fast eiendom og i en mindre del aksjer. Dette gjør at denne porteføljen er i mindre grad eksponert for et fall i aksjemarkedet. Nå har imidlertid både de korte og lange rentene også falt relativt kraftig som følge av markedsuren, men for rentepapirene i kollektivporteføljen vil dette ha liten effekt på kort sikt. Et permanent lavere rentenivå vil på lenger sikt medføre at avkastningen på rentepapirene i kollektivporteføljen går ned. Selskapet kan motvirke dette gjennom å realisere buffere eller anvende tilleggsavsetninger for å oppfylle den garanterte renten.

For kunder med innskuddspensjon eller fondskontoprodukter medfører aksjefallet større svingninger og reduksjon av markedsverdien på kundenes pensjonsmidler. Majoriteten av kundene har produkter med moderat eller lav aksjeeksponering og et fall i aksjemarkedet er således begrenset til aksjeandelen i porteføljen. Kunder som nærmer seg pensjonsalder vil uavhengig av sine fondsvalg ha en normal nedtrapping av aksjeandelen fra fylte 55 år, og for disse kundene vil utviklingen i aksjemarkedet ha mindre betydning.

Våre innskuddskunder kan når som helst gjennomføre fondsbytter til fond med lavere aksjeeksponering, og dette kan kundene gjennomføre uten ekstra kostnader eller at det skjer en skattemessig realisasjon.

Nordea Liv har gjennom flere år bygget en solid egenkapital og en robust solvenskapital. Selskapet har en egen balansestyringskomite (BSM) som aktivt følger opp de garanterte porteføljene for å sikre at kundene får den avkastning de har krav på samt at forvaltningen av porteføljen skjer innenfor

de risikotoleranse grenser som styret har besluttet. Selskapet anvender forskjellige sikringsinstrumenter i forvaltningen av midlene. I samråd med Finanstilsynets retningslinjer følges solvenskapitalen opp på daglig basis og rapporteres løpende i samsvar med selskapet rutiner for krisehåndtering. Styret er av den oppfatning at selskapet er godt rustet til å møte de økonomiske utfordringene vi har foran oss, selv om effekten av markeduroen vedvarer ut i tid. Redusert sparing fra våre privatkunder og reduserte pensjonsinnbetalinger fra våre fondskunder medfører lavere fremtidige inntekter både til administrasjon og forvaltning, men den samlede effekten dette har for selskapets inntjening er foreløpig uviss.

Styre og ledelse

Styremedlem Øystein Sandli og ansatt representant Solveig Pedersen har blitt erstattet av Jon Brenden og ansatt representant Kenneth Fredriksen i 2019.

Styret takker de fratrådte medlemmene for sin innsats for selskapet.

Styret består av Katja Sofie Bergquist (leder), Jon Brenden (nestleder), Olav Andreas Munch, Johan Nystedt og Kenneth Fredriksen (ansattvalgt).

Ledelsen i selskapet ved årsskifte 2019 består av følgende: Randi Marjamaa (Administrerende direktør), Bård Bjerkestrand (IT direktør), Jørn Bjarte Nøstdal (Økonomidirektør), Vibeke Siljan Krohn (Direktør

Operations), Leif Rune Rein (Finansdirektør), Leif Raanes (Juridisk direktør), Hanne Cecilie Sannes-Moe (Direktør Distribusjon), Anne Marit Benterud (Direktør for Produkt/Aktuar), Phu Le Duong (Chief Digital Officer) og Kent Åge Johnsen (Chief Risk Officer).

Styrets vurderinger

Selskapet har en god økonomisk og finansiell stilling som gir grunnlag for fortsatt drift og videreutvikling av selskapet. Styret bekrefter at regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Det har ikke forekommet hendelser etter balansedagen av vesentlig betydning for å vurdere selskapets finansielle stilling. Selskapet gjennomfører internkontroll i henhold til de krav som er fastsatt i lovgivningen. Styret behandler årlig status i den etablerte internkontrollen. Styret mener at årsberetningen gir en rettmessig oversikt over selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Resultat og disponeringer

Nordea Liv oppnådde et resultat på 653 millioner kroner (577) før skatt. Årets skattekostnad utgjorde -275 millioner kroner (-145). Styret i Nordea Liv foreslår at årets resultat på 357 millioner kroner disponeres som følger:

Til annen egenkapital:	393 millioner kroner
Fra risikoutjevningssfond:	36 millioner kroner

Bergen 17.03.2020

Styret i Livsforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS

Katja Bergquist
Styrets leder

Jon Brenden
Styremedlem

Olav Andreas Munch
Styremedlem

Kenneth Fredriksen
Styremedlem - ansattvalgt

Johan Nystedt
Styremedlem

Randi Marjamaa
Adm. Direktør

Resultatregnskap

Nordea Liv konsern			TEKNISK REGNSKAP FOR LIVSFORSIKRING	Nordea Liv AS		
2019	2018	Note	NOK mill.	Note	2019	2018
1. Premieinntekter						
13 860	9 883		1.1 Forfalte premier, brutto		13 860	9 883
-79	-86		1.2 - Avgitte gjenforsikringspremier		-79	-86
3 137	2 443	9	1.3 Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonskasser	9	3 137	2 443
16 918	12 239	6	Sum premieinntekter for egen regning	6	16 918	12 239
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen						
<i>Inntekter fra andre finansielle eiendeler</i>						
<i>Inntekter fra foretak i samme konsern</i>						
0	0	16	2.1 Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	16	679	1 002
1 419	1 351		2.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1 450	1 351
264	221		2.3 Netto driftsinntekt fra eiendom		0	0
1 089	225		2.4 Verdiendringer på investeringer		643	-556
135	135		2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		135	136
2 907	1 933	6,15	Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	6,15	2 907	1 933
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen						
297	1		3.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		297	1
7 268	-4 729		3.4 Verdiendringer på investeringer		7 268	-4 729
1 985	2 233		3.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		1 985	2 233
9 550	-2 495	6,15	Sum netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	6,15	9 550	-2 495
160	193		4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	6	160	193
5. Erstatninger						
<i>5.1 Utbetalte erstatninger</i>						
-5 802	-6 069	8	5.1.1 Brutto	8	-5 802	-6 069
45	70		5.1.2 -Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger		45	70
-1 926	-3 643	9	5.2 Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. til andre forsikringsforetak/pensjonskasser	9	-1 926	-3 643
-7 683	-9 641	6	Sum erstatninger	6	-7 683	-9 641
6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser						
<i>6.1 Endring i premiereserve mv</i>						
-416	-358		6.1.1 Til (fra) premiereserve, brutto		-417	-358
-1	-45		6.1.2 -Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven		-1	-45
-425	-480		6.2 Endring i tilleggsavsetninger		-425	-480
-643	392		6.3 Endring i kursreguleringsfond		-643	392
-12	-12		6.4 Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		-12	-12
2	3	9	6.6 Overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak/pensjonskasser	9	2	3
-1 495	-499	6	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	6	-1 495	-499

Resultatregnskap forts.

Nordea Liv konsern			TEKNISK REGNSKAP FOR LIVSFORSIKRING	Nordea Liv AS		
2019	2018	Note	NOK mill.	Note	2019	2018
7. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - særskilt investeringsportefølje						
-18 934	-391		7.1 Endring i pensjonskapital mv.		-18 934	-391
-18 934	-391	6	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - særskilt investeringsportefølje	6	-18 934	-391
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser						
-63	-97		8.1 Overskudd på avkastningsresultatet		-63	-97
-21	0		8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		-21	0
-18	-18		8.3 Annen tilordning av overskudd		-18	-18
-103	-115	6	Sum midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser	6	-103	-115
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader						
-31	-33		9.1 Forvaltningskostnader		-31	-33
-233	-248	23	9.2 Salgskostnader	23	-233	-248
-405	-346		9.4 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring)	33	-401	-346
-669	-627	6	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	6	-666	-627
-35	-17	6	10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	6	-35	-17
615	580	6	11. Resultat av teknisk regnskap	6	618	580
IKKE-TEKNISK REGNSKAP						
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen						
179	175		12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		177	175
72	-61		12.4 Verdiendringer på investeringer		72	-61
-113	-36		12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		-113	-36
138	78	15	Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	15	136	78
7	9		13. Andre inntekter		7	7
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen						
-3	-4	26	14.1 Forvaltningskostnader	26	-3	-4
-105	-86	26	14.2 Andre kostnader	26, 33	-105	-85
-107	-90		Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		-107	-88
37	-3		15. Resultat av ikke-teknisk regnskap		35	-3
652	577		16. Resultat før skattekostnad		653	577
-275	65	29	17. Skattekostnader	29	-275	-145
377	642		18. Resultat før andre resultatkomponenter		378	432
19. Andre resultatkomponenter						
1	0		19.1 Verdireguleringer - eiendom, anlegg og utstyr		0	0
-28	10	24	19.3 Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte	24	-28	10
-1	0		19.8 Justering av forsikringsforpliktelsene		0	0
7	-3	29	19.9 Skatt på andre resultatkomponenter	29	7	-3
-21	8		Sum andre resultatkomponenter		-21	8
356	650		20. TOTALRESULTAT		357	439
52	96		Resultat per aksje i hele NOK		52	65

Balanse

Nordea Liv konsern			EIENDELER		Nordea Liv AS		
2019	2018	Note	NOK mill.		Note	2019	2018
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN							
1. Immaterielle eiendeler							
196	200	21	1.2 Andre immaterielle eiendeler		21	196	200
196	200		Sum immaterielle eiendeler			196	200
2. Investeringer							
2.2 Datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak							
0	0		2.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		16	2	2
0	0		2.2.2 Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak			29	18
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi							
10 781	10 077	11	2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		11	10 781	10 077
10 781	10 077		Sum investeringer			10 812	10 097
3. Fordringer							
25	39	11	3.1 Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		11	25	39
0	14		3.2 Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger		11	0	14
52	44		3.3 Andre fordringer			52	44
77	97		Sum fordringer			77	97
4. Andre eiendeler							
10	8	21	4.1 Anlegg og utstyr		21, 33	62	8
405	433		4.2 Kasse, bank			403	432
414	441		Sum andre eiendeler			464	440
2	13		5. Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			2	12
11 469	10 829		Sum eiendeler i selskapsporteføljen			11 550	10 846
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE							
6. Investeringer i kollektivporteføljen							
7 014	6 171	19	6.1.1 Investeringseiendommer			0	0
78	79	19	6.1.2 Eierbenyttet eiendom			0	0
6.2 Datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak							
0	0	11,16	6.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		11, 12, 16	6 740	6 955
0	0		6.2.2 Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak			524	392
6.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost							
511	790	11, 13	6.3.1 Investeringer som holdes til forfall		11, 13	511	790
31 511	30 404		6.3.2 Utlån og fordringer			31 511	30 404
6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi							
5 185	4 519	11, 12, 17	6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)		11, 12, 17	5 185	3 639
7 326	7 912	11, 12	6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		11, 12	7 326	7 912
17	0	11, 13	6.4.3 Utlån og fordringer		11, 13	17	0
104	12		6.4.4 Finansielle derivater		18	104	12
515	909	11	6.4.5 Andre finansielle eiendeler		11	199	499
52 262	50 795		Sum investeringer i kollektivporteføljen			52 119	50 603
49	50		7. Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser i kollektivporteføljen			49	50

Balanse forts.

Nordea Liv konsern			EIENDELER	Nordea Liv AS		
2019	2018	Note	NOK mill.	Note	2019	2018
			8. Investeringer i investeringsvalgporteføljen			
			8.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
43 920	30 168	11, 14, 17	8.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	11, 14, 17	43 920	30 168
33 636	28 341	11, 14, 17	8.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	11, 14, 17	33 636	28 341
1	0	18	8.4.4 Finansielle derivater	18	1	0
421	528	11, 12	8.4.5 Andre finansielle eiendeler	11, 12	421	528
77 977	59 038		Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen		77 977	59 038
130 288	109 883		Sum eiendeler i kundeporteføljene		130 146	109 691
141 757	120 712		SUM EIENDELER		141 695	120 537
Nordea Liv konsern			EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	Nordea Liv AS		
2019	2018	Note	NOK mill.	Note	2019	2018
			10. Innskutt egenkapital			
			10.1 Selskapskapital			
680	680	22	10.1.1 Aksjekapital	22	680	680
447	447		10.2 Overkurs		447	447
1 127	1 127		Sum innskutt egenkapital		1 127	1 127
			11. Opptjent egenkapital			
			11.1 Fond			
30	66		11.1.3 Risikoutjevningfond		30	66
6 747	6 356		11.2 Annen opptjent egenkapital		6 743	6 356
6 777	6 422		Sum opptjent egenkapital		6 773	6 422
7 904	7 549		Sum egenkapital		7 900	7 549
			12. Ansvarlig lånekapital mv.			
830	830		12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital		830	830
2 000	2 000		12.3 Annen ansvarlig lånekapital		2 000	2 000
2 830	2 830	11, 30	Sum ansvarlig lånekapital mv.	11, 30	2 830	2 830
			13. Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser			
46 800	46 313		13.1 Premiereserve mv.		46 800	46 313
2 510	2 090		13.2 Tilleggsavsetninger		2 510	2 090
1 630	987		13.3 Kursreguleringsfond		1 630	987
732	660		13.4 Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		732	660
51 672	50 050	2, 3, 4	Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser	2, 3, 4	51 672	50 050
			14. Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje			
77 977	59 038		14.1 Pensjonskapital mv.		77 977	59 038
77 977	59 038	3, 5	Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje	3, 5	77 977	59 038
			15. Avsetninger for forpliktelser			
154	128	24	15.1 Pensjonsforpliktelser o.l.	24	154	128
			15.2 Forpliktelser ved skatt			
633	219	29	15.2.1 Forpliktelser ved periodeskatt	29	633	219
18	180	29	15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	29	18	180
99	103		15.3 Andre avsetninger for forpliktelser		99	103
904	630	11	Sum avsetninger for forpliktelser	11	904	630

Balanse forts.

Nordea Liv konsern			EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	Nordea Liv AS		
2019	2018	Note	NOK mill.	Note	2019	2018
17. Forpliktelser						
134	126		17.1 Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	33	190	126
28	0		17.2 Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring		28	0
34	212	11, 18	17.4 Finansielle derivater	11,18	34	212
239	245	31	17.5 Andre forpliktelser	31	125	71
435	583	11	Sum forpliktelser	11	377	408
18. Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter						
35	32		18.2 Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		35	32
35	32	11	Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	11	35	32
141 757	120 712		SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		141 695	120 537

Bergen 17.03.2020
Styret i Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS

Katja Bergquist
Styrets leder

Jon Brenden
Styremedlem

Olav Andreas Munch
Styremedlem

Kenneth Fredriksen
Styremedlem - ansattvalgt

Johan Nystedt
Styremedlem

Randi Marjamaa
Adm. Direktør

Endringer i egenkapital - Nordea Liv AS

<i>NOK mill.</i>	Aksjekapital	Overkurs	Aktuarielle gevinster og tap	Risiko- utjevningssfond	Annen egenkapital	Total egenkapital
Balanse pr. 31.12.2017	680	447	-188	102	6 067	7 109
Årets ordinære resultat	0	0	0	-37	469	432
Andre resultatkomponenter	0	0	8	0	0	8
Balanse pr. 31.12.2018	680	447	-180	66	6 536	7 549
Effekt av implementering IFRS 16 01.01.2019	0	0	0	0	-5	-5
Balanse pr. 01.01.2019	680	447	-180	66	6 531	7 544
Årets ordinære resultat	0	0	0	-36	414	378
Andre resultatkomponenter	0	0	-21	0	0	-21
Balanse pr. 31.12.2019	680	447	-201	30	6 945	7 900

Endringer i egenkapital - Nordea Liv Konsern

<i>NOK mill.</i>	Aksjekapital	Overkurs	Aktuarielle gevinster og tap	Risiko- utjevningssfond	Annen egenkapital	Total egenkapital
Balanse pr. 31.12.2017	680	447	-188	103	5 856	6 899
Årets ordinære resultat	0	0	0	-37	679	642
Andre resultatkomponenter	0	0	8	0	0	8
Balanse pr. 31.12.2018	680	447	-180	66	6 536	7 549
Årets ordinære resultat	0	0	0	-36	413	377
Andre resultatkomponenter	0	0	-21	0	0	-21
Balanse pr. 31.12.2019	680	447	-201	30	6 948	7 904

Av annen egenkapital utgjør 7 mill. kroner avsetning til garantiordningen for skadeforsikring.

Kontantstrømoppstilling

Nordea Liv konsern			Nordea Liv AS	
2019	2018	NOK mill.	2019	2018
Kontantstrømmer fra forsikringsvirksomheten				
13 872	9 791	Innbetalte premier direkte forsikring og premiefond	13 872	9 791
-5 664	-5 939	Utbetalte erstatninger direkte forretning og forsikringsytelser	-5 664	-5 939
-64	-101	Netto kontantstrøm gjenforsikring	-64	-101
-597	-636	Betalte driftskostnader	-597	-636
3 137	2 443	Innbetalinger ved flytting	3 137	2 443
-16	0	Utbetaling av skatter	-16	0
-1 932	-3 672	Utbetalinger ved flytting	-1 932	-3 672
5 003	5 113	Innbetalte finansinntekter	4 771	4 892
-69	-54	Utbetalte finansutgifter	-69	-54
13 669	6 945	Netto kontantstrøm fra forsikringsvirksomheten	13 437	6 724
Kontantstrømmer fra kapitalforvaltningsvirksomheten				
-13 925	-5 750	Netto kontantstrøm kjøp/salg aksjer og andeler i andre selskaper	-13 925	-5 750
424	-1 220	Netto kontantstrøm kjøp/salg obligasjoner	424	-1 220
-414	-550	Netto kontantstrøm ved kjøp/salg av eiendom	0	0
31	12	Netto kontantstrøm kjøp/salg andre verdipapirer	31	12
77	287	Netto kontantstrøm ved kjøp/salg av andre driftsmidler	-105	-42
-13 807	-7 222	Netto kontantstrøm fra kapitalforvaltningsvirksomheten	-13 575	-7 000
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
0	0	Innbetalt egenkapital	0	0
0	0	Mottatt konsernbidrag	0	0
0	0	Opptak ansvarlig lån	0	0
0	0	Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	0	0
-138	-277	Netto kontantstrøm for perioden	-138	-277
961	1 238	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	960	1 237
823	961	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	823	960

Noter til regnskapet

Note 1 - Regnskapsprinsipper

1. GENERELT

Regnskapet er satt opp i samsvar med forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak (FOR 2015-12-18, nr 1824) (Årsregnskapsforskrift for livsforsikringsforetak), regnskapsloven av 1998, god regnskapsskikk i Norge, samt andre forskrifter fastsatt av Finanstilsynet.

Regnskapet består av konsernregnskapet for Nordea Liv konsern og selskapsregnskapet for Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS.

2. ENDRING I REGNSKAPSPRINSIPPER

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler, som erstatter IAS 17, er implementert fra 1. januar 2019. Den nye standarden krever at leietaker balansefører nesten alle leieavtaler, slik at verdien av bruksretten for en eiendel og den tilsvarende leieforpliktelsen vises i balansen. For utleier medfører IFRS16 kun mindre endringer. For informasjon om prinsippvalg og effekt på selskapets regnskap henvises det til note 33.

Kommende endringer til standarder

IFRS 17 Forsikringskontrakter

IASBs arbeid med IFRS 17 ble avsluttet i 2017, og standarden ble offentliggjort 18. mai 2017. Standarden ble i 2018 ytterligere utsatt og gjeldende fra regnskapsperioder som begynner 1. januar 2022. Standarden er ikke godkjent av EU. Det er ikke klart hvorvidt standarden vil bli gjort gjeldende i Nordea Liv sitt selskapsregnskap. Basert på uttalelser fra Finanstilsynet kan det ventes en avklaring på dette spørsmålet mot slutten av 2020.

Generelt er den nye standarden kompleks og innebærer en vesentlig endring i innregning, måling, presentasjon og krav til noteopplysninger knyttet til forsikringskontrakter utstedt av selskapet.

Selskapets portefølje av forsikringskontrakter med kontraktsfastsatte rettigheter vil være omfattet av standarden. En vesentlig del av kontraktene som inngår i særskilt investeringsportefølje inneholder ikke signifikant forsikringsrisiko og vil forventningsvis således ikke omfattes av standarden. Disse kontraktene vil bli innregnet og målt i samsvar med IFRS 9. Selskapet forventer at periodisering av inntekter og kostnader knyttet til slike kontrakter i liten eller ingen grad blir påvirket.

I henhold til standarden skal forpliktelsen knyttet til forsikringskontraktene innregnes og måles til risikojustert nåverdi av fremtidige kontantstrømmer. Positiv nåverdi gjenspeiler selskapets forventning om fremtidig inntjening og balanseføres som en utsatt inntekt (kontraktens service margin). Kontraktens forventede fortjeneste periodiseres over kontraktens varighet. Dersom forventet fortjeneste knyttet til en gruppe av kontrakter forventes å være negativ, så blir tapet resultatført på innregningstidspunktet.

Forsikringsinntekter, kostnader knyttet til forvaltning av kontraktene og finansinntekter presenteres separat.

Selskapet har startet implementeringsprosessen for å kunne rapportere til Nordea konsern innen 1.1.2022, men har ikke tilstrekkelig grunnlag til å kvantifisere effekter av den nye regnskapsstandarden.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9, som skal erstatte gjeldende IAS 39, ble 22. november 2016 vedtatt tatt inn i IFRS-forordningen av EU-kommisjonen. Standarden skal, som utgangspunkt, anvendes på regnskapsperioder som begynner 1. januar 2018 eller senere. I september 2016 kom imidlertid IASB med et tillegg til IFRS 4, der forsikringsselskaper gis adgang til samtidig implementering av IFRS 9 og IFRS 17. Finanstilsynets anbefaling til departementet er at fristen for implementering av IFRS 9 utsettes til regnskapsperioder som starter 1. januar 2022 eller senere som følge av utsettelsen av IFRS 17 fra IASB.

Standarden inneholder nye regler for klassifisering og måling av finansielle eiendeler, sikringsbokføring og en ny modell for nedskrivning av finansielle eiendeler. Som en følge av at Nordea Livs portefølje av gjeldsinstrumenter i all hovedsak består av obligasjoner med høy kredittverdighet, viser foreløpige beregninger at effekten av ny modell for nedskrivning vil ha begrenset effekt på regnskapet.

3. INVESTERING I DATTERSELSKAP OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

Investeringer i datterselskap som eies i selskapsporteføljen vurderes etter kostmetoden.

Datterselskaper som eies i kundeporteføljene er vurdert etter egenkapitalmetoden. Regnskapsprinsipper i datterselskapenes regnskap anvendes konsistent i samsvar med de prinsipper forsikringsselskapets selskapsregnskap utarbeides etter. Inntekter fra investeringer i datterselskaper i

kundeporteføljene innregnes før skatt, da kundene skal tilordnes avkastning før skatt.

4. KONSOLIDERING

I konsernregnskapet for Nordea Liv inngår datterselskaper eid i kollektivporteføljen, samt datterselskaper eid i selskapsporteføljen.

Regnskapsprinsippene anvendes konsistent ved innarbeiding av eierinteresser i datterselskaper er basert på de samme rapporteringsperiodene som for morselskapet.

Investeringer i datterselskaper konsolideres. Datterselskaper konsolideres fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet og opphører på dato for overføring av kontroll.

5. INNTEKTS- OG KOSTNADSFØRING

Premieinntekter og utbetalte erstatninger

Forsikringspremier og erstatninger inntekts-/kostnadsføres med de beløp som forfaller i året. Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie, tilflyttede premiereserver og avgitt gjenforsikring.

Opptjent premie periodiseres løpende ved avsetning til forsikringsmessige avsetninger.

Overføring av premiereserve (flytting) i livsforsikring

Flytting til selskapet føres som inntekt i posten "Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonskasser", mens flytting fra selskapet kostnadsføres i posten "Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. til andre forsikringsforetak/pensjonskasser".

Innregning i resultatet skjer på det tidspunktet forsikringsrisikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsmessige avsetninger tilsvarende. For kollektivporteføljen inkluderer flyttebeløpet kontraktens andel av tilleggsavsetninger, kursreserver og årets resultat. Mottatte tilleggsavsetninger føres under posten «Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser». For investeringsvalgporteføljen inkluderer flyttebeløpet pensjonskapital, premiefond og innskuddsfond.

Inntekter fra eiendommer og andre finansielle eiendeler

Inntekter fra drift av eiendommene er klassifisert i resultatet som inntekter i kollektivporteføljen i posten «Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak.»

Inntekter fra investering i datterselskaper som inngår i kundeporteføljene innregnes før skatt, da kundens tildelte avkastning alltid skal være før skatt.

Endring i kursreguleringsfondet regnskapsføres i posten «Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser».

Omregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Selskapets presentasjons- og funksjonelle valuta er norske kroner.

Inntekter og kostnader i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner til kurs på transaksjonstidspunktet.

Finansielle eiendeler og forpliktelser i utenlandsk valuta omregnes til kursen på balansedagen, og eventuelt endring i valutakursen i perioden innregnes i resultatet under posten «Verdiendringer på investeringer».

6. IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler består av egenutviklede IT-løsninger. Ved balanseføring av nye immaterielle eiendeler må det kunne påvises en sannsynlighet for fremtidige økonomiske fordeler henført til eiendelen tilfaller selskapet. Immaterielle eiendeler i balansen er vurdert til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger.

Årlig avskrivning av immaterielle eiendeler er basert på antatt økonomisk levetid og fordelt lineært over levetiden.

Nedskrivningstest

Det foretas årlig vurdering av om det foreligger indikasjoner på verdifall av de immaterielle eiendelenes verdi.

Dersom det foreligger indikasjoner på verdifall, beregnes eiendelens gjenvinnbare verdi. Eiendelenes bokførte verdi nedskrives til gjenvinnbar verdi dersom dette er lavere enn bokført verdi, etter fratrukk for ordinære avskrivninger.

7. FINANSIELLE INSTRUMENTER

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen når selskapet blir part i instrumentets kontraktsmessige betingelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter blir regnskapsført på transaksjonsdagen til virkelig verdi.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all, eller tilnærmet all, risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle forpliktelser fraregnes når forpliktelsen er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Klassifikasjon av finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de følgende kategorier:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
- Investeringer som holdes til forfall
- Utlån og fordringer

Selskapet har ikke eiendeler klassifisert som trading eller tilgjengelig for salg.

Retningslinjer for klassifisering

Til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet

Et finansielt instrument klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom det ved førstegangsinnregning er øremerket til dette. Selskapet har en portefølje med investeringer som er klassifisert til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi. Styret følger opp at selskapet anvender konsistente prinsipper for fastsettelse av virkelig verdi i samsvar med IAS 39.

Selskapet benytter ulike finansielle derivater i den normale verdipapirvirksomheten, samt til styring av selskapets valuta- og renteesponering.

Derivater regnskapsføres i kategorien virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, da selskapet ikke har derivater klassifisert som sikring etter IAS 39. Derivatene klassifiseres henholdsvis som en eiendel eller som forpliktelse.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, har en fast forfallsdato, og som foretaket har en positiv intensjon om og evne til å holde til forfall, og som ved førstegangsinnregning ikke klassifiseres i kategorien til virkelig verdi over resultatet eller utlån og fordringer.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste, eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked.

Måling av finansielle instrumenter

Virkelig verdi

Virkelig verdi er den pris som ville blitt oppnådd ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en velordnet transaksjon mellom markedsdeltakere på måletidspunktet.

IFRS 13 fastsetter et hierarki for kategorisering av investeringer i tre nivåer, avhengig av hvilken input som anvendes for å fastsette investeringenes virkelig verdi.

Eiendeler og forpliktelser som inngår i nivå 1 verdsettes basert på noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser som foretaket har tilgang til på måletidspunktet. For finansielle eiendeler og

forpliktelser notert i aktivt marked benyttes notert pris uten justering til måling av virkelig verdi når denne er tilgjengelig.

Investeringer som inngår i nivå 2 verdsettes basert på andre inndata enn noterte priser som omfattes av nivå 1 men som er observerbare for tilsvarende eiendeler eller forpliktelser, enten direkte eller indirekte.

Dersom noterte priser i aktivt marked ikke er tilgjengelig, fastsettes virkelig verdi basert på:

- noterte priser for lignende eiendeler eller forpliktelser i aktive markeder,
- noterte priser for identiske eller lignende eiendeler eller forpliktelser i markeder som ikke er aktive, eller
- andre inndata enn noterte priser som er observerbare for eiendelen eller forpliktelsen.

Eiendeler og forpliktelser som inngår i nivå 3 verdsettes basert på ikke observerbare inndata.

Dersom observerbare markedsdata ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi med utgangspunkt i beste informasjon som er tilgjengelig.

Verdsettelsesmetoder som benyttes for måling av virkelig verdi baserer seg på estimerte kontantstrømmer; modeller hvor minst en parameter, som har vesentlig betydning for verdien, ikke er basert på observerbare markedsdata og rapporterte verdier i henhold til bransjestandarder.

Dersom inndata for en eiendel eller forpliktelse kan kategoriseres på forskjellige nivåer i hierarkiet, vil eiendelen eller forpliktelsen i sin helhet kategoriseres på samme nivå i hierarkiet som det laveste nivået av inndata som er vesentlig for måling av virkelig verdi.

Ved tilfeller hvor observerbare markedspriser eller andre markedsdata bortfaller eller at kvaliteten oppfattes som dårlig vil verdipapirer reklassifiseres til et annet nivå. Overføring av eiendeler eller forpliktelser mellom nivåene i hierarkiet anses å skje ved utgangen av rapporteringsperioden.

Børsnoterte instrumenter verdsettes basert på offisielle sluttkurser. Fondsandeler er verdsatt til offisielle NAV-kurser der slike finnes. Obligasjoner verdsettes som hovedregel basert på innhentede offisielle kurser. Obligasjoner som ikke kvoteres regelmessig verdsettes basert på anerkjente teoretiske modeller med utgangspunkt i kontraktsfestede kontantstrømmer, observerbare rentekurver og kredittpremier for de enkelte utstederne. Unoterte derivater verdsettes teoretisk basert på observerbar markedsdata.

Private equity fond, eiendomsfond og hedgefond verdsettes basert på rapporter fra fondsforvaltere, justert for kontantstrømmer i perioden mellom

siste verddivurdering og rapporteringstidspunktet. Fondsforvalternes verdifastsettelse er basert på bransjestandard konsistent med IFRS og USGAAP. Selskapet har ikke full tilgang til all informasjon relevant for verdsettelsen av disse fondene, og har derfor ikke grunnlag for å gjennomføre alternativ verdsettelse. Det er knyttet usikkerhet til fastsatte verdier og ved realisering av underliggende investeringer vil det kunne oppstå både gevinster og tap. Fondene har en rekke underliggende investeringer, noe som reduserer usikkerheten knyttet til verdsettelsen av den enkelte fondsandel.

Amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall og utlån og fordringer til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente metoden. Ved beregning av effektiv rente diskonteres fremtidige kontantstrømmer og alle kontraktsmessige vilkår i den forventede løpetiden. På hver balansedag foretas det en vurdering av hvorvidt det finnes objektive indikatorer for verdiforringelse av den enkelte finansielle eiendel eller en gruppe av ensartede finansielle eiendeler. Ved vurderingen av om det foreligger verdiforringelse legges det vekt på hvorvidt utsteder/debitor har vesentlige finansielle vanskeligheter, om det foreligger kontraktsbrudd, herunder mislighold, om det er sannsynlig at skyldner går konkurs, om det ikke lenger finnes et aktivt marked for eiendelen på grunn av finansielle vanskeligheter, eller om det observeres målbar nedgang i forventet kontantstrøm fra en gruppe finansielle eiendeler.

Dersom det foreligger objektive indikasjoner på et verdifall foretas det nedskrivning.

Nedskrivningen beregnes ved å sammenligne ny forventet kontantstrøm med opprinnelig kontantstrøm diskontert med henholdsvis opprinnelig effektiv rente (for eiendeler med fast rente) eller med effektiv rente på måletidspunktet (for eiendeler med flytende rente).

8. INVESTERINGSEIENDOMMER

Samtlige investeringseiendommer eies gjennom datterselskap. Eiendomsselskapene er eid av kollektivporteføljen med formål å oppnå avkastning gjennom leieinntekter og verdistigning.

Alle eiendommer er vurdert til virkelig verdi på balansedagen. I mangel av sammenlignbare markedspriser på eiendommer, benyttes anerkjente verddivurderingsmetoder ved verdsettelse. Hovedvekten er lagt på kontantstrømsverdimetoden, der hver eiendom vurderes individuelt ved at antatt fremtidig netto inntektsstrøm neddiskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. En sentral parameter i verddivurderingen blir dermed det langsiktige avkastningskravet for den enkelte eiendom. Endringer i verdi innregnes i resultatet. Eiendommene blir på

rullerende basis i tillegg vurdert av ekstern takstmann, og innhentede takster blir sammenholdt med interne verddivurderinger.

Ved vurdering av aksjer og andeler i eiendomsselskaper etter egenkapitalmetoden tas det utgangspunkt i virkelig verdi av eiendommene. Til denne verdien legges verdi av netto eiendeler i selskapene, samt justering for mer-/mindreavskrivninger ved salg av aksjer fremfor eiendom. Verdsettelse av aksjer og andeler i eiendomsselskaper faller innunder nivå 3 i virkelig verdihierarkiet.

9. VARIGE DRIFTSMIDLER

Driftsmidler vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger ut i fra estimert økonomisk levetid.

Om virkelig verdi av et driftsmiddel faller under bokført verdi, nedskrives driftsmidlet tilsvarende verdifallet.

10. FORSIKRINGSMESSIGE FORHOLD

Avsetninger for kontraktsfastsatte forpliktelser

Kontraktsfastsatte forpliktelser i regnskapet utgjør selskapets forsikringstekniske avsetninger i kollektivporteføljen og består av premiereserver, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond, fond for regulering av pensjoner, erstatningsavsetninger og kursreguleringsfondet.

Premiereserve

Premiereserven er beregnet i samsvar med Forsikringsvirksomhetsloven. Premiereserven utgjør kontantverdien av selskapets forpliktelser i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag for kontantverdien av fremtidige avtalte premier. Ved beregningene tas det hensyn til den fastsatte dødelighet og uførhet blant de forsikrede som er lagt til grunn i de respektive premietariffer.

Erstatningsavsetning

Erstatningsavsetning består av avsetning for erstatninger som er inntruffet, men ikke meldt til selskapet og erstatningstilfeller som er meldt, men ikke ferdigbehandlet eller oppgjort. Erstatningsavsetningene inngår i "Premiereserve mv. ".

Administrasjonsreserve

Administrasjonsreserve er lovbestemt avsetning innen kollektiv rente- og pensjonsforsikring til dekning av fremtidige kostnader for fullt betalte forsikringer. Administrasjonsreserven inngår i "Premiereserve mv. ".

Tilleggsavsetning

Tilleggsavsetning omfatter betinget kundetildelt avsetning som inngår i forsikringsfondet etter forskrift gitt av Finanstilsynet. Avsetningen kan benyttes til

styrking av forsikringskontraktene dersom selskapets avkastning ikke er tilstrekkelig til å dekke rentegarantien i kontraktene. Det kan kun anvendes tilleggsavsetninger for å dekke avkastning fra null prosent og opp til premieberegningensrenten.

Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.

Premie- og innskuddsfond er forsikringstakers konto for forskuddsbetalte premier og innskudd etter skatteloven. Fond for regulering av pensjoner er fond for overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling.

Kursreguleringsfond

Kursreguleringsfondet tilsvare urealiserte gevinster og tap på finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, forutsatt at porteføljen har en netto urealisert gevinst. Dette inkluderer også urealiserte valutagevinster og valutatap som skyldes endring i valutakurser på finansielle instrumenter i utenlandsk valuta, så fremt urealisert verdi på instrumentet normalt inngår i kursreguleringsfondet.

Risikoutjevningfond

Risikoutjevningfondet er en del av de forsikringstekniske avsetninger i Forsikringsvirksomhetsloven, men er i balansen klassifisert som egenkapital.

Forsikringsforpliktelser – særskilt investeringsportefølje

Forsikringsmessige avsetninger til dekning av særskilt investeringsportefølje består av premiereserve og erstatningsavsetning, som er klassifisert under "Pensjonskapital mv. ".

Avsetningene skal til enhver tid motsvare verdien av investeringsporteføljene som er tilordnet kontraktene. Andel av eventuelt overskudd på risikoresultatet inngår i avsetningen.

Tildeling av overskudd

Hovedregel for beregning og tildeling av overskudd

For forsikringer med rett til andel av årets overskudd skal overskudd på avkastnings- og risikoresultat tilføres kunden.

Eventuelt underskudd på risiko- eller administrasjonsresultat dekkes av selskapet, og et eventuelt administrasjonsoverskudd tilfaller i sin helhet selskapet.

Det er adgang til å avsette en del av årets avkastningsoverskudd til tilleggsavsetninger. Det er dessuten adgang til å avsette inntil 50 prosent av et eventuelt risikooverskudd til risikoutjevningfond.

Hovedregelen har følgende unntak:

Individuelle forsikringer tegnet før 01.01.08

Det er adgang til å skille ut disse som egen portefølje som tildeles overskudd etter tidligere regler, hvilket betyr at kunden har rett til minst 65 prosent av et ev. overskudd på kontrakten. Nordea har benyttet seg av denne muligheten.

Fripoliser

Overskudd for fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfastsatte forpliktelser beregnes etter alternative regler gitt i forsikringsvirksomhetslovens § 3-16. Dette innebærer at selskapet har mulighet til å dekke et eventuelt negativt risikoresultat ved fradrag i avkastningsoverskuddet, samtidig som det har rett til inntil 20 prosent av avkastningsoverskuddet (etter eventuelt fradrag for risikounderskudd).

Tilbakeføring til kontrakten

Individuelle avtaler: For tradisjonelle ytelsesbaserte avtaler samt forsikringer under utbetaling etter oppnådd alder benyttes overskuddet til oppskrivning av avtalte ytelser. For kontobaserte avtaler tilføres overskuddet forsikringens konto.

Kollektive avtaler: Overskudd på kollektive forsikringer overføres kontraktens premiefond. Overskudd generert av premiereserven fra pensjoner under utbetaling overføres pensjonistenes overskuddsfond.

Selskapet kan søke Finanstilsynet om å få benytte hele eller deler av årets overskudd på avkastning og risiko til nødvendig styrking av premiereserve for forsikringsforpliktelser knyttet til de kontrakter det gjelder.

Tilstrekkelighetstest

Selskapet vurderer om avsetningene står i forhold til forpliktelsene overfor kundene. Vurderingen baseres på en tilstrekkelighetstest som blir gjennomført kvartalsvis. Selskapet har adgang etter årsregnskapsforskriften for livsforsikringsforetak til å gjennomføre en eventuell avsetning.

11. EGENKAPITAL

Egenkapital består av innskutt kapital som aksjekapital og overkurs, og opptjent egenkapital inkludert risikoutjevningfond.

Risikoutjevningfond

Hensikten med avsetning til risikoutjevningfondet er å utjevne svingninger i risikoresultatet over tid. Risikoutjevningfondet er ikke fordelt på de enkelte kontrakter og avsetningen anses heller ikke å være knyttet til selskapets forsikringsrisiko for eksisterende eller fremtidige kunder.

Risikoutjevningfondet kan kun anvendes til å styrke

premiereserven vedrørende risiko knyttet til person og er klassifisert som opptjent egenkapital i balansen.

12. ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Ansvarlig lånekapital klassifiseres som annen finansiell gjeld og er utstedt i norske kroner. Rentekostnader for den ansvarlige lånekapitalen resultatføres som «Andre kostnader» i det ikke-tekniske regnskapet.

13. SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og årets endring i utsatt skatt og er basert på regnskapsstandarden IAS 12.

Skattemessig inntekt knyttet investeringer i kundeporteføljene tilsvare regnskapsmessig inntekt fra investeringer i kundeporteføljene. Tilsvarende gis det skattemessig fradrag ved avsetning til regnskapsmessige forpliktelser til kundene. Dette innebærer at det ikke gis skattemessig fradrag for avsetning til fond som klassifiseres som egenkapital.

Samsvar mellom skattemessig og regnskapsmessig tidfesting av inntekter innebærer at det ikke er knyttet midlertidige forskjeller til eiendeler og regnskapsmessige forpliktelser knyttet til kundeporteføljene.

Avskrivning av driftsmidler, resultatførte endringer i pensjonsforpliktelser og avsetninger til betingede forpliktelser inngår i det tekniske regnskapet. I samsvar med nye skatteregler fra 1.1.2018 skal utgiftene tidfestes i samsvar med regnskapsreglene og det er ikke knyttet midlertidige forskjeller til disse balansepostene.

Ved overgang til nye skatteregler ble forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier nullstilt. Forskjellen er skattepliktig/fradragsberettiget for selskapet og effekten av overgangen kan, sammen med underskudd til fremføring per 31.12.2017, føres på en gevinst/tapskonto som løses opp 20 prosent årlig.

Aksjer mv. som inngår i selskapsporteføljen er omfattet av fritaksmetoden. For produkter med overskuddsdeling er det egne sjablonregler for å motsvare beskatning av aksjeinntekter som gjennom overskuddsdelingen tilordnes resultat til eier.

Utsatt skatt er beregnet på grunnlag av skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller knyttet til investeringer i selskapsporteføljen, gevinst/- og tapskonto etablert per 1.1.2018 og sikkerhetsavsetninger, og som er forventet å bli utlignet i fremtiden. Netto utsatt skattefordel innregnes i balansen dersom det er sannsynlig at denne kan utlignes mot en skattepliktig inntekt i senere år.

14. PENSJONER

Alle ansatte i selskapet, med unntak av de som er født før 1958, inngår i selskapets innskuddsordning.

Ytelsesbasert ordning

I en ytelsesbasert ordning beregnes pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser etter en lineær modell for opptjening basert på forventninger til sluttlønn, diskonteringsrente, ytelser fra folketrygden, avkastning på pensjonsmidler, samt aktuarielle estimater på dødelighet, uførhet og frivillig avgang.

Brutto pensjonsforpliktelse er nåverdien av opptjente pensjonsrettigheter basert på aktuarmessige beregninger og aktuarielle forutsetninger. Pensjonsmidler er vurdert til markedsverdi. Pensjonsforpliktelsen vurderes mot pensjonsmidlene i ordningen. Dersom pensjonsforpliktelsene overstiger pensjonsmidlene klassifiseres nettoverdien som gjeld. Dersom pensjonsmidlene overstiger den beregnede pensjonsforpliktelsen klassifiseres nettoverdien som en eiendel gitt at det er sannsynlig at over finansieringen kan benyttes mot fremtidige forpliktelser.

Periodens netto pensjonskostnad består av årets påløpte pensjonsrettigheter, rentekostnader på pensjonsforpliktelsene, fratrukket årets avkastning på pensjonsmidlene, samt justeringer for eventuelle planendringer.

Regnskapsføring av aktuarielle gevinster og tap skjer i samsvar med IAS19R. Etter denne standard skal alle aktuarielle gevinst/tap innregnes umiddelbart i selskapets egenkapital gjennom «Andre resultatkomponenter».

De økonomiske konsekvenser ved endringer i pensjonsplaner blir inntektsført eller kostnadsført på planendringstidspunktet.

Etter IAS19R skal den forventede avkastning på pensjonsmidlene beregnes med samme rente som er lagt til grunn for diskonteringsrenten som er brukt til måling av pensjonsforpliktelsene.

Innskuddsordning

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at selskapet innbetaler et årlig innskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Størrelsen på innskuddet er avhengig av den ansattes lønn opp til 12 G. Fremtidig pensjon for de ansatte avhenger av avkastningen på innskutte midler samt størrelsen på de årlige innskuddene.

Selskapet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til den innskuddsbaserte ordningen enn det årlige tilskuddet, og det blir derfor ikke avsatt noen forpliktelser knyttet til denne ordningen. Alle innbetalinger i ordningen kostnadsføres direkte.

Selskapets pensjonsordninger administreres gjennom eget selskap.

Det foretas ingen eliminerings vedrørende selskapets pensjonsforpliktelser og -midler i balansen eller for premieinntekter i resultatregnskapet.

15. ESTIMATER OG SKJØNNMESSIGE VURDERINGER

Utarbeidelsen av regnskapet innebærer at ledelsen foretar vurderinger, utarbeider estimater og tar forutsetninger som påvirker regnskapsførte beløp på eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader.

Estimater og andre skjønsmessige vurderinger blir evaluert regelmessig med basis i historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser, som er representativt for ledelsens beste skjønn på tidspunkt for avleggelse av regnskapet.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

For finansielle eiendeler som er innregnet til amortisert kost vurderes det på hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Ved vurdering av om det foreligger verdifall og ev. størrelsen på verdifallet vil det normalt måtte anvendes usikre estimater knyttet til kreditt-, marked- og likviditetsrisiko. Usikkerheten i estimatene øker i takt med uroligheten i finansmarkedene.

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Verdsettelse av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked vil alltid være beheftet med en viss usikkerhet. Selskapet bruker for slike instrumenter allment aksepterte verdsettelsesteknikker, der metoder og forutsetninger så langt som mulig er basert på markedsforholdene på balansedagen.

Forsikringstekniske avsetninger

For de forsikringsmessige avsetninger er de vesentligste risikoer og usikkerhet knyttet til hendelsene dødsfall, uførhet og utvikling i forventet levealder. Endringer i estimatene for disse størrelsene vil påvirke selskapets forpliktelser som igjen kan påvirke fremtidige resultater og overskudd til eier. Det vises til note 2 om forsikringsrisiko.

Investerings eiendommer

Investerings eiendommer verdsettes til virkelig verdi, men markedet for større nærings eiendommer i Norge er lite likvid og selskapet baserer sin verdsettelse på interne prising modeller. I disse modellene tas det utgangspunkt i estimater for netto fremtidige kontantstrømmer og et forventet avkastningskrav.

I estimatet for netto fremtidige kontantstrømmer er det gjort vurderinger av en rekke usikre faktorer som utvikling i markedsleie, kvalitet og varighet på leieforholdene, eiendommenes tekniske stand og ev. behov for oppgradering.

Eventuelle endringer i avkastningskravet vil også kunne gi vesentlige utslag i eiendomsverdiene.

Immaterielle eiendeler

På grunn av virksomhetens kompleksitet foreligger det alltid usikkerhet knyttet til estimat av kontantstrømmer og diskonteringsfaktor i forbindelse med beregning av gjenvinnbart beløp for de enkelte delsystemer som inngår i de immaterielle eiendeler.

Pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelsene til egne ansatte med tilhørende kostnader er basert på en rekke økonomiske og aktuarielle forutsetninger. Slike forutsetninger skal være innbyrdes konsistente, realistisk og basert på en enhetlig forventning til fremtidig utvikling i de nevnte størrelser. Imidlertid vil det være en betydelig usikkerhet knyttet til ethvert estimat knyttet til utvikling i realrenten, lønnsvekst, folketrygdens grunnbeløp (G) og fremtidig inflasjon. Endringer i de aktuarielle og økonomiske forutsetningene kan vesentlig påvirke selskapets avsetning for forpliktelser og fremtidige pensjonskostnader.

Utsatt skatt

Selskapets beregning av utsatt skatt er basert på midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier knyttet til eiendeler og forpliktelser som tilhørende egenkapitalen. De regnskapsmessige verdier er i mange tilfeller basert på estimater og forutsetninger som er beheftet med usikkerhet og således vil kunne avvike fra endelige ligningstall.

Note 2: Styring av forsikringsrisiko

Generelt

Forsikringsrisikoen består av risiko for at en fremtidig definert hendelse, som selskapet gjennom avtaler med kunder har forpliktet seg til å yte økonomisk vederlag for, inntreffer.

Selskapet påtar seg risiko for utbetaling i forbindelse med dødsfall, uførhet, kritisk sykdom og oppnådd alder (pensjonsforsikring).

Hovedproduktene er tjenestepensjon og sparing til private bedrifter, individuelle pensjonsspareprodukter og risikodekninger for privatpersoner.

Det aktive produkttilbudet omfatter langsiktige investeringsvalgsprodukter og produkter med ettårig risikopremie. Utover dette omfatter forsikringsbestanden produkter med langsiktig kontraktsfastsatt rente- og utbetalingsgaranti, som ikke er i aktivt salg.

Reassuranse og rutiner for risikooveratakelse bidrar til styring av egenregningsnivå og udekket risiko på polise- og bestandsnivå.

Kontroll og oppfølging av forsikringsrisiko

Selskapets prinsipper for risikooveratakelse er nedfelt i selskapets strategi og ivaretas gjennom egne rutiner.

Risikooveratakelse på individuelle og kollektive avtaler på mindre enn fem liv, skjer gjennom avgivelse og bedømmelse av egenerklæringer (helseerklæringer) som beskriver alder, kjønn, helse, yrke, inntekt med mer som kan ha innflytelse på risikovurderingen. Etter behov søkes bistand hos egen hovedlege, reassurandør, NAV, konkurrenter, lege/sykehus eller ved samarbeid med bransjens eget vurderingsprogram

(“Nemnden for helsebedømmelse”). Om det ikke innkommer tilstrekkelige opplysninger, eller innhentede opplysninger ikke finnes tilfredsstillende, avvises risikoen.

Erstatningsbehandlingen både innenfor individual- og bedriftsmarkedet er nøye regulert av oppgjørs-rutiner som skal sikre en høy kvalitet. Oppgjørsavdelingene samarbeider tett med risikoavdelingen og benytter mye av de samme opplysningene til hjelp i vurdering av om en erstatningssak er berettiget. Dersom selskapet har mistanke om svik, kan også særskilte profesjonelle utredere benyttes.

Tilstrekkeligheten i selskapets tariffer kontrolleres regelmessig ved vurdering av elementanalyse for de ulike bransjer og produkter. Elementanalysen fordeler resultatbidragene mellom risiko-administrasjons- og avkastningsresultat. I tillegg gjennomføres jevnlig ytterligere analyser fordelt på risikotype. Ved behov vurderes lønnsomhet på avtalenivå.

Selskapet gjennomfører risikoanalyser av de ulike premieberegningselementer, spesielt med tanke på å fange opp utviklingen i biometrisk risiko. Dette gir selskapet løpende kontroll på lønnsomhet og tariffisering av forsikringsrisikoen, slik at tiltak kan settes inn dersom det oppstår avvik.

Rentegaranti

Av tabell 1 under, ser vi hvordan gjennomsnittlig grunnlagsrente fordeler seg innenfor de ulike overskuddsregimene. I tabell 2 er premiereserverne fordelt på de ulike grunnlagsrentene innenfor de samme overskuddsregimene.

Tabell 1: Gjennomsnittlig grunnlagsrente:

	Overskuddsmodell etter nye regler (Individuelle)	Overskuddsmodell etter nye regler (YTP)	Overskuddsmodell etter modifiserte regler (Fripoliser)	Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler
Gj.snitt grunnlagsrente	2,58%	2,73%	3,27%	3,78%

Tabell 2: Prosentvis fordeling av premiereserver på grunnlagsrente:

Grunnlagsrente	Overskuddsmodell etter nye regler (Individuelle)	Overskuddsmodell etter nye regler (YTP)	Overskuddsmodell etter modifiserte regler (Fripoliser)	Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler	Sum
0,5%-1,6%	0,4 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %	1,0 %
>1,6%-2,75%	0,2 %	8,1 %	14,9 %	0,3 %	23,5 %
3,0%	0,5 %	4,3 %	27,4 %	1,7 %	33,9 %
>3,0%-4,0%	0,1 %	3,7 %	33,3 %	4,1 %	41,2 %
>4,0%	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,4 %	0,4 %
Sum	1,2 %	16,7 %	75,6 %	6,4 %	100,0 %

Total gjennomsnittrente for ytelsesbaserte forsikringer er redusert fra 3,23 prosent i 2018 til 3,21 prosent i 2019. Siden selskapet ikke lenger tilbyr ytelsesbaserte forsikringer, er det kun premier på eksisterende avtaler som medfører økt rentegarantiforpliktelse.

Ved utgangen av 2019 utgjorde produkter med rentegaranti rundt 39 prosent av selskapets kundeportefølje. Andelen er avtakende idet investeringsvalgporteføljen er i sterk vekst. Sistnevnte har økt med ca. 19 milliarder kroner i 2019. Videre utvikling av langsiktige investeringsvalgprodukter er, sammen med ett-årig risikoforsikring, kontinuerlig satsningsområde for selskapet. Dette vil bidra til ytterligere reduksjon av selskapets eksponering for renterisiko.

Sensitivitetsanalyse - foretakets følsomhet overfor forsikringsrisiko

En måte å illustrere dette på, kan være å vise sannsynlig effekt av endringer i risikonivå på krav til forsikringstekniske avsetninger. Selskapets følsomhet overfor forsikringsrisiko knytter seg i overveiende grad til kontrakter med langsiktig kontraktsfastsatt rente- og utbetalingsgaranti. Tabellen viser estimert endring i forsikringstekniske avsetninger som følge av endringer i dødelighet og uførhet for denne typen produkter.

Det forutsettes at sannsynligheten for å dø øker med 15 prosent i avtaler som har netto dødsrisiko og reduseres med 20 prosent i avtaler som har netto opplevelsesrisiko. For uførisiko er det antatt en økning på 35 prosent første år og 25 prosent deretter. Det er benyttet samme parametere som i beregningen av kapitalkrav i Solvens II.

Tabell 3: Livsforsikringsrisiko

NOK mill.

Risikotype	Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg og NY PM	Fripoliser	Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler - Gammel PM	Totalt	% av totale premiereserver
Dødsrisiko +15%	0	9	34	43	0,1 %
Opplevelsesrisiko -20%	343	1 485	111	1 939	4,3 %
Uførisiko +25% (35% første år)	15	237	27	279	0,6 %

Hver forsikringsytelse inngår kun i ett av sjokkene.

Tabellen viser et økt avsetningsbehov på 1.939 millioner kroner ved 20 prosent lavere sannsynlighet for å dø, tilsvarende 4,3 prosent av premiereservene for ytelsesbaserte avtaler. Selskapet har begrenset risiko knyttet til økt dødelighet i den ytelsesbaserte porteføljen. Dersom sannsynligheten for å dø øker med 15 prosent, vil avsetningsbehovet øke med 43 millioner kroner.

Øker uføreintensitet med 35 prosent i 2020 og 25 prosent deretter, øker avsetningsbehovet med 279 millioner kroner, tilsvarende ca 0,6 prosent av premiereservene. Effekten dette kan ha på resultat og egenkapital avhenger videre av selskapets rammer for bruk av kunderesultat og risikoutjevningfond til styrking av premiereserven, herunder Finanstilsynets godkjenning av søknad om opptrappingsplan.

Oppreservering for langt liv

Finanstilsynet samtykket i brev datert 9.10.2015 til selskapets søknad om oppreserveringsplan til nytt dødelighetsgrunnlag (K2013). Oppreserveringen hadde frist til utgangen av 2020 og overskudd på avkastning og risiko kunne benyttes til å dekke økte avsetningskrav. I tillegg var det krav om at pensjonsinnretningene bidro med minimum 20 prosent av totalbehovet.

Oppreserveringen ble fullført per 31.12.2019. Samlet bidrag fra kundeoverskudd og eier utgjorde i 2019 328 millioner kroner. Totalt eierbidrag til oppreservering for langt liv har vært 20,9 prosent.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Selskapet tilbyr ikke tjenestepensjon til offentlig sektor og ikke gruppelevsforikring. Disse er forventet å representere den potensielt største konsentrasjon av risiko innenfor livsforsikringsmarkedet.

Selskapet har ikke forsikret militære enheter eller flyselskap. Selskaper med spesielt risikoutsatt virksomhet som f.eks. oljeutvinning eller våpenproduksjon er omfattet av katastrofereassuransen.

Forøvrig er forsikringsporteføljen diversifisert geografisk og over de fleste bransjer.

Selskapet har i forbindelse med fremforhandling av katastrofereassurans årlig gjennomgang av konsentrasjon av de største risikoengasjementene.

Avsetning for ikke oppgjorte skader

Selskapet foretar avsetninger for meldte, men ikke oppgjorte erstatningstilfeller (RBNS), og inntrufne, men

ikke rapporterte erstatningstilfeller (IBNR). Der det er mer hensiktsmessig, beregnes avsetningene samlet som inntrufne, men ikke oppgjorte erstatningstilfeller (IBNS).

For uførerente innenfor individualmarkedet tar beregningen av RBNS avsetningen hensyn til alle meldte og registrerte skader. Disse multipliseres så med en forventet tilslagsprosent. Tilslagsprosentene er beregnet på bakgrunn av historiske data for de ulike bestandene. IBNR-avsetning beregnes på grunnlag av forventet antall skader per skadeårgang som ennå ikke er rapportert. For uførekapital og alvorlig sykdomsforsikring innenfor individualmarkedet benyttes IBNS-metodikk med utgangspunkt i skadetriangel, basert på oppgjorte erstatninger fordelt på skade- og oppgjørsår.

For uføreytelser innenfor bedriftsmarkedet, dvs. uførepensjon, premiefritak og innskuddsfritak, holdes avsetninger til dekning av inntrufne, ikke oppgjorte skader, basert på historiske skade- og oppgjørsmønstre.

Når det er hensiktsmessig, gjøres i tillegg

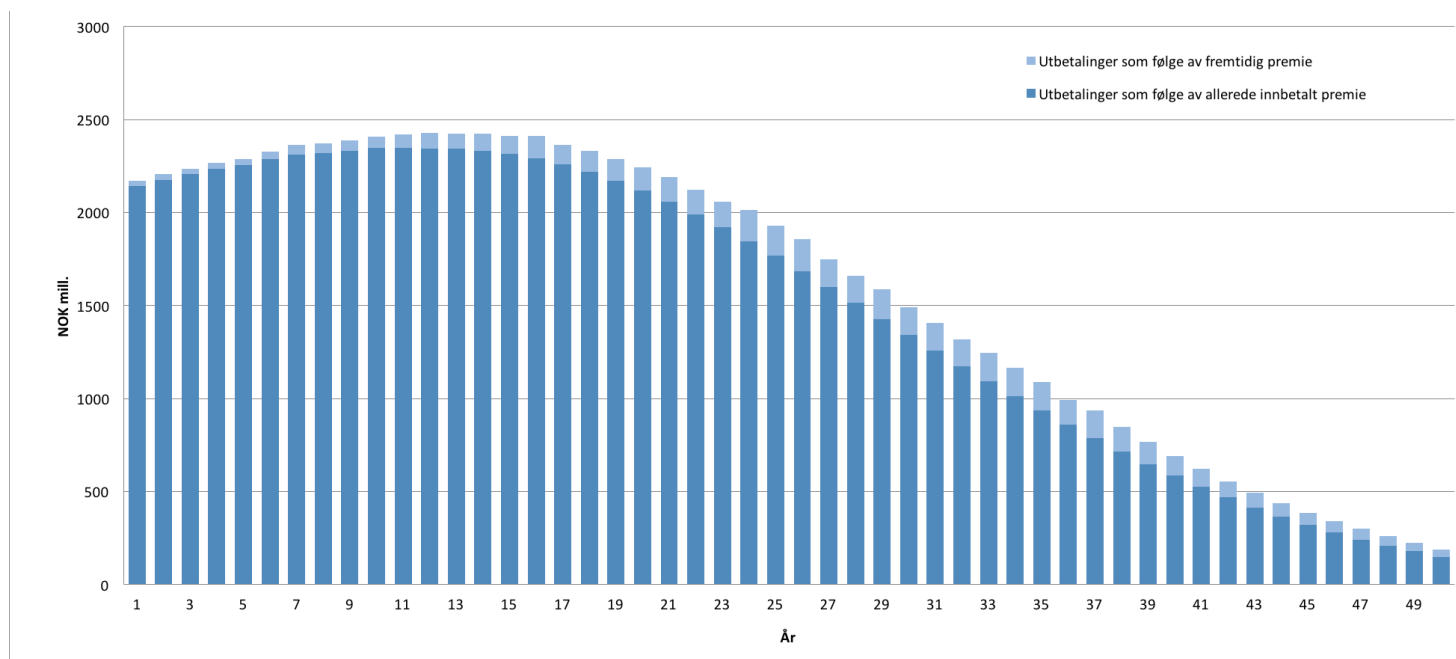
ekspertvurderinger basert på tilgjengelig informasjon til enhver tid.

Utbetalingsprofil – estimert tidsplan for reduksjon av selskapets forsikringstekniske avsetninger i kollektivporteføljen

Figuren under viser den avtalte utbetalingsprofilen av selskapets forsikringstekniske avsetninger pr. 31.12.2019 (mørkeblå del) i tillegg til utbetalinger som skyldes avtalte premier etter dette tidspunktet (lyseblå del). Det forutsettes fortsatt overgang til innskuddspensjon, derfor er sistnevnte andel begrenset.

Likviditetsrisikoen ansees som selskapets evne til å innfri forpliktelser etter hvert som de forfaller. Nordea Liv har en egen ramme for likviditet som skal sikre at selskapet til enhver tid har tilstrekkelige likvide midler til å møte løpende utbetalinger som illustrert ovenfor. Store deler av selskapets midler er plassert i papirer som er lett omsettelige og som på kort varsel kan selges om likviditetsbehovet krever dette.

Utbetalingsprofil forsikringstekniske avsetninger

Reassuranse

Selskapet styrer også sin forsikringsrisiko gjennom ulike reassuranseprogram.

Følgende forhold påvirker det underliggende risikoresultatet:

- **Trendrisiko;** tariffen er ikke lenger korrekt som følge av at forhold i samfunnet endrer de underliggende sannsynligheter

- **Volatilitet;** naturlige variasjon i antall forsikringstilfeller
- **Store enkeltutbetalinger;** store enkelterstatninger
- **Katastrofe;** enkelthendelse som utløser mange forsikringstilfeller
-

I henhold til selskapets strategi skal reassuranse vurderes for å redusere nedsiderisiko ved de nevnte forhold. Per i dag er selskapet i hovedsak reassurert mot store enkeltutbetalinger og katastrofe.

Reassuranseprogrammet består i det alt vesentligste av proporsjonal reassuranse (eksedentreassuranse). Innenfor en eksedentkontrakt fastsettes det en egenandel, risiko utover egenandelen reassureres. Slike kontrakter medfører at selskapet kan gi fra seg en liten andel av risikopremiene, samtidig som de store enkeltrisikoen som kan true det enkelte års risikoresultat, blir eliminert.

Selskapet relaterer ønsket egenandel til forventet volatilitet i den aktuelle porteføljens risikoresultat og kontrollerer slik den innvirkning store enkeltutbetalinger vil kunne ha på resultatet.

Utover eksedentkontraktene har selskapet enkelte mindre kvotekontrakter og en katastrofekontrakt (Excess of loss - kontrakt). Katastrofekontrakten dekker tap utover en nedre grense ved tre eller flere døds- eller uføretilfeller som følge av samme hendelse. Denne grensen tilpasses tilhørende katastrofesjokk som fremkommer i selskapets beregning av Solvens II-kravet.

Det vurderes ikke hensiktsmessig å reassurere mot volatilitet i antallet forsikringstilfeller.

Risikoen for at vi lever lenger enn forutsatt i tariffgrunnlaget, er en typisk trendrisiko. Denne er per i dag ikke reassurert, men behovet vurderes regelmessig. Utover dette vurderer selskapet regelmessig kapitalmotivert reassuranse med tanke på å redusere og/eller stabilisere selskapets kapitalkrav. Så langt er ingen slike kontrakter inngått.

Note 3:

Forsikringsforpliktelse i livsforsikring - hovedbransjer

<i>NOK mill.</i>	Individuell kapitalforsikring	Individuell rente- og pensjonsforsikring	Kollektiv rente- og pensjonsforsikring	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Sum
Premiereserve	757	3 581	42 414	48	46 800
Pensjonskapital	32 172	4 317	41 488	0	77 977
Tilleggsavsetninger	41	257	2 212	0	2 510
Premie-, innskudds- og pensjonistenes overskuddsfond	0	0	732	0	732
Sum forsikringsfond	32 969	8 156	86 846	48	128 019

3a Forsikringsforpliktelse i livsforsikring - delbransjer Individuell kapital / Individuell rente- og pensjonsforsikring

Individuell kapitalforsikring

<i>NOK mill.</i>	Tidligere gjeldende regler	Uten rett til andel av overskudd	Kapitalforsikring tegnet etter 01.01.2008	Investeringsvalg	Sum
Premiereserve	447	254	55	0	757
Pensjonskapital	0	0	0	32 172	32 172
Tilleggsavsetninger	33	0	8	0	41
Premie-, innskudds- og pensjonistenes overskuddsfond	0	0	0	0	0
Sum forsikringsfond	480	254	63	32 172	32 969

Individuell rente- og pensjonsforsikring

<i>NOK mill.</i>	Tidligere gjeldende regler	Uten rett til andel av overskudd	Renteforsikring tegnet etter 01.01.2008	Investeringsvalg	Sum
Premiereserve	2 544	545	492	0	3 581
Pensjonskapital	0	0	0	4 317	4 317
Tilleggsavsetninger	202	0	55	0	257
Premie-, innskudds- og pensjonistenes overskuddsfond	0	0	0	0	0
Sum forsikringsfond	2 747	545	547	4 317	8 156

3b Forsikringsforpliktelse i livsforsikring - delbransjer Kollektiv rente- og pensjonsforsikring

Kollektiv rente- og pensjonsforsikring

<i>NOK mill.</i>	Ytelsesbasert uten investeringsvalg	Fripoliser	Uten rett til andel av overskudd	Innskuddsbasert med investeringsvalg	PKB	Sum
Premiereserve	7 342	34 557	516	0	0	42 414
Pensjonskapital	0	0	0	24 478	17 010	41 488
Tilleggsavsetninger	570	1 642	0	0	0	2 212
Premie-, innskudds- og pensjonistenes overskuddsfond	721	11	0	0	0	732
Sum forsikringsfond	8 632	36 210	516	24 478	17 010	86 846

Note 4:

Endring i forsikringsforpliktelse i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelse

<i>NOK mill.</i>	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursreguler- ings- fond	Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Andre tekniske avsetninger for skadeforskrings- virksomheten	Sum
1. Inngående balanse	46 313	2 090	987	660	0	50 050
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse						
2.1 Netto resultatførte avsetninger (resultatpost 6 samt del av resultatpost 5.2)	417	423	643	12	0	1 496
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet (resultatpost 8.1)	63	0	0	0	0	63
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene (resultatpost 8.2)	21	0	0	0	0	21
2.4 Annen tilordning av overskudd (resultatpost 8.3)	18	0	0	0	0	18
2.5 Justering av forsikringsforpliktelse fra andre resultatkomponenter (del av resultatpost 19.8)	0	0	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	520	423	643	12	0	1 598
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse						
3.1 Overføringer mellom fond	-33	-4	0	60	0	23
3.2 Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	0	0	0
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	-33	-4	0	60	0	23
4. Utgående balanse	46 800	2 510	1 630	732	0	51 672

Note 5:

Endring i forsikringsforpliktelse i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje

<i>NOK mill.</i>	Premiereserve	Tilleggsavsetninger	Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Sum
1. Inngående balanse	59 038	0	0	59 038
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse				
2.1 Netto resultatførte avsetninger (del av resultatpost 7 samt del av resultatpost 5.2)	18 934	0	0	18 934
2.2 Avkastningsresultat tilordnet kontrakter med garanterte ytelser (del av resultatpost 7)	0	0	0	0
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene (del av resultatpost 7)	0	0	0	0
2.4 Justering av forsikringsforpliktelse fra andre resultatkomponenter (del av resultatpost 19.8)	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	18 934	0	0	18 934
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse				
3.1 Overføringer mellom fond	5	0	0	5
3.2 Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	0
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	5	0	0	5
4. Utgående balanse	77 977	0	0	77 977

Note 6:

Resultat på hovedbransjer

<i>NOK mill.</i>	Individuell kapital-forsikring	Individuell rente- og pensjonsforsikring	Kollektiv rente- og pensjonsforsikring	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Sum
1. Premieinntekter for egen regning	8 375	467	7 946	129	16 918
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	46	215	2 644	2	2 907
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	3 859	1 010	4 681	0	9 550
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	64	10	84	2	160
5. Erstatninger	-3 367	-508	-3 782	-27	-7 683
6. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	41	58	-1 592	-2	-1 495
7. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	-8 498	-1 086	-9 350	0	-18 934
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-9	-14	-80	0	-103
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	-205	-85	-335	-41	-666
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	-3	0	-32	0	-35
11. Resultat av teknisk regnskap	304	68	182	64	618

6a Resultat på delbransjer - Individuell kapital / Individuell rente- og pensjonsforsikring

Individuell kapitalforsikring

<i>NOK mill.</i>	Tidligere gjeldende regler	Uten rett til andel av overskudd	Kapitalforsikring tegnet etter 01.01.2008	Investeringsvalg	Sum
1. Premieinntekter for egen regning	50	406	0	7 920	8 375
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	26	15	5	0	46
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	0	3 859	3 859
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	1	5	0	58	64
5. Erstatninger	-88	-128	-33	-3 118	-3 367
6. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	35	-23	29	0	41
7. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	0	0	0	-8 498	-8 498
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-9	0	0	0	-9
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	-10	-108	-2	-84	-205
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	0	-1	0	-2	-3
11. Resultat av teknisk regnskap	5	166	-1	134	304

Individuell rente- og pensjonsforsikring

<i>NOK mill.</i>	Tidligere gjeldende regler	Uten rett til andel av overskudd	Renteforsikring tegnet etter 01.01.2008	Investeringsvalg	Sum
1. Premieinntekter for egen regning	4	149	0	315	467
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	149	31	34	0	215
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	0	1 010	1 010
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	0	0	10	10
5. Erstatninger	-253	-38	-5	-212	-508
6. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	127	-49	-20	0	58
7. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	0	0	0	-1 086	-1 086
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-10	-3	-1	0	-14
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	-13	-43	-3	-27	-85
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	0	0	0	0	0
11. Resultat av teknisk regnskap	5	48	6	9	68

Note 6:

Resultat på hovedbransjer forts.

6b Resultat på delbransjer - Kollektiv rente- og pensjonsforsikring

Kollektiv rente- og pensjonsforsikring

<i>NOK mill.</i>	Ytelsesbasert uten investeringsvalg	Fripoliser	Uten rett til andel av overskudd	Innskudds- basert med investeringsvalg	Pensjons- kapitalbevis	Sum
1. Premieinntekter for egen regning	566	7	291	6 675	406	7 946
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	537	2 071	36	0	0	2 644
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	0	920	3 760	4 681
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	1	0	40	23	19	84
5. Erstatninger	-730	-612	-258	-1 489	-693	-3 782
6. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-202	-1 358	-32	0	0	-1 592
7. Resultatførte endringer i fors. forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	0	0	0	-6 052	-3 298	-9 350
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-28	-43	-10	0	0	-80
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	-57	-68	-134	-33	-44	-335
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1	-1	-23	-1	-6	-32
11. Resultat av teknisk regnskap	87	-4	-89	43	145	182

Note 7:

Resultatanalyse på hovedbransjer - fordeling mellom kunde og eier

<i>NOK mill.</i>	Individuell kapitalforsikring	Individuell rente- og pensjonsforsikring	Kollektiv rente- og pensjonsforsikring	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Sum
Risikoresultat (forsikringsteknisk resultat), ekskl. fortjenesteelement	162	48	28	49	287
Fortjenesteelement for risiko	0	0	1	0	1
Administrasjonsresultat	142	24	158	14	338
Avkastningsresultat	21	81	725	1	828
Vederlag for rentegaranti	0	2	86	0	88
Endring i sikkerhetsavs, avsetning til langt liv m.m.	0	0	-333	0	-333
Resultat av teknisk regnskap før kundetildeling	325	155	664	64	1209
Resultat til kunder	-9	-14	-80	0	-103
Tilført til/fra tilleggsavsetninger	-13	-73	-402	0	-488
Resultat av teknisk regnskap	304	68	182	64	618

7a Resultatanalyse på delbransjer - fordeling mellom kunde og eier - Individuell kapitalforsikring/Individuell rente- og pensjonsforsikring

Individuell kapitalforsikring

<i>NOK mill.</i>	Tidligere gjeldende regler	Uten rett til andel av overskudd	Kapitalforsikring tegnet etter 01.01.2008	Investeringsvalg	Sum
Risikoresultat (forsikringsteknisk resultat), ekskl. fortjenesteelement	11	147	0	5	162
Fortjenesteelement for risiko	0	0	0	0	0
Administrasjonsresultat	3	11	-1	130	142
Avkastningsresultat	12	8	2	0	21
Vederlag for rentegaranti	0	0	0	0	0
Endring i sikkerhetsavs, avsetning til langt liv m.m.	0	0	0	0	0
Resultat av teknisk regnskap før kundetildeling	25	166	0	134	325
Resultat til kunder	-9	0	-0	0	-9
Tilført til/fra tilleggsavsetninger	-12	0	-2	0	-13
Resultat av teknisk regnskap	5	166	-1	134	304

Individuell rente- og pensjonsforsikring

<i>NOK mill.</i>	Tidligere gjeldende regler	Uten rett til andel av overskudd	Renteforsikring tegnet etter 01.01.2008	Investeringsvalg	Sum
Risikoresultat (forsikringsteknisk resultat), ekskl. fortjenesteelement	9	41	3	-5	48
Fortjenesteelement for risiko	0	0	0	0	0
Administrasjonsresultat	6	2	2	14	24
Avkastningsresultat	67	7	7	0	81
Vederlag for rentegaranti	0	0	2	0	2
Endring i sikkerhetsavs, avsetning til langt liv m.m.	0	0	0	0	0
Resultat av teknisk regnskap før kundetildeling	82	50	14	9	155
Resultat til kunder	-10	-3	-1	0	-14
Tilført til/fra tilleggsavsetninger	-67	0	-7	0	-73
Resultat av teknisk regnskap	5	48	6	9	68

Note 7:

Resultatanalyse på hovedbransjer - fordeling mellom kunde og eier forts.

7b Resultatanalyse på delbransjer - fordeling mellom kunde og eier - Kollektiv rente- og pensjonsforsikring

Kollektiv rente- og pensjonsforsikring						
<i>NOK mill.</i>	Ytelsesbasert uten investeringsvalg	Fripoliser	Uten rett til andel av overskudd	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Pensjonskapitalbevis	Sum
Risikoresultat (forsikringsteknisk resultat), ekskl. fortjenesteelement	-2	60	-27	0	-3	28
Fortjenesteelement for risiko	1	0	0	0	0	1
Administrasjonsresultat	2	33	-73	43	152	158
Avkastningsresultat	106	598	21	0	0	725
Vederlag for rentegaranti	86	0	0	0	0	86
Endring i sikkerhetsavs, avsetning til langt liv m.m.	0	-328	0	0	-5	-333
Resultat av teknisk regnskap før kundetildeling	193	363	-79	43	145	664
Resultat til kunder	-28	-43	-10	0	0	-80
Tilført til/fra tilleggsavsetninger	-78	-324	0	0	0	-402
Resultat av teknisk regnskap	87	-4	-89	43	145	182

Note 8:

Erstatninger

<i>NOK mill.</i>	Individuell kapitalforsikring	Individuell rente- og pensjonsforsikring	Kollektiv rente- og pensjonsforsikring	Ulykkes- og yrkesskedeforsikring	Sum
Erstatninger i h.h.t. forsikringsavtaler	-477	-473	-1 887	-39	-2 876
Gjenkjøp	-2 845	-18	-64	0	-2 926
Sum utbetalte erstatninger brutto	-3 322	-491	-1 950	-39	-5 802

Note 9: Flytting

<i>NOK mill.</i>	Individuell kapital- forsikring	Individuell rente- og pensjonsforsikring	Kollektiv rente- og pensjonsforsikring	Ulykkes- og yrkesskadeforsikring	Sum
Mottatte midler					
Premiereserver	0	0	0	0	0
Pensjonskapital	261	7	2 868	0	3 136
Tilleggsavsetninger	0	0	2	0	2
Premiefond	0	0	8	0	8
Innskuddsfond	0	0	27	0	27
Totalt mottatte midler	261	7	2 905	0	3 173
Antall kontrakter	264	108	10 090	0	10 462
Avgitte midler					
Premiereserver	0	25	-42	0	-18
Pensjonskapital	-51	-44	-1 807	0	-1 903
Tilleggsavsetninger	0	0	-4	0	-4
Kursreserver	0	0	-1	0	-1
Premiefond	0	0	-11	0	-11
Innskuddsfond	0	0	-23	0	-23
Totalt avgitte midler	-51	-20	-1 889	0	-1 960
Antall kontrakter	157	517	7 719	0	8 393

Note 10: Nytegning

<i>NOK mill.</i>	Individuell kapital- forsikring	Individuell rente- og pensjonsforsikring	Kollektiv rente- og pensjonsforsikring	Ulykkes- og yrkesskadeforsikring	Sum
2019	4 660	89	165	30	4 944
2018	3 689	95	277	24	4 085

Note 11:

Finansiell risiko

Styring av finansiell risiko inngår som en del av selskaps- og investeringsstrategien vedtatt av styret. Finansiell risiko i Nordea Liv består av markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Styringen av risikoene gjennomføres med moderne analyseverktøy, operative regler og rapporteringskrav som følges opp kontinuerlig. Styret fastsetter rammene for finansforvaltningen ved behandlingen av selskapets investeringsstrategi.

Rammene utformes slik at markedsrisiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko og anvendelsen av derivatinstrumenter, samt lovpålagte og interne krav til kapitaldekning, solvens, stresstest og balansesammensetning, blir ivaretatt.

Markedsrisiko er i hovedsak knyttet til selskapets evne til å innfri den årlige rentegarantien til kundene. Dersom avkastningen ikke er tilstrekkelig til å dekke garantien vil manglende avkastning dekkes gjennom bruk av kursreserver og tilleggsavsetninger, eier er ansvarlig for eventuelt udekket beløp.

Markedsrisiko

Markedsrisiko innebærer risikoen for at et finansielt instruments virkelige verdi eller fremtidige kontantstrømmer vil svinge på grunn av endringer i markedspriser. Risikoen knytter seg hovedsakelig til verdiutviklingen på aksjer, renteinstrumenter og eiendom.

Tabellen under viser verdiendring basert på kollektivporteføljens sammensetning ved årsslutt av en prisendring på 20 prosent for aksjer, en renteendring på 100 bp og en prisendring på eiendom på 12 prosent. Sensitivitetene er beregnet hver for seg og tar hensyn til derivateksponering.

Markedsrisiko - effekt på markedsverdi

<i>NOK mill.</i>	2019	2018
Kollektivporteføljen		
Aksjer	1 041	912
Renter	2 217	2 275
Eiendom	851	740
Selskapsporteføljen		
Aksjer	0	0
Renter	97	77

Aksjerisiko styres gjennom løpende tilpasning av aksjeandel til bufferkapitalen og reduseres ved at man foretar diversifiserte investeringer både med hensyn til regions- og sektoreksponering.

Aksjeeksponering region

	2019	2018
Norge	19,9 %	28,4 %
Europa ekskl. Norge	8,9 %	10,0 %
Nord Amerika	56,4 %	51,4 %
Far East	12,0 %	10,3 %
Emerging markets	2,8 %	0,2 %

Aksjeeksponeringen ble redusert i løpet av året. Ved inngangen til året utgjorde aksjeandelen 7,5 prosent inkludert derivater, ved årsslutt var eksponeringen 10,1 prosent. Selskapets aksjeinvesteringer er forvaltet gjennom mandat til Nordea Investment

Management and Funds og flere eksterne forvaltere. Aksjemandatene er ulike og enten basert på regioner eller investeringsstiler og strategier. Risiko og avkastning knyttet til avvik i forhold til investeringsmandat og referanseindekser kontrolleres kontinuerlig.

Note 11:

Finansiell risiko forts.

Renterisikoen på regnskapsmessig verdi av aktivaene er forholdsvis lav. En stor del av renteporteføljen er plassert i pengemarkedsinstrumenter eller obligasjoner

til amortisert kost. Avkastningen på obligasjoner til amortisert kost ligger over gjennomsnittlig garantert rente.

Profil rentefastsettelse - Amortisert kost

	2019	2018
Forfall år		
0-1	2,0 %	4,7 %
1-2	9,0 %	1,9 %
2-3	4,0 %	8,9 %
3-4	2,0 %	4,0 %
4-5	5,0 %	2,6 %
>5	78,0 %	77,9 %
Gjennomsnittlig durasjon	6,6	6,9

Profil rentefastsettelse - Virkelig verdi

NOK mill.	2019	2018
Forfall år		
0-1	12,0 %	40,8 %
1-2	1,0 %	7,3 %
2-3	14,0 %	31,7 %
3-4	34,0 %	15,0 %
4-5	22,0 %	3,5 %
>5	17,0 %	1,7 %
Gjennomsnittlig durasjon	0,5	0,7

Eiendom utgjør en betydelig del av kollektivporteføljen og består i det vesentlige av kontoreiendommer med sentral beliggenhet. Eiendomsporteføljen har en

forventet avkastning som ligger mellom forventet avkastning til aksjeinvesteringer og rentepapirer, videre er det diversifiserende å ha eiendom i porteføljen.

Største eiendomsinvesteringer, NOK mill.

Eiendom	Beliggenhet	Markedsverdi
Rådhuspassasjen	Oslo	825
Folke Bernadottesv. 38	Bergen	820
Grensesvingen 2-18	Oslo	810
Nykirkebakken 2	Stavanger	775
Dronning Mauds gate 15	Oslo	686
Krinkelkroken 1	Bergen	681
Markedsverdi eiendom		7 092

Nordea Liv har begrenset valutarisiko. De fleste investeringer i utenlandsk valuta tilknyttet kollektivporteføljen er sikret mot valutakurssvingninger.

Note 11:

Finansiell risiko forts.

Valutaposisjoner

<i>NOK mill.</i>	Beh.	Depot/forordringer/terminer	Gjeld	Nettoposisjon i valuta	Nettoposisjon i NOK
AUD	7	0	-1	0	2
CAD	14	0	-1	1	5
CHF	10	2	0	0	3
DKK	0	0	0	12	15
EUR	109	21	-3	4	37
GBP	16	1	-13	1	7
HKD	50	2	-1	-10	-11
HUF	0	0	0	0	0
IDR	0	0	0	0	0
INR	0	0	0	0	0
JPY	2 863	12	-1	94	8
KRW	0	0	0	779	6
MXN	0	0	0	2	1
MYR	0	0	0	0	1
NZD	0	0	0	0	2
PLN	0	0	0	0	0
SEK	40	1	0	2	1
SGD	0	0	0	2	14
THB	0	0	0	6	2
TRY	0	0	0	0	0
TWD	0	0	0	15	4
USD	339	65	-15	17	147
ZAR	0	0	0	3	2
SUM	3 448	104	-34	928	246

En endring i verdien av norske kroner på 10 prosent vil medføre en markedsverdiendring på 24,5 millioner kroner. Valutarisikoen per årsslutt er representativ for selskapets valutarisiko gjennom året.

Kredittrisiko

Kredittrisiko innebærer risikoen for at en motpart i et finansielt instrument påfører selskapet et finansielt tap ved ikke å innfri en fordring eller lån. Nordea Liv har egen kredittkomite med mandat fra styret. Komiteen setter rammer som sikrer tilfredsstillende diversifisering

og begrenser konsentrasjonsrisikoen mot enkelt utstedere. Rammene er basert på offisiell rating, for utstedere uten rating settes rammene individuelt for hver utsteder.

Kredittrisikoen til den enkelte utsteder gjenspeiles direkte i verdivurderingen av det finansielle instrumentet. Selskapets balanseførte kredittrisiko i obligasjonsporteføljene per 31.12.19 utgjør 48.588 millioner kroner.

Rentebærende verdipapirer til virkelig verdi

<i>NOK mill.</i>	AAA	AA	A	BBB	BB	Ikke ratet	Total
Sektor							
Stat-/statsgaranterte	7 705	165	204	0	0	0	8 074
Kommune/fylke	0	15	0	0	0	265	280
Bank/Finans	0	551	2 044	0	0	1 451	4 046
Obligasjoner med fortrinnsrett	4 057	0	0	0	0	0	4 057
Industri	0	314	0	0	0	318	632
Sum obligasjoner	11 762	1 045	2 248	0	0	2 033	17 090
Fond							1 046
Sum rentebærende verdipapirer							18 136

Note 11:

Finansiell risiko forts.

Rentebærende verdipapirer til amortisert kost

NOK mill.	AAA	AA	A	BBB	BB	Ikke ratet	Total
Sektor							
Stat-/statsgaranterte	806	1 836	2 360	0	0	0	5 001
Kommune/fylke	499	0	0	0	0	247	746
Bank/Finans	4 233	2 351	4 716	193	0	815	12 307
Obligasjoner med fortrinnsrett	6 973	0	0	0	0	0	6 973
Industri	0	501	410	279	0	5 804	6 994
Sum obligasjoner	12 511	4 688	7 486	472	0	6 865	32 022

Forfallsstruktur obligasjoner

NOK mill.	0-1 år	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	> 5 år	Total
Obligasjoner til amortisert kost	569	2 739	1 205	785	1 744	24 980	32 022
Obligasjoner til virkelig verdi	4 569	3 536	6 077	2 773	894	286	18 136

Landfordeling obligasjoner

NOK mill.	Stat og statsgarantert	Øvrige	Sum
Australia	0	759	759
Belgia	597	0	597
Danmark	0	787	787
Finland	165	653	818
Frankrike	961	817	1 778
Færøyene	520	0	520
Irland	0	104	104
Luxemburg	0	1 195	1 195
Nederland	0	2 325	2 325
Norge	8 193	26 915	35 108
Overnasjonal	541	267	808
Slovakia	284	0	284
Spania	0	105	105
Storbritannia	0	307	307
Sveits	0	582	582
Sverige	0	970	970
Tyskland	2 318	731	3 049
USA	0	976	976
Østerrike	0	212	212
Sum obligasjoner ¹⁾	13 579	37 704	51 283

¹⁾ Obligasjoner til amortisert kost inngår i tabellen til virkelig verdi.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko innebærer risikoen for at selskapet vil støte på vanskeligheter med å oppfylle plikter tilknyttet finansielle forpliktelser. Nordea Liv har egen likviditetsramme for å sikre at selskapet har tilstrekkelig midler tilgjengelig for å møte sine forpliktelser. Som

en del av dette er det utarbeidet en stresstest som baseres på at selskapet til enhver tid skal ha tilstrekkelig likvide aktiva til å dekke at inntil 10 prosent av kollektivporteføljen flytter.

Finansielle forpliktelser

NOK mill.	0-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	> 5 år	Sum
Finansiell gjeld til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet	34	0	0	0	34
Finansiell gjeld til amortisert kost	0	0	0	2 830	2 830
Annen finansiell gjeld	492	79	474	236	1 282
Sum finansielle forpliktelser	526	79	474	3 066	4 146

Note 12:

Finansielle instrumenter til virkelig verdi

Selskapet kategoriserer finansielle instrumenter på tre forskjellige nivåer som er nærmere beskrevet i note 1.

Per 31.12.2019	Nordea Liv AS			
NOK mill.	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0	6 740	6 740
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	2 446	15 661	0	18 108
Utlån og fordringer	0	0	0	0
Aksjer og andeler:				
Aksjer	969	0	0	969
Aksjefond	1 793	0	0	1 793
Private Equity	0	0	1 316	1 316
Hedgefond	0	0	1 046	1 046
Eiendomsfond	0	0	62	62
Finansielle derivater	0	104	0	104
Andre finansielle eiendeler	848	0	0	848
Finansielle eiendeler investeringsvalg				
Aksjefond	43 920	0	0	43 920
Rentefond	33 636	0	0	33 636
Andre finansielle eiendeler	421	0	0	421
Sum finansielle instrumenter til virkelig verdi	84 033	15 765	9 164	108 962

Gjeld				
Finansielle derivater	0	34	0	34

Per 31.12.2018	Nordea Liv AS			
NOK mill.	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0	6 955	6 955
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	2 479	15 510	0	17 989
Utlån og fordringer	0	0	0	0
Aksjer og andeler:				
Aksjer	772	0	226	998
Aksjefond	2 281	0	0	2 281
Private Equity	0	0	57	57
Hedgefond	0	0	108	108
Eiendomsfond	0	0	196	196
Finansielle derivater	0	12	0	12
Andre finansielle eiendeler	1 016	0	0	1 016
Finansielle eiendeler investeringsvalg				
Aksjefond	30 168	0	0	30 168
Rentefond	28 341	0	0	28 341
Andre finansielle eiendeler	528	0	0	528
Sum finansielle instrumenter til virkelig verdi	65 586	15 522	7 541	88 649

Gjeld				
Finansielle derivater	0	212	0	212

Aksjer og andeler klassifisert på nivå 3 utgjør til sammen 9 164 millioner kroner (7 541).
Det var ingen omklassifiseringer mellom nivå 1 eller nivå 2 og nivå 3 i løpet av 2019.

Note 12:

Finansielle instrumenter til virkelig verdi

Strømningsanalyse nivå 3

<i>NOK mill.</i>	Aksjer og andeler	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak
Balanse per 31.12.2018	586	6 954
Leieinntekter	0	270
Utbytte / kapitaltransaksjoner	128	0
Realisert gevinst	213	62
Verdiregulering	386	429
Tilgang	1 120	520
Avhendet	-10	-1 495
Overført fra nivå 1 eller 2	0	0
Overført til nivå 1 eller 2	0	0
Balanse per 31.12.2019	2 424	6 740

Sensitivitetsanalyse nivå 3

<i>NOK mill.</i>	Effekt ved 20 % fall i aksjekurs-er	"Effekt ved 12 % fall i eiendompriser"
Aksjer	0	0
Private Equity	-263	0
Hedgefond	-209	0
Eiendomsfond	-12	-7
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	-809
Sum	-485	-816

Per 31.12.2019

<i>NOK mill.</i>	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Nordea Liv konsern				
Eiendeler				
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0	0	0
Investerings eiendom og eierbenyttet eiendom	0	0	7 092	7 092
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	2 446	15 661	0	18 108
Utlån og fordringer	0	0	0	0
Aksjer og andeler:				
Aksjer	969	0	0	969
Aksjefond	1 793	0	0	1 793
Private Equity	0	0	1 316	1 316
Hedgefond	0	0	1 046	1 046
Eiendomsfond	0	0	62	62
Finansielle derivater	0	104	0	104
Andre finansielle eiendeler	532	0	0	532
Finansielle eiendeler investeringsvalg				
Aksjefond	43 920	0	0	43 920
Rentefond	33 636	0	0	33 636
Andre finansielle eiendeler	421	0	0	421
Sum finansielle instrumenter til virkelig verdi	83 718	15 765	9 516	108 998
Gjeld				
Finansielle derivater	0	34	0	34

Note 12:

Finansielle instrumenter til virkelig verdi

Per 31.12.2018		Nordea Liv konsern			
NOK mill.	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum	
Eiendeler					
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0	0	0	
Investerings eiendom og eierbenyttet eiendom	0	0	6 250	6 250	
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	2 479	15 510	0	17 989	
Utlån og fordringer	0	0	0	0	
Aksjer og andeler:					
Aksjer	772	0	226	998	
Aksjefond	2 281	0	0	2 281	
Private Equity	0	0	937	937	
Hedgefond	0	0	108	108	
Eiendomsfond	0	0	196	196	
Finansielle derivater	0	12	0	12	
Andre finansielle eiendeler	910	0	109	1 019	
Finansielle eiendeler investeringsvalg					
Aksjefond	30 168	0	0	30 168	
Rentefond	28 341	0	0	28 341	
Andre finansielle eiendeler	528	0	0	528	
Sum finansielle instrumenter til virkelig verdi	65 480	15 522	7 825	88 827	
Gjeld					
Finansielle derivater	0	212	0	212	

Aksjer og andeler klassifisert på nivå 3 utgjør til sammen 2 424 millioner kroner (1 466)

Det var ingen omklassifiseringer mellom nivå 1 eller nivå 2 og nivå 3 i løpet av 2019.

Strømningsanalyse nivå 3

NOK mill.	Aksjer og andeler	Eiendom
Balanse per 31.12.2018	1 379	6 249
Leieinntekter	0	270
Utbytte / kapitaltransaksjoner	128	0
Realisert gevinst	213	62
Verdiregulering	386	366
Tilgang	327	520
Avhendet	-10	-375
Overført fra nivå 1 eller 2	0	0
Overført til nivå 1 eller 2	0	0
Balanse per 31.12.2019	2 424	7 092

Sensitivitetsanalyse nivå 3

NOK mill.	Effekt ved 20 % fall i aksjekurs-er	Effekt ved 12 % fall i eiendompriser
Aksjer	0	0
Private Equity	-187	0
Hedgefond	-209	0
Eiendomsfond	-12	-7
Eiendom	0	-851
Sum	-409	-858

Note 13: Klassifikasjon av finansielle instrumenter

NOK mill.	Nordea Liv AS		Nordea Liv konsern	
	2019	2018	2019	2018
Eiendeler				
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	2	2	0	0
Finansielle eiendeler etter kostmetoden	2	2	0	0
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	7 265	6 426	0	0
Investeringseiendom	0	0	7 014	6 171
Aksjer og andeler	82 741	63 069	82 741	62 973
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	18 136	18 007	18 107	18 007
Finansielle derivater	104	12	104	12
Utlån og fordringer	79	108	96	108
Andre finansielle eiendeler	638	1 027	936	1 556
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	108 962	88 649	108 998	88 827
Utlån og fordringer	31 511	30 404	31 511	30 404
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	511	790	511	790
Finansielle eiendeler til amortisert kost	32 022	31 194	32 022	31 194
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelse i kollektivporteføljen	49	50	49	50
Eierbenyttet eiendom	0	0	78	0
Immaterielle eiendeler	196	200	196	200
Andre eiendeler	463	440	413	440
Ikke-finansielle eiendeler	708	690	736	690
Sum eiendeler	141 695	120 537	141 757	120 712
Gjeld				
Finansielle derivater med negativ verdi	34	212	34	212
Finansiell gjeld til virkelig verdi over resultatet	34	212	34	212
Ansvarlig lån	2 830	2 830	2 830	2 830
Finansiell gjeld til amortisert kost	2 830	2 830	2 830	2 830
Forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser	51 672	50 050	51 672	50 050
Forsikringsforpliktelse - særskilt investeringsportefølje	77 977	59 038	77 977	59 038
Avsetninger for forpliktelser	904	630	904	630
Forpliktelser ekskl. finansielle derivater	343	197	401	371
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	35	32	35	31
Ikke-finansiell gjeld	130 932	109 947	130 989	110 121
Sum egenkapital	7 900	7 549	7 904	7 549
Sum gjeld og egenkapital	141 695	120 537	141 757	120 712

Note 14: Virkelig verdi finansielle instrumenter til amortisert kost

Per 31.12.2019

NOK mill.	Bokført verdi	Nivå I	Nivå II	Nivå III	Virkelig verdi
Utlån og fordringer	31 511	0	32 639	0	32 639
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	511	0	527	0	527
Sum finansielle instrumenter til amortisert kost	32 022	0	33 166	0	33 166

Per 31.12.2018

NOK mill.	Bokført verdi	Nivå I	Nivå II	Nivå III	Virkelig verdi
Utlån og fordringer	30 404	0	31 504	0	31 504
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	790	0	803	0	803
Sum finansielle instrumenter til amortisert kost	31 194	0	32 307	0	32 307

Gjennomført nedskrivningstest har ikke medført behov for nedskrivning i 2019.

Note 15:

Inntekter fra finansielle instrumenter fordelt på kategori

	Nordea Liv AS		Nordea Liv konsern	
<i>NOK mill.</i>	2019	2018	2019	2018
Finansielle eiendeler til virkelig verdi				
Aksjer og andeler				
Utbytte fra aksjer og andeler	130	71	130	71
Realisert gevinst/tap på aksjer og andeler	2 530	2 418	2 530	2 418
Urealisert gevinst/tap på aksjer og andeler	7 785	-5 098	7 950	-4 933
Sum aksjer og andeler	10 445	-2 609	10 610	-2 445
Rentepapirer				
Renteinntekter	353	334	353	334
Realisert gevinst/tap på rentepapirer	-91	-27	-91	-27
Urealisert gevinst/tap på rentepapirer	93	-73	93	-73
Sum rentepapirer	354	234	354	234
Finansielle derivater				
Renteinntekter	0	0	0	0
Realisert gevinst/tap på finansielle derivater	-450	-45	-450	-45
Urealisert gevinst/tap på finansielle derivater	269	-175	269	-175
Sum finansielle derivater	-181	-220	-181	-220
Inntekt fra investering i datterselskap og tilknyttet selskap	679	1 002	0	0
Eiendom				
Leieinntekt	0	0	232	221
Verdiendring	0	0	447	617
Sum eiendom	0	0	679	838
Annet				
Agio diverse	3	2	3	2
Andre finansielle inntekter og kostnader	1	3	1	3
Sum annet	3	5	3	5
Sum inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi	11 466	-1 588	11 466	-1 587
Finansielle eiendeler som holdes til forfall				
Renteinntekter	25	26	25	26
Realisert gevinst/tap på eiendeler som holdes til forfall	0	0	0	0
Sum inntekter fra finansielle eiendeler som holdes til forfall	25	26	25	26
Lån og fordringer				
Renteinntekter	1 102	1 079	1 102	1 079
Sum inntekter fra lån og fordringer	1 102	1 079	1 102	1 079
Sum inntekter fra finansielle eiendeler	12 592	-483	12 592	-483

Note 16:

Aksjer og andeler i samme konsern

NOK mill.

Datterselskaper - Nordea Liv AS

Selskapsnavn	Forretningskontor	Eierandel / stemmeandel	Resultat 2019	Anskaffelseskost	Bokført verdi
Kundeportefølje					
Nordea Liv Eiendom AS	Bergen	100%	679	12 568	6 034
Sum Kundeportefølje			679	12 568	6 034
Selskapsportefølje					
Nordea Aktuariatjenester Norge AS	Bergen	100%	0	2	2
Totalt datterselskap			679	12 570	6 037

Selskaper i samme konsern

Selskapsnavn	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
Nordea Liv Eiendom AS	Bergen	100%	100%
Folke Bernadottesvei 38 AS	Bergen	100%	100%
Krinkelkroken 1 AS	Bergen	100%	100%
Grensesvingen 2-18 AS	Bergen	100%	100%
Henrik Ibsensgt 53 AS	Bergen	100%	100%
NLE Munchsgt 5B AS	Bergen	100%	100%
Arkaden Eiendom AS	Bergen	100%	100%
Kokstadflaten 4 AS	Bergen	100%	100%
Kokstadflaten 6 AS	Bergen	100%	100%
Rådhuspassasjen AS	Bergen	100%	100%
Havnespeilet AS	Bergen	100%	100%
Nykirkebakken 2 AS	Bergen	100%	100%
Olav Kyrresgate 22 AS	Bergen	100%	100%
Sommerrogaten 13-15 AS	Bergen	100%	100%
Øwrebygg AS	Bergen	100%	100%
Haslevangen 28/30 AS	Bergen	100%	100%
Fr Nansens Plass 7 II AS	Bergen	100%	100%
Fr Nansens Plass 7 II ANS	Bergen	100%	100%
NLE Bento AS	Bergen	100%	100%
NLE Bento ANS	Bergen	100%	100%
Norske Liv AS	Bergen	100%	100%
Eiendomsselskapet Dronning Mauds Gate 15 AS	Bergen	100%	100%
Nordea Aktuariatjenester Norge AS	Bergen	100%	100%

Note 17:

Aksjer og andeler til virkelig verdi over resultatet

NOK mill.	Virkelig verdi / Bokført verdi	
	Investeringsporteføljen	Kollektiv- og selskapsporteføljen
Nordea Global II	16 330	0
Nordea FRN Kreditt	5 945	0
Nordea Kort Obligasjon Pluss	5 042	0
Nordea 1 - US Corporate Bond Fund HBIN-NOK	3 717	0
Nordea Kreditt Pluss Etisk S growth	3 665	0
Nordea Kapital	3 217	547
Nordea Obligasjon III	2 748	0
Nordea Global High Yield	2 222	0
Nordea 1 - Emerging Market Bond HBIN-NOK	1 818	0
Alfred Berg Norge Inst	1 805	0
Nordea Europeisk Kredittobligasjon	1 802	0
Nordea Stabile Aksjer Global	1 744	0
BNP Paribas - Easy MSCI North America ex CW TrXCap	1 686	0
Nordea Global	0	1 627
Nordea Norsk Kredittobligasjon Fund I growth	1 514	0
Nordea Norge Verdi	1 493	0
Nordea North American Enhanced Fund I growth NOK	1 373	0
Wellington US Research S	1 270	0
Nordea Global Passive Fund S growth NOK	1 139	0
Nordea FRN OMF	1 082	0
Nordea Discretionary Global Equity C growth NOK	988	0
Pareto Investment Fund C	811	0
Nordea 1 - Emerging Stars Bond Fund - HBI NOK	801	0
Nordea 1 - North American Value Fund BI-NOK	785	0
Nordea 2 - European Enhanced Equity Fund BI-NOK	741	0
Nordea Stabile Aksjer Global Etisk	708	0
Nordea 2 - US Corporate ESG Bond Fund HBI-NOK	634	0
Nordea 1 - European Value Fund BI-NOK	630	0
T. Rowe Price Japanese Equity Q1-EUR	612	0
JPMorgan US Smaller Companies I-USD	560	0
Nordea Norwegian Stars Fund I growth	522	0
C WorldWide Norge III	508	0
Nordea Kort Obligasjon	496	0
JPMorgan Europe Select Equity I-EUR	496	0
T. Rowe Price Asian ex-Japan Equity Q1-USD	489	0
Nordea 2 - Stable Emerging Mkt Aksjer Etisk BI-NOK	393	0
Nordea 1 - European Stars Equity Fund - BI NOK	391	0
Nordea Global Passive Fund A growth NOK	350	0
Nordea 1 - Asia ex Japan Equity Fund BI-NOK	332	0
Nordea 1 - Emerging Stars Equity Fund BI-NOK	319	0
Nordea Private Banking Obligasjon B Growth	311	0
Nordea 2 - Global Sustainable Enhanced Eq - X USD	0	308
Nordea 1 - European Small and Mid Cap Eq Fd BI-NOK	307	0
Nordea Nordic Small Cap Fund A growth NOK	282	0
Andre aksjer og andeler	5 480	2 704
Sum aksjer og andeler	77 556	5 185

Note 18: Derivater

<i>NOK mill.</i>	Anskaffelseskost	Risikoutsatt eksponering	Markedsverdi negativ	Markedsverdi positiv	Markedsverdi total
Valutaforwards	0	4 904	-34	105	71
Sum valutaderivater	0	4 904	-34	105	71
Sum derivater	0	4 904	-34	105	71

Handel i derivater kan benyttes i forvaltning av aksjer og rentepapirer. Derivater benyttes med formål om å redusere risiko og effektivisere forvaltningen innenfor regulative- og styrets rammer.

Aksje- og rentederivatene er standard OTC-produkter og er sensitive for endringer i hhv. aksjeindeks og rentenivå.

Valutaterminkontrakter benyttes for å redusere eksponeringen i utenlandsk valuta og er sensitiv for endring i valutakurser. Verdiendringer motsvares i det vesentligste av verdiendringer på andre eiendelsposter.

Note 19: Bygninger til eget bruk og investeringseiendommer

Samtlige av Nordea Livs investeringseiendommer er eid gjennom egne datterselskaper.

I verddivurdering pr. 31.12.19 er det benyttet følgende nominelle, effektive avkastningskrav:

Kontoreiendom:	Intervall fra 5,9 prosent til 8,5 prosent, veiet gjennomsnitt 6,8 prosent
Annet:	Intervall fra 8,5 prosent til 11,5 prosent, veiet gjennomsnitt 9,5 prosent

Det foreligger ingen restriksjoner med hensyn til salg eller på bruk av inntekter og kontantstrømmer fra eiendommene. Ut over leiekontraktenes bestemmelser om standard på lokalene, samt å vedlikeholde eiendommene på normal måte, finnes det ingen kontraktsmessige forpliktelser til å utvikle eiendommer.

Eiendomstype	Brutto leieareal m²	Leie NOK pr m²	Markedsverdi NOK mill.	Gj.sn. leietid i antall år
Kontor	166 708	2 323	7 006	5,2
Øvrig	0	0	34	4,4
Prosjekt	4 405	1 552	52	4,3
Totalt	171 113	2 335	7 092	5,2
Herav eiendom til eget bruk	Egenleie m²	Totalareal m²	Markedsverdi NOK mill.	Leie egen bruk NOK mill.
Folke Bernadottesvei 38	2 488	26 175	820	5,4
Totalt	2 488	26 175	820	5,4

Markedsverdi på arealer til egen utnyttelse utgjør 78 millioner kroner.

Markedsleie er lagt til grunn ved beregning av leie for lokaler til egen bruk.

Note 19:

Bygninger til eget bruk og investeringseiendommer forts.

NOK mill.

Tilgang/avgang og verdiregulering	Investerings- eiendom	Eierbenyttet eiendom
Balansført verdi pr. 31.12.2017	5 217	79
Tilgang, kjøp/aktivering eiendommer	948	0
Netto gevinst som resultat av justering til virkelig verdi	422	0
Avhendelser	-417	0
Balansført verdi pr. 31.12.2018	6 171	79
Tilgang, kjøp/aktivering eiendommer	789	0
Netto gevinst som resultat av justering til virkelig verdi	428	0
Avhendelser	-375	-1
Balansført verdi pr. 31.12.2019	7 014	78

Note 20:

Kapitalavkastning

Kollektivporteføljen total	2019	2018	2017	2016	2015
Kapitalavkastning I	4,63%	4,83%	4,28%	4,15%	3,92%
Kapitalavkastning II	5,81%	3,90%	4,82%	4,42%	3,55%
Høy portefølje	2019	2018	2017	2016	2015
Kapitalavkastning I	5,94%	4,88%	4,15%	4,15%	4,48%
Kapitalavkastning II	5,56%	3,82%	4,57%	4,30%	3,50%
Y - portefølje (avviklet)	2019	2018	2017	2016	2015
Kapitalavkastning I	n/a	n/a	5,03%	4,40%	3,67%
Kapitalavkastning II	n/a	n/a	5,65%	4,69%	3,61%
Lav portefølje	2019	2018	2017	2016	2015
Kapitalavkastning I	3,66%	4,78%	4,02%	3,77%	3,21%
Kapitalavkastning II	5,99%	3,98%	4,75%	4,49%	3,59%
Selskapsportefølje	2019	2018	2017	2016	2015
Kapitalavkastning	1,31%	0,79%	1,20%	1,11%	1,30%

Beregning av kapitalavkastning er basert på modifisert Dietz metode.

Note 21:

Immaterielle eiendeler, anlegg og utstyr

<i>NOK mill.</i>	Driftsmidler	Bruksretts- eiendel 1)	Immaterielle eiendeler 2)
Anskaffelseskost pr. 01.01.2019	94	58	627
Tilgang i året	1	0	51
Avgang i året	0	0	0
Anskaffelseskost pr 31.12.2019	94	58	678
Akkumulert ordinær avskrivning pr. 01.01.2019	85	0	243
Avgang akkumulert ordinær avskrivning	0	0	0
Årets ordinære avskrivninger	0	5	31
Akkumulert ordinære avskrivninger pr 31.12.2019	85	5	274
Akkumulerte nedskrivninger pr 01.01.2019	0	0	184
Årets nedskrivninger	0	0	24
Akkumulerte nedskrivninger pr 31.12.2019	0	0	209
Netto bokført verdi pr 31.12.2019	9	53	196

1) Bruksrettseiendel gjelder leie av lokaler i henhold til IFRS 16 (Leasing).

2) Immaterielle eiendeler er internt utviklede IT-systemer.

Økonomisk levetid / Avskrivningsplan:

Driftsmiddel-gruppe	Økonomisk levetid i år	Avskrivnings- metode
EDB utstyr	4	Lineær
Kontorutstyr	5	Lineær
Aktiverte IT-systemer	5-12	Lineær
Bruksrettseiendel	11	Lineær

Driftsmidlene forventes å ha en økonomisk levetid lik avskrivningstiden.

Note 22:

Aksjekapital

	Aksjenes antall	Pålydende verdi	Sum aksjekapital NOK mill.
Aksjekapital	6 800 000	100	680
Aksjeeier	Nordea Life Holding AB		
Eierandel	100%		

Det foreligger ingen rettigheter som kan medføre utstedelse av nye aksjer.

Alle aksjene har lik stemmerett.

Note 23:

Salgskostnader

<i>NOK mill.</i>	2019	2018
Personalkostnader	34	36
Provisjoner (til andre selskaper)	192	188
Andre salgskostnader	5	23
Sum salgskostnader	233	248

Note 24:

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader

NOK mill.	IAS19R	IAS19R
	2019	2018
Netto pensjonsforpliktelser(+)/pensjonseiendel (-)	154	128
Sum	154	128

Antall aktive medlemmer 31.12.19 - Ytelsesbasert ordning ¹⁾	9	11
Antall pensjonister 31.12.19 - Ytelsesbasert ordning	102	100
Antall aktive medlemmer 31.12.19 - Innskuddsordning ²⁾	207	203
Gjennomsnittlig antall fast ansatte	216	227
Gjennomsnittlig antall årsverk	201	214

¹⁾ Gjelder ytelsesordning inkl. usikret ordning, ex syntetiske ordninger.

²⁾ Inkluderer direkte innleide vikarer.

Pensjonsplaner

Nordea Liv er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene etter denne loven. Selskapets pensjonsordninger er sikret i og administrert av Nordea Liv Norge AS.

Selskapet har også påtatt seg pensjonsforpliktelser i forbindelse med førtidspensjoner og tilleggspensjoner som ikke er dekket av pensjonsordningene i selskapet. Tilleggspensjoner og førtidspensjoner som ikke er forsikret bokføres direkte som pensjonsforpliktelser i balansen.

Selskapets har forpliktelse knyttet til kompensasjonsordning i forbindelse med konvertering fra ytelse- til innskudd i 2017. I tillegg har selskapet forpliktelse knyttet til virtuell innskuddsordning for lønn over 12G. Disse to ordningene omtales syntetiske ordninger. De syntetiske ordningene inngår i netto pensjonsforpliktelse.

Nordea Liv er medlem i Fellesordningen for AFP (Avtalefestet pensjon) som ble opprettet med virkning fra 2011 og er ytterligere omtalt i eget avsnitt. Gjennomsnittsalder for de aktive medlemmene i ytelsesordningen er 62 år.

Ytelsesbaserte pensjonsplaner

Pensjonsordningene i Nordea Liv er regnskapsført i samsvar med IAS19R som innebærer at nåverdien av pensjonsforpliktelsene fratrukket markedsverdien av pensjonsmidlene reflekteres i balansen. De vesentligste ordningene er dekket av eiendeler i Nordea Liv AS. Tilleggspensjoner og førtidspensjoner som ikke er forsikret, bokføres direkte som pensjonsforpliktelser i balansen. Aktuarielle gevinster og tap som følge av endrede forutsetninger samt avvik mellom forventet og faktisk avkastning på pensjonsmidler blir innregnet i andre resultatkomponenter i henhold til IAS19R (post 19 i resultatregnskapet). Hensyntatt utsatt skattefordel belastes egenkapitalen med 75 prosent av årets aktuarielle gevinster og tap. Det tillegges 5 prosent finansskatt samt arbeidsgiveravgift på 14,1 prosent på nettoforpliktelsen.

Ordinær pensjonsalder i Nordea Liv er 67 år. Ytelsesordningen gir, basert på folketrygdens nåværende betingelser, rett til alderspensjon tilsvarende 67 prosent av pensjonsgrunnlaget på pensjoneringstidspunktet. Ved mindre enn 30 års tjenestetid på pensjoneringstidspunktet foretas en forholdsmessig avkorting. Uttak av tjenestepensjon kan starte fra 62 år.

Innskuddsbaserte pensjonsplaner

Fra 01.01.2011 ble ytelsesordningen lukket for nyansatte. Med virkning fra 01.01.17 ble alle ansatte født etter 1958 konvertert til innskuddsordningen.

Selskapet har følgende premiesatser for innskuddspensjon:

- Lønn fra 0 til og med 7G: 7 prosent

- Lønn fra 7,1G til og med 12G: 18 prosent

I tillegg er det etablert en innskuddsordning der årlig innskudd utgjør 18 prosent av innskuddsgrunnlaget for lønn over 12G.

Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonssparingen.

For innskuddsordningen, vil kun opptjente men ikke innbetalte innskudd, være reflektert i balansen.

Avtalefestet pensjon - AFP

Med virkning fra og med 01.01.2011 ble det vedtatt å endre AFP-ordningen (Avtalefestet Pensjon). Endringene medførte at det ble opprettet en ny flerforetaks ytelsespensjonsordning. Da informasjon om Nordea Livs andel av ordningens forpliktelser og kostnader ikke er tilgjengelig fra Fellesordningens side (administrator), kan ikke AFP-ordningen innregnes som en ytelsesordning.

Den nye AFP-ordningen er regnskapsført som en innskuddsordning i henhold til IAS19R.

IAS19R pensjonsberegninger og forutsetninger

Beregningen av pensjonsforpliktelsene utføres av aktuar og er basert på aktuarielle forutsetninger som er likt fastsatt for alle pensjonsordningene i Nordea Norge.

Økonomiske forutsetninger	2019	2018
Diskonteringsrente	2,20%	2,82%
Forventet lønnsregulering	2,20%	2,82%
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	2,20%	2,82%
Forventet regulering av løpende pensjoner	1,00%	2,00%
Forventet regulering av folketrygdens grunnbeløp	3,00%	3,00%
Turnover	4,50%	4,50%
Dødelighetstabell	K2013	K2013

Fastsettelse av de økonomiske forutsetningene er basert på reglene i IAS19R. Det vil være vesentlig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst samt regulering av folketrygdens grunnbeløp.

IAS19R stiller krav til at det for diskonteringsrente skal anvendes en foretaksobligasjonsrente av høy kvalitet.

Som grunnlag for valgt diskonteringsrente benyttes i Nordea Liv renten for norske obligasjoner med fortrinnsrett (OMF rente).

Note 24:

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader forts.

Forventet avkastning på pensjonsmidlene er i henhold til IAS19R og er satt lik nettorenten. Denne tilsvarer diskontringsrenten. I beregningen av pensjonsforpliktelser for 2019 har selskapet tatt utgangspunkt i dødelighetstabellen K2013. K2013 er basert på et dynamisk dødelighetsgrunnlag.

Sammensetning av pensjonsmidlene

Fonderte pensjonsordninger	2019	2018
Aksjer	10,0 %	9,0 %
Obligasjoner & Pengemarkedsfond	14,1 %	15,6 %
Obligasjoner til amortisert kost	61,4 %	61,6 %
Eiendom	13,9 %	12,3 %
Annet	0,6 %	1,4 %
Totalt	100,0 %	100,0 %

P Pensjonsmidlene i ordningen forvaltes av Nordea Liv og inngår i selskapets kollektiv portefølje. For vurdering av risiko relatert til midlene vises det til note 11. Avkastningen på pensjonsmidlene i 2019 følger Nordea Liv Norge AS sin avkastning i kollektivporteføljen. Avkastning er gjengitt i note 20..

Beløp innregnet i balansen per 31. desember

<i>NOK mill.</i>	IAS19R 2019	IAS19R 2018
Nåverdi av pensjonsforpliktelsene	268	254
-Pensjonsmidler	139	147
Faktisk beregnede netto pensjonsforpliktelser	130	108
Arbeidsgiveravgift og finansskatt	25	21
Balansførte netto pensjonsforpliktelser (+)/eiendel (-)	154	128
Hvorav		
relatert til ufonderte ordninger	116	103

Endringer i nåverdien av pensjonsforpliktelsene

<i>NOK mill.</i>	2019	2018
Nåverdi av pensjonsforpliktelsene 01.01	254	271
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	3	3
Rentekostnader av pensjonsforpliktelsene	8	6
Utbetaling av pensjoner	-13	-14
Endring knyttet til syntetiske pensjonsordninger	0	2
Aktuarielle gevinster(-)/tap(+)	16	-15
Nåverdi av pensjonsforpliktelsene 31.12	268	254

Oversikt over aktuarielle gevinster og tap

<i>NOK mill.</i>	IAS19R 2019	IAS19R 2018
Effekt av endrede aktuarielle forutsetninger inklusive arbeidsgiveravgift		
hvorav:		
- på pensjonsmidler, (-)kostnad/ (+)inntekt	-9	-7
- på pensjonsforpliktelser, (-)kostnad/ (+)inntekt	-19	17
Resultatført i andre resultatkomponenter - OCI	-28	10
Skatt på andre resultatkomponenter	7	-2
Sum andre resultatkomponenter	-21	7

Endringer i markedsverdien på pensjonsmidlene

<i>NOK mill.</i>	IAS19R 2019	IAS19R 2018
Pensjonsmidler 01.01	147	154
Forventet avkastning på midlene	4	4
Utbetalte pensjoner	-9	-9
Innbetalinger til pensjonsordningene	5	4
Aktuarielle gevinster/tap (-)	-8	-6
Pensjonsmidler 31.12	139	147
Faktisk avkastning på pensjonsmidlene	8	6

Note 24:

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader forts.

Innregnede pensjonskostnader

<i>NOK mill.</i>	IAS19R 2019	IAS19R 2018
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	3	3
Rentekostnader av pensjonsforpliktelsene	8	7
Forventet avkastning på midlene	-4	-2
Årets kostnad, syntetiske pensjonsordninger	0	2
Netto pensjonskostnader	7	11
Arbeidsgiveravgift og finansskatt	1	2
Årets resultatførte pensjonskostnad (+) / inntekt (-)	8,4	13,3

Sensitivitetsanalyse pensjonsberegning 2019 basert på IAS19R

<i>NOK mill.</i>	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst		G- regulering		Økt levealder	
Endring i prosentpoeng	0,5 %	-0,5 %	0,5 %	-0,5 %	0,5 %	-0,5 %	+ 1 år	- 1 år
Estimert endring i:								
- Pensjonsforpliktelse PBO	-15,8	13,5	0,9	-0,9	-0,2	0,1	16,2	-16,0
- Pensjonskostnad	-0,0	0,3	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,4	-0,4

Diskonteringsrente:

En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen.

Forventet lønnsregulering:

En økning i lønnsvekst vil isolert sett også medføre en økning i pensjonsforpliktelsen.

Folketrygdens grunnbeløp (G-regulering).

En økning i G-reguleringen vil isolert sett medføre en reduksjon i pensjonsforpliktelsen.

Forventet levetid:

Utbetalingsforpliktelsen gjelder for det resterende livsløpet til deltakerne i ordningen. En økning i forventet levetid vil lede til en økning i ordningens netto forpliktelse.

Note 25:

Ansvarlig kapital og Solvenskapitalkrav

Nordea Liv er underlagt Lov om finansforetak og finanskonsern, med tilhørende Forskrift til finansforetaksloven om gjennomføring av Solvens II-direktivet.

Nordea Liv beregner solvensposisjonen ved hjelp av standardmetoden slik den er definert i Solvens II-forskriften. Beregningen tar hensyn til volatilitetsjusteringen, overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger og overgangsbestemmelsen for aksjerisiko.

<i>NOK mill.</i>	2019	2018
Markedsrisiko	8 537	8 006
Livsforsikringsrisiko	3 001	2 791
Helserisiko	421	399
Motpartsrisiko	457	160
Diversifisering	-2 403	-2 063
Basiskrav til solvenskapital	10 012	9 293
Operasjonell risiko	276	296
Tapsabsorberende effekt av utsatt skatt	-257	-645
Tapsabsorberende effekt av forsikringstekniske avsetninger	-3 516	-2 939
Solvenskapitalkrav	6 516	6 004
Minstekapitalkrav før anvendelse av nedre og øvre grense	2 261	2 070
Minstekapitalkrav etter anvendelse av nedre og øvre grense	2 261	2 070
Det absolutte minstekapitalkravet er 3,7 mEUR		
Innbetalt egenkapital	1 127	1 127
Avstemmingsreserve	7 462	7 041
Kapitalgruppe 1	8 589	8 168
Evigvarende ansvarlig lånekapital	830	830
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	2 000	2 000
Risikoutjevningfond	30	66
Kapitalgruppe 2	2 860	2 896
Utsatt skattefordel	0	0
Kapitalgruppe 3	0	0
Sum basiskapital	11 449	11 064
Sum supplerende kapital	0	0
Sum ansvarlig kapital	11 449	11 064
Tellende ansvarlig kapital til dekning av solvenskapitalkravet	11 449	11 064
Tellende ansvarlig kapital til dekning av minstekapitalkravet	9 041	8 582
Solvensgrad	176%	184%
Solvenskapitalmargin	4 934	5 060
Solvensgrad uten overgangsbestemmelse for tekniske avsetninger	176%	178%
Solvenskapitalmargin uten overgangsbestemmelse for tekniske avsetninger	4 934	4 721
Minstekapitalgrad	400%	415%
Minstekapitalmargin	6 780	6 512
Minstekapitalgrad uten overgangsbestemmelse for tekniske avsetninger	400%	402%
Minstekapitalmargin uten overgangsbestemmelse for tekniske avsetninger	6 780	6 258

Note 26: Andre kostnader

<i>NOK mill.</i>	2019	2018
Forvaltningshonorar selskapsportefølje	3	4
Renter på ansvarlig lån	97	84
Øvrige finanskostnader	6	1
Rentekomponent leasing IFRS 16	2	0
Sum	107	88

Note 27: Godtgjørelse til revisor

<i>NOK mill.</i>	Nordea Liv konsern		Nordea Liv AS	
	2019	2018	2019	2018
Lovpålagt revisjon	2,0	2,2	1,7	1,7
Andre attestasjonstjenester	0,0	0,5	0,0	0,0
Skatterådgivning	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre tjenester utenfor revisjonen	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	2,1	2,7	1,7	1,7

Tall er inkl MVA

Note 28:

Ytelser og lån til ledende ansatte

NOK		Lønn / Honorar	Bonus	Annen godtgjørelse	Totale godtgjørelser	Årets pensjons- kostnad
Ledende ansatte:						
Administrerende direktør	Randi Marjamaa	2 670 087	1 013 522	111 437	3 795 046	377 855
Direksjonssekretær	Leif Raanes	1 607 746	12 098	184 475	1 804 319	480 057
Divisjonsdirektør Finans (fom 01.02.2019)*	Leif-Rune Huseby Rein	1 315 152	484 315	32 406	1 831 873	235 669
Divisjonsdirektør Kundeservice	Vibeke Siljan Krohn	1 940 113	134 854	27 684	2 102 651	254 154
Divisjonsdirektør Økonomi og adm.	Jørn Bjarte Nøstdal	2 030 332	12 098	267 799	2 310 229	649 242
Divisjonsdirektør IT	Bård Bjerkestrand	1 575 885	120 710	154 568	1 851 163	425 566
Divisjonsdirektør Digital (fom 01.04.2019)*	Phu Le Duong	1 366 252	0	20 763	1 387 015	240 020
Divisjonsdirektør Produkt	Anne Marit Benterud	1 842 453	12 098	194 431	2 048 982	505 102
Divisjonsdirektør Marked	Hanne Sannes-Moe	1 418 317	391 500	33 236	1 843 053	183 410
Chief Risk Officer	Egil Heilund	2 332 628	12 098	34 483	2 379 209	293 673

* Ytelser for perioden som angitt

NOK		Honorar
Styret		
Leder	Katja Bergquist*	0
Medlem	Johan Bertil Ludvig Nystedt*	0
Medlem	Olav Andreas Munch**	320 000
Medlem (fom 04.09.19)	Jon Brenden*	0
Medlem (tom 03.09.19)	Øistein Gamst Sandlie*	0
Ansattvalgt medlem (fom 01.12.2019)	Kenneth Fredriksen	0
Ansattvalgt medlem (tom 30.11.2019)	Solveig Østvik Pedersen	11 250

Honorar totalt utbetalt til styremedlemmer utgjorde i 2019 kroner 331.250

* Ansatt i annet selskap i Nordea-konsernet. Det utbetales ikke styrehonorar til styremedlemmer som er ansatt i Nordea-konsernet, unntatt ansattrepresentanter.

** Eksternt styremedlem

Særskilt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforhold (art og omfang), samt avtaler om bonus, overskuddsdelinger, opsjoner o.l.

Per 31.12.2019 har følgende ledende ansatte avtale om resultatbonus: administrerende direktør, divisjonsdirektør finans, divisjonsdirektør marked, divisjonsdirektør kundeservice og divisjonsdirektør IT. Det er et øvre tak for resultatbonus på mellom 25 og 100 % av fastlønn.

Administrerende direktør inngår i Nordea sitt overordnede resultatbaserte bonusprogram for toppledere (EIP). I 2019 er det utbetalt kroner 425.024 fra dette programmet. Det ikke inngått avtaler knyttet til tegningsretter, opsjoner eller tilsvarende rettigheter til noen ansatte i selskapet.

Nordea Liv Norge AS har ingen bonus-, pensjons- eller etterlønsavtaler for medlemmer av styret.

Lån og garantier til ansatte

Nordea Liv gir ikke lån til ansatte. Det er ikke stilt garantier til ansatte eller tillitsvalgte.

Note 29: Skatt

Nordea Liv Konsern			Nordea Liv AS	
2019	2018	NOK mill.	2019	2018
Årets skattekostnad fremkommer slik:				
-162	-296	Endring utsatt skatt	-162	-88
168	218	Betalbar skatt på årets resultat	168	219
0	15	Kompensasjon til kunder (betalt skatt v kjøp av eiendom)	0	15
269	-2	Korreksjon tidligere år	269	-2
275	-65	Årets skattekostnad ordinært resultat	275	145
-7	3	Skatt på andre resultatelementer	-7	3
268	-62	Årets skattekostnad/skatteinntekt(-) total resultat	268	148
Beregning av skattepliktig inntekt				
653	577	Ordinært resultat før skattekostnad	653	577
-28	10	Andre resultatkomponenter OCI før skatt	-28	10
625	588	Totalt resultat før skatt	625	588
-25	0	Permanente forskjeller	-25	0
770	326	Endring midlertidige forskjeller	770	326
-697	0	Estimatavvik midlertidige forskjeller foregående år	-697	0
674	914	Skattepliktig inntekt	674	915
0	-40	Anvendelse av fremførbart underskudd	0	-40
674	874	Grunnlag betalbar skatt	674	875
168	219	Beregnet betalbar skatt på årets resultat (25%)	168	219
465	0	Avsetning usikker skattefordel	465	0
633	219	Sum betalbar skatt i balansen	633	219
Avstemming av effektiv skattesats				
653	577	Resultat før skattekostnad	653	577
163	144	Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats 25%	163	144
-6	0	Skatteeffekt av permanente forskjeller	-6	0
0	-210	Endring I utsatt skatt eiendom	0	0
465	0	Avsetning usikker skattefordel	465	0
-345	0	Overgangsregel I henhold til ligning 2018	-345	0
-2	-14	Korreksjon av tidligere års skatt	-2	-14
0	15	Kompensasjon til kunder (betalt skatt)	0	15
275	-65	Årets skattekostnad	275	145
42%	-11%	Effektiv skattesats	42%	25%
2019	2018	Spesifikasjon av beregning utsatt skatt	2019	2018
Midlertidige forskjeller:				
0	-128	Pensjonsmidler (-)/forpliktelser(+)	0	-128
0	-57	Driftsmidler	0	-57
0	-1	Gevinst- og tapskonto	0	-1
-53	-125	Finansielle omløpsmidler selskapsportefølje	-53	-125
123	1 151	Gevinst- og tapskonto	123	1 151
70	841	Netto midlertidige forskjeller før fremførbart underskudd	70	841
0	-124	Fremførbart underskudd	0	-124
70	717	Grunnlag utsatt skatt/skattefordel(-)	70	717
18	180	Utsatt skatt (25%)/ Utsatt skattefordel (-) 25%	18	180

Note 29: Skatt forts.

*) Usikkerhet knyttet til selskapets skatteposisjoner

Tapsfradrag i skattemeldingen for 2016

Selskapet gjennomførte i 2016 restrukturering av eiendomsporteføljen. Restruktureringen medførte et skattemessig tap på 2.538 millioner kroner og selskapet balanseførte en skattefordel på 635 millioner kroner i regnskapet for 2016.

Selskapet har mottatt et vedtak fra Skatteetaten. Etter Skatteetatens vurdering skal tapsfradraget reduseres til 241 millioner kroner. Selskapet er ikke enig i denne vurderingen.

Grunnlaget for vedtaket er Skatteetatens forståelse av skattelovens § 10-35. Spørsmålet er hvorvidt mottatt konsernbidrag skal redusere skattemessig inngangsverdi knyttet til aksjene på mottakers hånd når det utdelte beløpet overstiger opptjent egenkapital i avgiverselskapet. I tillegg er spørsmålet om det har betydning hvorvidt konsernbidraget ytes direkte til morselskapet eller til et selskap høyere oppe i eierrekken. Skatteetatens påstand er at konsernbidrag omfattes av skattelovens § 10-35 og at bestemmelsen gjelder uavhengig av hvilket selskap som mottar konsernbidraget.

Selskapet har, i samsvar med IAS 12 Inntektsskatt, foretatt avsetning i regnskapet for 2019 i henhold det selskapet mener er et mest sannsynlig endelig utfall i saken. Totalt er det avsatt 306 millioner kroner i skatteforpliktelse basert på denne vurderingen. I tillegg er det avsatt 29 millioner kroner knyttet til vedtatt tilleggsskatt. Total avsetning knyttet til denne saken utgjør 335 millioner kroner per 31. desember 2019 og dette beløpet inngår i årets skattekostnad.

Nye skatteregler fra 1. januar 2018

Nye skatteregler for forsikrings- og pensjonsforetak ble vedtatt i desember 2018. Ved overgang til nye regler skal forskjellen mellom de regnskaps- og skattemessige verdier på eiendeler og forpliktelser i kundeporteføljene nullstilles. Forskjellen som nullstilles er skattepliktig/ fradragsberettiget og skal sammen med underskudd til fremføring føres på en gevinst- og tapskonto og inntekts-/kostnadsføres med minst 20 % per år.

Det er knyttet stor usikkerhet til tolkningen av overgangsreglene. Ordlyden i loven tilsier at det er forskjellen per 31. desember 2018 som skal føres på gevinst- og tapskontoen. Skattedirektoratet har imidlertid avgitt en prinsipputtalelse som tilsier at det er forskjellen per 1. januar 2018 som skal føres på gevinst- og tapskontoen. Hovedforskjellen er knyttet til behandling av avkastning på kundemidlene i 2018 samt håndtering av konsernbidrag/utbytte i 2018 fra datterselskaper i kundeporteføljene. I fremlagt statsbudsjett for 2020 ble 31. desember 2018 opprettholdt uten at det ble gitt noen nærmere veiledning. Ved utarbeidelsen av skattemeldingen for 2018 og årsregnskapet for 2019 har selskapet lagt til grunn prinsipputtalelsen fra Skattedirektoratet. Selskapet vurderer å endre skattemeldingen for 2018.

Urealisert tap per 1. januar 2018 knyttet til investeringer i datterselskaper utgjorde 1.380 millioner kroner og i skattemeldingen for 2018 ble dette beløpet overført til gevinst- og tapskontoen. Grunnet usikkerhet knyttet til fradragets størrelse ble skattefordel knyttet til overgangseffekten ikke innregnet i regnskapet for 2018.

Selskapet har mottatt et vedtak fra Skatteetaten og tapsfradraget knyttet til overgangsregelen er i henhold til vedtaket redusert med 517 millioner kroner. Bakgrunnen vedtaket er Skatteetatens forståelse av skattelovens § 10-35. Problemstillingen er tilsvarende som gjelder for mottatt vedtak i forbindelse med skattemeldingen for 2016.

Selskapet har vurdert hva som er det mest sannsynlige utfallet i saken. På bakgrunn av denne vurderingen er det i årsregnskapet for 2019 lagt til grunn at tapsfradraget reduseres med 517 millioner kroner til 863 millioner kroner og har innregnet en skattefordel på 216 millioner kroner.

Skatteeffekten av tap på overgangsregelen i henhold til innsendt skattemelding, 345 millioner kroner, fremgår i egen linje i tabellen ovenfor. Skatteeffekt av regnskapsmessig justering av tapsfradrag utgjør 130 millioner kroner og er i tabellen presentert sammen med avsetning foretatt for 2016 og utgjør til sammen 465 millioner kroner.

Note 30: Ansvarlig lånekapital

NOK mill.

Betingelser	Forfall	Långiver	2019	2018
Rente 2,23 % p.a. til 31.12.2019 1)	Evigvarende	Nordea Life Holding AB	390	390
Rente 2,23 % p.a. til 31.12.2019 1)	Evigvarende	Nordea Life Holding AB	440	440
3 mnd NIBOR + 244 bp 2)	2025	Nordea Life Holding AB	2 000	2 000
Sum			2 830	2 830

Rentekostnader ansvarlige lån utgjorde 96,9 millioner kroner i 2019.

1) Påløpte renter i renteperioden forfaller til betaling senest innen en måned etter renteperioden. Renteperioden tilsvarer regnskapsåret. Lån er nominert i NOK. Lånene er evigvarende, men låntaker har allikevel rett til å si opp lånene for innfrielse med 6 års varsel, forutsatt Finanstilsynets godkjenning.

2) Påløpte renter i renteperioden forfaller til betaling senest innen siste bankdag i renteperioden. Renteperioden er kvartalsvis. Lån er nominert i NOK. Lånet har en løpetid på 10 år. Låntaker har imidlertid rett til, senere enn fem år etter utstedelse, å innfri lånet med 3 måneders varsel, forutsatt Finanstilsynets godkjenning.

Note 31: Andre forpliktelser

Nordea Liv Konsern			Nordea Liv AS	
2019	2018	NOK mill.	2019	2018
124	176	Leverandørgjeld	10	1
14	14	Mellomværende med samarbeidspartnere	14	14
0	0	Mellomværende datterselskaper	0	0
44	0	Uoppgjorte verdipapirhandler	44	0
57	56	Skyldige offentlige avgifter	57	56
239	245	Sum annen gjeld	125	71

Note 32:

Nærstående parter

Informasjonen under er presentert ut fra Nordea Liv konsern perspektiv, som betyr at informasjonen viser effekten fra nærstående parter 1) på Nordea Livs konsernregnskapstall.

<i>NOK mill.</i>	31.12.2019	31.12.2018
Eiendeler		
Bankinnskudd	561	562
Derivater	45	0
Andre eiendeler	32	24
Gjeld		
Derivater	-18	-4
Ansvarlig lånekapital	-2 830	-2 830
Annen gjeld	-19	-12
Resultat		
Renteinntekter	5	3
Returprovisjon	110	103
Andre driftsinntekter	18	19
Netto resultat på poster til virkelig verdi	2	-89
Rentekostnader	-3	0
Rentekostnader (ansvarlig lån)	-97	-84
Provisjonskostnader	-116	-116
Forvaltningshonorar	-28	-27
Andre driftskostnader	-39	-24

1) Nærstående parter er andre selskaper i Nordea Bank AB konsernet.

Transaksjoner med nærstående parter er gjennomført i Nordea Liv og det nærstående selskapets ordinære virksomhet til de samme kriterier og betingelser som er gitt i sammenlignbare transaksjoner med lignende kunderelasjon til Nordea Liv.

Nordea Liv leier lokaler av Folke Bernadottes vei 38 AS som inngår i Nordea Liv konsernet. Husleie i 2019 utgjorde 8,9 millioner kroner (9,4 millioner kroner i 2018).

Note 33

Leasing

Nordea Liv AS har med virkning fra 01.01.2019 implementert IFRS 16. Standarden fastsetter prinsipper for innregning, måling og presentasjon av leieavtaler. En kontrakt er, eller inneholder en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å ha kontroll over bruken av en identifisert eiendel i en periode i bytte mot vederlag. Nordea Liv AS anvender standarden på alle slike kontrakter med unntak av kontrakter med kort levetid eller der den underliggende eiendelen har lav verdi. For Nordea Liv AS er det kontrakt om leie av kontorlokaler og firmabiler som inngår i beregning av bruksrettseiendel og tilhørende leieforpliktelse.

På iverksettelsestidspunktet innregner leietaker en bruksrettseiendel og en leieforpliktelse. Leieforpliktelsen måles til nåverdien av leiebetalingen over avtalt leietid, hvor leiebetalingen diskonteres med leieavtalens implisitte rente dersom denne lett kan fastsettes. Om ikke benyttes marginal lånerente. Den marginale lånerenten er estimert basert på den observerte renten på selskapets lånefinansiering. Rentesatsen som ligger til grunn for neddiskontering av forpliktelsen gjenspeiler observert rente på selskapets lånefinansiering, avhengig av art og løpetid på de respektive kontraktene. Nordea Liv AS's husleieavtale justeres årlig med utvikling i konsumprisindeksen. Ved beregning av fremtidige leiebeløp er det ikke hensyntatt endringer i konsumprisindeksen, i tråd med kravene i IFRS 16.

Kontrakter kan inneholde både leiekomponenter og ikke-leiekomponenter. For praktiske formål tillater IFRS 16 at leietaker ikke skiller ut leiekomponenter som ikke er leie, og i stedet betrakter leiekomponenter og tilhørende ikke-leiekomponenter samlet. For leiekontrakter for fast eiendom hvor Nordea Liv er leietaker, er det valgt å ikke skille leie- og ikke-leiekomponenter, herunder felleskostnader, og i stedet betrakte disse som en samlet leiekontrakt. Det foreligger ikke opsjoner om forlengelse av leieavtalene.

Ved etterfølgende målinger reduseres leieforpliktelsen med betalt leie og økes med beregnede renter. Bruksrettseiendelen avskrives i tråd med kravene i IAS 16 og justeres for evt. ny måling av leieforpliktelsen som skyldes endringer i avtalte leiebetalinger (f. eks KPI-reguleringer).

Ved første gangs anvendelse av standarden kan leietaker velge å anvende standarden med tilbakevirkende kraft for hver tidligere rapporteringsperiode i henhold til reglene i IAS 8 «Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil» eller med tilbakevirkende kraft hvor den samlede virkningen innregnes på tidspunktet for førstegangsanvendelse, såkalt modifisert retrospektiv anvendelse. Nordea Liv AS har valgt det sistnevnte alternativ, som innebærer at sammenligningstallene ikke er omarbeidet. Bruksrettseiendelen for leide kontorlokaler er målt til anskaffelseskost som om IFRS 16 var gjeldende ved inngåelsen av leieavtalene. For firmabiler er bruksrettseiendelen målt til en verdi lik leieforpliktelsen.

Ved implementering av IFRS 16 01.01.2019 er det i beregning av leieforpliktelse og tilhørende bruksrettseiendel benyttet forventet kontantstrøm basert på kontraktsvilkår.

I balansen er bruksrettseiendelen klassifisert under linjen for anlegg og utstyr og leieforpliktelsen under forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring. I resultatregnskapet er avskrivning på bruksrettseiendelen klassifisert som forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. provisjoner for mottatt gjensforsikring) og rente på leieforpliktelsen blir klassifisert som andre kostnader. Dette representerer en endring fra sammenligningstallene hvor hele leiekostnaden ble presentert som driftskostnad.

Som en konsekvens av de nye reglene er Nordea Liv AS's kostnad for leie av kontorlokaler redusert med 8,9 millioner kroner i 2019, mens rentekostnaden er økt med 2,2 millioner kroner og avskrivningene er økt med 5,3 millioner kroner. Overgangen til IFRS 16 har altså gitt en marginal kostnadsreduksjon for selskapet på 1,3 millioner kroner i 2019.

Note 33

Leasing forts.

Balansposter

Bruksrettseiendel	Kontorlokaler	Biler	Sum
Implementering 01.01.2019	58	2	59
Avskrivninger i 2019	-5	1	-6
Bokført verdi 31.12.2019	52	1	53

Leieforpliktelse	Kontorlokaler	Biler	Sum
Implementering 01.01.2019	-63	-2	-64
Leiebetalinger i 2019	9	1	10
Kapitalisert rente i 2019	-2	0	-2
Bokført verdi 31.12.2019	-56	1	-57

Forfallsstruktur på leieforpliktelsen

Neddiskonterte kontantstrømmer	Kontorlokaler	Biler	Sum
Lengre enn 5 år	26	0	26
3-5 år	18	0	18
Mindre enn 3 år	13	1	14
Sum leieforpliktelse	56	1	57

Udiskonterte kontantstrømmer	Kontorlokaler	Biler	Sum
Lengre enn 5 år	34	0	34
3-5 år	21	0	21
Mindre enn 3 år	14	1	15
Sum leieforpliktelse	68	1	69

Resultatposter

Avskrivninger og rentekostnad	Kontorlokaler	Biler	Sum
Avskrivning bruksrettseiendel	5	1	6
Rentekostnad på leieforpliktelse	2	0	2

Note 34

Hendelser etter balansedagen

Markedsutvikling

Etter årsskifte har koronaviruset spredd seg fra Kina til resten av verden og vi ser at effektene av utbruddet gir konsekvenser for økonomien både lokalt og globalt. Kraftig fall i oljeprisen i mars, har resultat i kraftig børsfall og vil skape utfordringer for norsk økonomi fremover. Nordea Liv har en solid egenkapital og en robust Solvenskapital. Gjennom dette er selskapet godt rustet til å møte de utfordringene vi har foran oss. Det vises for øvrig til grundigere omtale om konsekvenser og tiltak i årsberetningen.

Til generalforsamlingen i Livsforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Livsforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til regnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til regnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Livsforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS per 31. desember 2019 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Livsforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS per 31. desember 2019 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

PricewaterhouseCoopers AS, Sandviksbodene 2A, Postboks 3984 - Sandviken, NO-5835 Bergen
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoen, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.

- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Bergen, 17. mars 2020
PricewaterhouseCoopers AS

Jon Haugervåg
Statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

Begreper og uttrykk

Resultat- og kapitalavkastning

Administrasjonsresultat

Resultat som følge av at de faktiske kostnader avviker fra det som er forutsatt i premietariffen.

Avkastningsresultat

Differansen mellom faktisk oppnådd avkastning på finansielle eiendeler og garantert avkastning (grunnlagsrente).

Risikoresultat

Risikoresultat består av premier selskapet tar for å dekke forsikringsrisikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsmessige avsetninger og utbetalinger ved forsikringstilfeller som død, pensjon, uførhet og ulykke.

Kapitalavkastning I

Bokført avkastning.

Kapitalavkastning II

Bokført avkastning med tillegg av urealiserte verdiendringer som føres til kursreguleringsfond.

Grunnlagsrente

I de tradisjonelle (ytelsesbaserte) produktene benyttes en beregningsrente for å fastsette avsetninger og premier. Høyeste beregningsrente fastsettes av Finanstilsynet og benevnes som grunnlagsrenten. For nye kontrakter er maksimal grunnlagsrente 2,0 prosent. Grunnlagsrenten er kundenes årlige rentegaranti.

Livsforsikringsprodukter

Kollektiv ytelsespensjon

Kollektiv ytelsespensjon er utbetaling av pensjon fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever.

Kollektiv innskuddspensjon

I kollektiv innskuddspensjon er premien gitt som prosent av lønn. Utbetalingene er ukjente og opphører ved en avtalt alder. Kunden bærer all finansiell risiko i oppsparingsperioden.

Fripolise

Fripolise er oppspart pensjon fra en kollektiv ytelsespensjon og oppstår når et medlem trer ut av pensjonsavtalen eller pensjonsavtalen opphører.

Pensjonskapitalbevis

Pensjonskapitalbevis er pensjon oppspart fra en kollektiv innskuddspensjon. Et pensjonskapitalbevis er vanligvis en verdipapirkonto med fondsandeler fra bedriftens pensjonsordning.

Kapitalforsikring

Individuelle livsforsikringer der forsikringssummens utbetales ved død eller utløpt forsikringstid.

Slik forsikring kan ha uførepensjon eller uførekapitalforsikring tilknyttet.

Rente-/pensjonsforsikring

Individuell livsforsikring der livrente/pensjonsbeløpet utbetales terminvis fra avtalt alder betinget av at forsikrede lever. Slik forsikring kan ha enke-/barne- og uførepensjon tilknyttet.

Gruppelivsforsikring

Kollektiv dødsrisikoforsikring som arbeidsgiver eller forening tegner for sine ansatte eller medlemmer eventuelt også for deres barn og ektefeller. Forsikringssummen utbetales som engangsbeløp ved død. Slik forsikring kan ha uførekapitalforsikring tilknyttet.

Erstatning

Beløpet som utbetales ved inntruffet forsikringstilfelle

Gjenforsikring (Reassuranse)

Den del av risikoen som er overført til annet forsikringssselskap.

Gjenkjøp

Gjenkjøp oppstår når forsikringsforholdet avbrytes og gjenkjøpsverdien blir utbetalt til forsikringstakeren.

Finansielle derivater

Futures

Futures er en avtale om å kjøpe eller selge et spesifikt beløp i et finansielt instrument til en avtalt kurs på en gitt fremtidig dato.

Renteswapper/Assetswapper

En tidsbegrenset avtale om å bytte rentebetingelser mellom to parter. Normalt innebærer avtalen om bytte av fast rente mot flytende rente. Instrumentene brukes til å styre den langsiktige renterisikoen.

Valutaterminforretninger (FX)

Valutaterminforretninger er avtale om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekslingskurs mot en annen valuta. Kontraktene benyttes hovedsakelig til å valutasikre aksjer, obligasjoner og andre beholdninger.

Styrende organer

Styret

Styremedlemmer

Katja Bergqvist

Johan Nystedt

Olav Andreas Munch

Jon Brenden

Ansattvalgt styremedlem

Kenneth Fredriksen

Revisjonsutvalget

Olav Andreas Munch

Jon Brenden

Johan Nystedt

Risikoutvalget

Jon Brenden

Olav Andreas Munch

Johan Nystedt

